

A silhouette of a woman with long hair, holding a small dog, stands on a beach at sunset. The sky is a warm orange and yellow, and the ocean waves are visible in the background. The text is overlaid on the right side of the image.

# Azərbaycan Sevgi Poeziyası

Birinci kitab

# Azərbaycan Sevgi Poeziyası

Birinci kitab

Tərtibçi: Hamlet İsaخانlı

Xəzər Universitəsi Nəşriyyatı

© Xəzər Universitəsi Nəşriyyatı, 2008  
Bütün hüquqlar qorunur.

Tərtib və dizayn: Hamlet İsxanlı

Kompüter işi: Zakir N. Yusifoğlu

Azərbaycan Sevgi Poeziyası, çoxcildli. Birinci cild

ISBN 978-9952-20-045-4

1. Azərbaycan sevgi poeziyası — Antologiya.
2. Poeziya. 3. 20-ci əsr Azərbaycan Poeziyası.
5. Sevgi və poeziya.

894.361108-dc22

Bakı. AZ1096. Məhsəti küçəsi 11.  
Azərbaycan

# İçindəkilər

Yaxşı sevgi şeirlərimiz ( <i>tərtibçidən</i> ).....	1
Sevgi və Poeziya - <i>Hamlet İsaخانlı</i> .....	5

## Məmməd Səid Ordubadi

Sənindir .....	27
Gülərəm gülsən .....	28

## Hüseyn Cavid

Görmədim.....	29
Get.....	30
Mənim tanrım .....	31
Gəlin .....	32
Kor ərəbin mahnısı .....	33
Kim ki, eşq atəşilə oldu hədər .....	34
Yandı, allah! Nədir bu işgəncə.....	35
Ey sevgili afət! Bu nə halət, nə qiyafət? .....	36
Gəldin də, neçin p?nb? buludlar kimi axdınə .....	37

## Əhməd Cavad

Gözüm yoldadır .....	39
Qurban olduğum.....	40
Şükriyyəmə üçün.....	42
Yuxuma gəlmişdin.....	44
Olmaz .....	45
Sürətpərəstəm .....	46
Bir bilən yox ki .....	49

Bir gün.....	50
Bənzərdi .....	51
Sevməsəydim səni mənə!.....	52
Gəncədən gəlirəm.....	54
Madonnaya.....	56
Gəlin.....	57
And olsun.....	58
Pərizadə.....	60
Ümidimə.....	61
Nədən yarandın.....	62
Qitələr .....	63

### **ə liağa Vahid**

Gözlərin.....	65
Dəli Ceyran.....	66
Küsmüsən məndən .....	67
Sevgilim .....	68
Təxmis.....	69
Səbr eylə, könül, möhnəti-hicranə, tələsmə .....	72
O vəfasız mənə bundan belə yar olma dedi .....	73
Bilsən, gözəlim, sən nə qədər sevgili cansan! .....	74
Dedim: - Ey qönç?d?han, könlümü qan eyl?mis?n .....	75
Könül, ol şuxə yaxınlaşma, onun əngəli var .....	76
Sənin gözəlliyin, ey gül, bütün məlahətdir .....	77
Gözəlim, gözlərinin söhbəti hər yanda olur .....	78
Gözəlim, el duyar axır, mənə az qaş-göz elə! .....	79
Vəfalsan, gözəlim, çəkdim imtahanə səni .....	80
Sevdiyin yarın əlindən tutasan, cam alasan .....	81
Gözəll?r içr? s?n, ey mahipar?, bir d?n?s?n .....	82
Bir gün, gözəlim, qəbrimin üstədən ötüşərsən .....	83
Gözəlim, gül üzünə el-hamı heyrandı sənin .....	84
Göstər, gözəlim, gül üzünü görsün, utansın .....	85
Kimdə vardır, gözəlim, səndə olan şux məmələr?! .....	86
Öyünmə çox, gözəlim, çox da gözlərin qaradır! .....	87
Gözəlim, gül üzünə aşıq olanlar çoxdur .....	88
Ey gül, səni hər kəs ki, sevib bəxtəvər oldu .....	89

## **Cəfər Cabbarlı**

Yada düşdü .....	91
Tellər oynadı.....	92
Məhəbbət əşarı .....	93
Şərqi .....	95
Qara gözlər haman yenə süzülür .....	96
Doğru bir sevginin hüdudumu varə .....	97
Baxıyor sanki bir mələk göydən .....	98

## **Osman Sarıvəlli**

Dərdin alım.....	99
Qara geyinmə.....	100
Olarmıə .....	102
Sən olmadınmı? .....	103
Qızlar mahnısı .....	104
Sevdiyim.....	105

## **Səməd Vurğun**

Məni .....	107
Çəkdiyim ağrılar bir yana dursun .....	108
Ləzgi qızı .....	109
Sevirəm .....	110
Ala gözlər .....	112
Gülə-gülə .....	114
Hər bağın, hər bağçanın bir bülbüli-şeydası var .....	115
ə gər səndən dönər isəm nəsibim ahu zar olsun! .....	116
Məhəbbət böyükdür əzəldən bəri .....	117
Canan sığal vurub çıxır otaqdan .....	118
Bir yaz sabahıdır, gəl çıxmaq yola .....	119
Vaqif! Yenə də sən yadıma düşdün .....	120
Səndən nə gizlədim, qısqancam yaman .....	121

Ay işığı, bulaq başı, göy ç?m?n .....	122
Üfüqlər qızarır al güllər kimi .....	123
Bəli, mən sevirəm, haqqım var buna .....	124
Mən indi bildim ki, ürəyim acdır .....	126

## **Süleyman Rüstəm**

Qubalı qız .....	127
Yadıma düşdü .....	128
Yandım .....	130
Ayrılıq .....	131
Dil niyə verdinə .....	132
İlk məhəbbət .....	133
Gəl demə .....	134
Qalsın .....	135
Qoy sevməsin .....	136
Bilmədin sən qədrimi .....	137
Nə deyim?! .....	138
Süleyman neyləsin?! .....	139
Nə dərdimə .....	140
Çağır .....	141
Gəl .....	142
Deyirlər .....	143
Xatirə .....	144
Gözəllər gözəlinə .....	145
Sənsən, yoxsa mənə! .....	146
Yazmışam adını .....	147
Qurban adına .....	148
Sevən könül .....	149
Sədaqətim var .....	150
Sən eləsən, mən belə .....	151

## **Məmməd Rahim**

Qız, xalığın öləydi .....	153
Bizim yerdə .....	154
Nəsənə .....	155
Məni .....	156
Yalan ha deyil .....	157
Yanağından .....	158
Qara gözlər .....	159
Ay gözəl .....	160
Heç s?nd?n gözl?m?zdim .....	161
Dönür .....	162
Bizim Təbrizli qızlar .....	163

## **Mikayıl Müşfiq**

Yadıma düşdü .....	165
Eşqim .....	166
Oxu .....	167
And olsun .....	168
Sənin gözlərin .....	170
Bir də baxsan mənə .....	172
Şirin qız .....	173
Sənin gülüşlərin .....	174
Dəvət .....	176
Yenə o bağ olaydı .....	178
Məhəbbət .....	183
Ürək .....	184
Maral .....	185
Küsmərəm! .....	186
Yaşa könül! .....	187
Qurban olduğum .....	188
Sənə qurban .....	189
Qurban .....	190



Söylə .....	191
Kimidir .....	192
Neçin g?lm?din? .....	193
Düşdü .....	194
İşidir .....	195
ə bədi sevgi .....	196
Dilbər .....	197
Ona .....	198
B?xtiyar oda .....	199
S?ninçün .....	200
Sevgilər .....	201
Qosma .....	202
Sevgi miniatür?ri .....	203
Xilqətin füsunlu həyəcanları .....	206
Camalını görən aya dalarmıə .....	207
Mənim anladığım bir şey var, o da .....	208
Eşq olsun o titrək baxışlarında .....	209

## **Rəsul Rza**

Ayrılmayaq .....	211
Hicran .....	212
Qəribəsən .....	214
Sorğu .....	216
Tək deyim .....	217
İnsaf da yaxşı şeydir .....	218
Məktublar silsiləsindən .....	220
Bəlkə yarım gələr oldu .....	223
Qızıl üzük .....	224
ə hdimizə inan, yar .....	225
Sevdi, sevildi .....	226

<b>İndeks</b> (əlifba sırasına görə şeirlər) .....	229
--	-----

<b>The Azerbaijani Love Poetry (From Compiler)</b> .....	235
--	-----

## Yaxşı sevgi şeirlərimiz...

Azərbaycan poeziyasının zəngin tarixində sevgi aparıcı mövzulardan biridir və şübhəsiz ki, sevgiyə həsr olunan şeirlər ən çox əzbərlənən və sevilən poetik nümunələr arasındadır. Böyük-küçük hökmdarların, müxtəlif dini, siyasi ideologiyaların hakim olduğu zamanlarda yazıb-yaradan, sarayla dil tapan, ona xidmət edən və ya saraylarla əlaqəsi olmayan şairlərimiz könlünü eşq aləminə vermiş, ədəbiyyatımızı yaşadan şah əsərlər qoyub getmişlər. Klassiklərimizlə yanaşı bir çox orta əsr və çağdaş dövr şairlərimiz də ağızda gəzən, ürəkləri oynadan, musiqiyə dönən gözəl sevgi şeirləri yazmışlar. Bu şeirləri seçib, bir yerə toplayıb bütöv şəkildə oxuculara təqdim etmək çoxdankı arzum idi.

Əvvəlcə, bircildlik üzərində düşündüm (mümkündür ki, qalın, iri həcmli); lakin düşüncələrim nizama düşdükcə, məsələyə yaxın gedib ona daha dərindən nüfuz etdikcə, bircildlik fikrindən vaz keçməli oldum. Şairlərimizin *ən yaxşı* sevgi şeirlərinin hamısını, *yaxşı* sevgi şeirlərinin isə çox böyük qismini kitaba daxil etmək istədim. Adətən ən yaxşı şeirlərin seçimi poeziya həvəskarları və biliciləri, şeir yazan və şeir sevnələr arasında böyük fikir ayrılığı doğurmur, “sadəcə yaxşı” şeirlər barədə isə fikir müxtəlifliyi olması mümkündür (və bu təbiidir – zövqlər müxtəlifdir, “yaxşı nədir, pis nədir” sualına hərənin öz cavabı var).

Seçimimi tələsmədən, yüz ölçüb bir biçərək, şeirlərin bədii və estetik dəyəri, fikir yükü, orijinallığı kimi əlamətlərə dayanaraq etdim. Musiqinin sehiri də, istər-istəməz, müəyyən dərəcədə rol oynadı. Şeirlərə yazılmış gözəl musiqi o şeirlərə qanad verir, ikinci həyat verir. Bəzi şeirlər məhz musiqisinə görə tanınır, daha doğrusu, şeir deyil, musiqi tanınır, sevilir, insan qəlibinə yol tapır. Bir sıra hallarda şair bəstəkarın əvvəlcədən düşündüyü ahəngə, ritmə, yəni bəstəkarın musiqi qəlibinə uyğun şeir yazmalı olur, şeir musiqinin kölgəsində doğulur; belə şeir öz-özlüyündə çox məzmunlu olmaya bilər, öz-özlüyündə ahəngi, vəzni pozğun ola bilər, lakin bəstəkarın gözəl melodiyasının məhsulu olan mahnı məşhurlaşır (bu halda haqlı olaraq deyirlər ki, şairin bəxti gətirib). Sözün düzünə qalanda, müsiqiləşmiş şeirlər işimizi bir qədər çətinləşdirdi...

Bəzi klassiklər istisna olmaqla şairlərimizi yeni bucaq altında sanki yenidən kəşf etdim, onların əsərlərini dəfələrlə oxudum. Nə gizlədim, sevinclə yanaşı təəssüf hissi keçirdiyim anlar da oldu. Məsələn, Sovet dövrü bəzi görkəmli şairlərimizin az sayda sevgi şeirləri yazdığına çox heyfsiləndim; düşündüm ki, onlar siyasətə, ideologiyaya xidməti azaldıb, keçici olmayan, bütün dövrlərə xas olan əbədi mövzulara girişsəydilər, o cümlədən insan ruhunu oxşayan məhəbbətə sığınıb daha çox eşqi tərənnüm etsəydilər nə olardı! (Mən, əlbəttə ki, bu sözləri bu günün insanı olaraq deyirəm və zamanın yaradıcı insanlar üzərindəki təsir gücünü unutmuram. Hökmdarların və ideologiyaların bəşər tarixindəki rolunu, yaşadığımız zaman içində keçici olanla olmayanı birbirindən ayırd etməyin incəliyini və çalarlarını da duyub anlayıram sanki... Lakin, eyni zamanda, həmişə var olan “mühitin yaradıcı şəxsə və şəxsiyyətin mühitə təsiri”, “şəxsin yaradıcılığında onun dünyagörüşü, zəkası və təfəkkürünün oynadığı rol” kimi mühüm problemləri də sanki aydın görürəm).

Bir kitabla işi bitirmək fikrindən vaz keçərək birinci kitabı oxuculara daha yaxın olan son yüz ilin sevgi poeziyası əsasında tərtib etmək fikrinə düşdüm. Hüseyin Cavid və Məmməd Səid Ordubadidən üzünə yana, bu gün yazıb-yaradan şairlərimizə qədər bir dövrün sevgi poeziyasına baş vurdum və... fikrimi daha bir dəfə dəyişməli oldum. Fikrimi

azdıran birinci səbəb bir kitab və ya bir cild anlayışının qeyri-müəyyən-liyidir. Shakespeare (Şekspir) qələminin məhsulu olan külliyyat bütövlükdə bir cildə sığa bilər (Qərbdə, doğrudan da, Şekspirin bütün əsərləri xırda hərflərlə çap olunmuş qalın bir cildə yerləşdirilir və bu, ucuz qiymətə Şekspir külliyyatına sahib olmaq imkanı verir). Sevgi şeirlərinin sevildiyini bilərək, bəlkə də əldə gəzəcəyinə ümid edərək, iri həcmli, 800-1000 səhifəlik kitab nəşr etmək fikri xoşuma gəlmədi. Oxucuların gözünü yormayan, əksinə gözünü və zövqünü oxşaya bilən yığcam kitabları məqsədəuyğun saydım. “Topluda bu günkü poeziya da layiqli yeri tutmalıdır” fikri son yüz ildə Azərbaycan türkcəsində yazılmış sevgi şeirlərinin bir kitaba toplanmasını çətinləşdirən daha bir səbəb oldu. Güneyli-quzeyli çağdaş Azərbaycan poeziyasını hər hansı bir istiqamətdə əhatə etmək, araşdırmaq, fikir söyləmək və seçim etmək sadə iş deyil.

Beləliklə “Azərbaycan sevgi poeziyası” çoxcildli alındı, hal-hazırda ilk dörd cildi tamamlamaq üzrəyəm. Hər cildə xronoloji prinsipi əsas götürsəm də, ümumilikdə, eyni dövrdə yaşayan şairlərin müxtəlif cildlərə düşməsi də istisna olunmur. Bu halda, tərtibçi daha çevik olmaq imkanı əldə edir, nümunələrin tələm-tələsik deyil, düşünüldüyünə seçilməsi mümkün olur. Üstəlik, haqqında tam məlumatım olmayan şairlərin, yaxud unudulmuş və ya gənc, çox tanınmamış şairlərin də növbəti cildlərdə təmsil olunmasına imkan yaranır.

Bir müddət davam edəcək bu nəşrin daha dolğun və əhatəli olması üçün həmkarlarıma, bu günkü şairlərin, şeirsevərlərin və tədqiqatçıların, dost-tanışlarıma və tanış olmadığım (!) insanların rəy və təkliflərinə ehtiyac duyuram. Bu məqsədlə mənə müraciət edəcək şəxslərə, həmçinin müəyyən sevgi şeirlərinin namizədliyini irəli sürənlərə əvvəlcədən təşəkkürümü bildirirəm. Elektron ünvanımda ([hamlet@khazar.org](mailto:hamlet@khazar.org)) sizin məktublarınızı gözləyirəm; Xəzər Universiteti Nəşriyyatına da yaza bilərsiniz.

Kitaba sevgi və poeziya haqqında yazmaq istədiyim kiçik giriş sözü həm sevgi duyğularından, həm poeziyadan ilham ala-ala böyüdü. Və nəticədə tərtibçinin bu sətirləri də içinə alan giriş sözü ilə “Sevgi və Poeziya” adlı aşağıdakı yazını bir-birindən ayırmalı oldum.

Bu layihənin həyata keçməsində mənə kömək edənlərə minnətdaram. Orijinal mətnlərin elektron versiyalarının hazırlanması, tutuşdurulması, düzəlişlər edilməsi və şəkilləndirilməsi Nailə xanım İsa-xanlı, Fəxrəndə Söhbətova, Elnarə Bayramova, Zakir N. Yusifoğlu, Günel Mustafayeva və digər insanların iştirakı, qayğı və köməyi sayəsində mümkün oldu.

“Azərbaycan sevgi poeziyası” adlı bu kitablarla ünsiyyətdə olacaq hər kəsə sevgi və poeziya dolu həyat arzulayıram.

*Tərtibçidən*

# Sevgi və Poeziya

## Hamlet İsaxanlı

### *Aşib-daşır eşqımız*

Həyatın mənası xoşbəxtlik, xoşbəxtliyin açarı sevgidir. Sevgi həyatın təməlidir, dünya sevgi üzərində qurulub. Sevgi hissidir insanı insan edən, onu yaşadan və gələcəyə səs-ləyən - böyük ideyalar sevgisi, vətən sevgisi, yaxınlara sevgi, vurğunluq – kişi və qadın arasında əbədi var olan məhəbbət.... Sevgi bəşəriyyətin günəşidir, insan övladı sevginin odu ilə isinir, ondan işıq alır.

Allaha, dinə və peyğəmbərlərə sevgi insanın mütləq gücə, böyük ədalətə, böyük inama ehtiyacından doğur. Bu sevgi iman sahiblərinin ruhuna sığınacaq, əxlaqı saflaşdırmağa xidmət edir.

Ana və ataya sevgi insanı həyata gətirib, böyüdü-b tərbiyə edənlərə minnətdarlıq hissəsinin təzahürüdür. Övlad valideynlərinə sığınır, tək olmadığını görür, valideynlərin hərarəti ilə isinir, onların sevgisini görür və qarşılıq verməyə çalışır. Övlada sevgi isə valideynlərin həyat bəxş etdiyi və öz kiçik hissəsi hesab etdiyi məxluqu qorumaq, tərbiyə edib böyütmək, onunla fəxr etmək, onun xoşbəxt olmasına can qoymaq arzusundan doğur. Valideyn özünün həyata keçirə bilmədiklərini övladında görmək istəyir.

Qardaş, bacı və dost sevgisi bərabər insanların bir-birinə sığınması, bir-birinə arxa durması, bir-birinə ehtiyac duymasından bəhrələnir.

Vətən, millət, dil və mədəniyyət sevgisi insanın kimlik duyğusu ilə bağlıdır, tamın hissəsi, bütövün parçası olmaq, bütövə sığınmaq, onun

əzəmət və gözəlliyindən öz halal payını almaq kimi duyğuların məhsuludur. Vətən sevgisi ilə valideyn sevgisi arasında böyük bənzərlik var. Ana vətən, ana dil, ana torpaq, ata yurdu kimi ifadələr bu bənzərlikdən yaranmışdır.

Azadlıq və ədalət eşqi tarixi inkişafdan qaynaqlanır, insanı həyatın gözəlliyi və harmoniyası uğrunda mübarizəyə səsləyir.

Yaradıcılıq eşqi, yaratmaq ehtirası bəşəriyyəti irəli aparan əsas qüvvədir. Yaradıcılıq eşqi sonsuz, müəmmal düşüncə və sənət aləmini içindən duymaq və zənginləşdirmək istəyindən, qurmaq və yaratmaq yanğısından güc alır, dünyanı və həyatı dərk etmək ehtirasından qidalanır.

Bəşər tarixi bir sevgi tarixi kimi şərh oluna bilər. Dini inanc, azadlıq və torpaq sevgisi, yaradıcılıq ehtirası və zəka macərələri tarixin təkərlərini fırladan qüvvələr arasındadır. Mühəribələr etmək də özünü sevməkdir, şöhrət tutqusudur, liderlik ehtirasıdır, bəşəriyyətin taleyini həll etmək, allahlıq etmək ehtirasının məhsuludur və ya qrup mənafehi qarşısında vəzifə borcunu yerinə yetirməkdir.

Və... haqqında ən çox yazılan, danışılan, insanoğlunu və insanqızını cüşa gətirən qeyri-adi dərəcədə həyəcanlı və möcüzəli bir duyğu – eşq! İki müxtəlif qütbün bir-birinə can atması, qız və oğlanın bir-birinə vurğunluğu, qadın və kişi arasında cərəyan edən qarşısızalmaz cazibə qüvvəsi! Qəlbləri coşdurən, ağıl çaşdırən, cismi titrədən, insanı dəli olmaq dərəcəsinə yüksəldib ona səadət bəxş edən sevgi, məhəbbət, eşq!

Sevgsiz həyat yoxdur. Sevgidir bəşəriyyəti qoruyan, onu gözəlləşdirən qüdrət!

*Aşıb-daşır eşqımız  
Sevməsək ölərik biz  
Ölüm allah əmridir  
Sevməksə – öz işimiz.*

Ürəkdə yuva qurmuş sevgini gizlin-gizlin bəsləmək, imkan düşən kimi vurğun olduğu insana bu sevgini ürkək-ürkək hiss etdirmək, “sirri kəm-kəm faş etmək” səadəti nəsib olur sevənlərə! Böyüyə-böyüyə qəlb tam fəth edən, üzə çıxıb boy göstərən və qanad açan sevgi dünyanın ən canlı, daha doğrusu, ən həyəcanlı hisslər, duyğular, gözəlliklər zirvəsidir!

Qız və oğlan, qadın və kişi arasında sevgi iki qəlbin simfoniyasıdır, öz “mən”ini başqasının “mən”i ilə bərabərləşdirib, birləşdirib yeni ahəngə qovuşmaqdır.

*Quş quşa söykənib budağa qonur  
Nuru görən yoxsa, nur olmaz ki nur;  
Sevgi iki könül, iki can istər  
Özünü sevməklə məhəbbət olmur.*

### ***Sevməyən insanı kim sevrə!***

Sevgi nə qədər dərindirsə, özünəsevgi bir o qədər gözə dəymir, arxa plandadır. Sevgidir insan eqoizmini neytrallaşdırma bilən ən böyük güc.

Özünü sevmək yalnız başqasını ürəkdən sevməklə, həyatı sevməklə yanaşı gedəndə anlamlıdır (“bütün insanları, o cümlədən sevgilimi və özümü sevirəm”). Lakin, bu hiss güclənib hadisələrin axarını öz xeyrinə doğru döndərmək, tabe etmək, əmr etmək, öz zövqünü hamıya qəbul etdirmək istəyinə keçə bilər. “Sevginin saxlanması və çevrilməsi qanunu”na görə kim özünü nə qədər çox sevir, o, başqalarını o qədər az sevir. Tək özünü sevmək ruhi və əqli naqislikdir, güc sahiblərində isə, bu, təhlükə doğuran qüvvədir.

İnsanın sayılmaq və təriflənmək istəyi özünü təsdiq üsulu kimi, ümumiyyətlə qəbul edilə bilər. Öz bənzərsizliyini, öz istedadını kəşf etmək və onu inkişaf etdirmək baxımından özünə hörmət və bu mənada özünü sevmək ümumbəşəri sevginin tərkib hissəsi sayıla bilər. Ağıldan alınan ləzzəti və nəşəni heç nə əvəz edə bilmir.

Sevgi – başqalarının duyğularına hörmət etməyi, başqalarına qarşı həssas olmağı tələb edir. Sevgi mənəviyyətin, cəngavərliyin və zərifliyin kobudluq və natarazlıq üzərində qələbəsidir, qadına hörmətin, qadına kişi ilə bərabər münasibətin təntənəsidir.

İnsan olmaq – məsuliyyətli olmaq deməkdir. Sevmək, özünü və başqa birini xoşbəxt etmək - budur insan! Sevgi elm kimi, bilik kimidir – sonsuzdur və başqalarına verdikcə, başqaları ilə paylaşdıqca azalmır, əksinə, artır! Sevgi və bilik yalnız paylaşdıqca var olur! Nəyin varsa ver, və...zənginləş!



*Duyğuya hədd qoysan o, duyğu deyil!  
Gözələ təzim et, önündə əyil!  
Vüqara yer yoxdur eşq meydanında  
Eşq səni tam istər, bunu yaxşı bil !*

Sevmək - ən insani vəzifədir. Sevgi mənəviyyatın təməlidir. Sevgi alınmır və satılmır, zor tətbiq etməklə əldə olunmur. Sevgi hisslərin azad həyatıdır.

Hörmət – insanı olduğu kimi qəbul etməkdir; qayğı, məsuliyyət və hörmət sevgi yolunu açır, onu bəsləyib yetişdirir. Sevgidə bir-birinə qarşı qoyulan ciddi və formal tələblər sevənlərdən birini, hətta hər ikisini yorub bezdirə bilər. Bayron demişkən “Ara verə-verə döyünər ürək/ Məhəbbət özü də dincəlsin gərək”.

Ciddi əsas olmayan fikirləri (önyarğını) kənara qoymaq, fərqli olma hadisəsini təbii qəbul etmək sevginin baş tutması və qorunmasına aparan yeganə doğru yoldur.

Sevilmək və sevmək insana nəşə verir, insana ruh verir. Vüsal əsəbləri oxşayır, sevgi sağlam həyatın kökündə dayanır. Sevgi insanın sifətinə məlahət gətirir (sifətdə sevgi oxunur), gözə işıq verir.

*Eşq oddur, möcüzədir  
İçimizdə közərir  
Eşq yanağa hərərət  
Gözə parlaqlıq verir.*

Sevməyi bacarmaq lazımdır, bu - qabiliyyətdir. Bəziləri “əsas bir adam tapılsın ki, məni sevsin” deyərə başlanğıcdan birtərəfli sevgi yolunu üstün tutur, öz duyğularını oyatmamış, öz könlünü verməmiş başqasınınkini almaq istəyir. Özünü sevdirmək üçün bir namizəd tapan kimi onun xoşuna gəlmək üçün bütün istedadını, gücünü işə salır, dəridən-qabıqdan çıxır, hər yola baş vurur - “qoy o, məni arzu etsin, onda vurğunluq hissi yaransın”. Beləliklə, sevlmək arzusunda olan insan tora saldığı ovunu - “sevgili”sini sevməyi təxirə salır, sonraya saxlayır, qəlbində möcüzə baş verib sevgi odu közərməsə, “mən günahkar deyiləm, biz başqa-başqa adamlarıq” deyib sevgi yolunu yarımçıq tərək edir və özü də yarımçıq qalır. Bütün bunlarla yanaşı eşq meydanında özünü bəyəndirmək çalışmalarının olması da çox təbiidir, hətta bir çox hallarda zəruridir.

Sevməyən insan yarıkor, yarıkardır, gözəlliyi görmür, dünyanın ağəngini duymur, eşqin başgicəlləndirici yüksək mərtəbələrindən ələmi seyr edə bilmir.

*Kor işığı görəmməz  
Kar səsə səs verəmməz  
Qəlbi atəşsiz olan  
Eşq mülkünə girəmməz.*

Sevgidə nə əsasdır – arzu olunan, doğru-dürüst insana rast gəlmək, yoxsa sevmək istedadına malik olmaq, sevməyi bacarmaqə əlbəttə, göz və qəlbin seçib-sevdiyi insanla üz-üzə gəlmək və bir yerdə olmaq çox gözəldir. Lakin, ömrü boyu öz tayını axtarıb tapmayanlar da az deyil. Uğur qazananlar, deyəsən, sevməyi bacaranlardır, ürəyi sevgi ilə dolu olanlardır.

Sevgi səbr və gözləmək istər. İlk məhəbbət bunu yaxşı bacarmır...

“Mən sevilirəm və xoşbəxtəm, çünki sevirəm”- bunu deyən insanın sevgilisi də xoşbəxtədir, çünki o da sevir və sevilir; bu - əsl sevgidir.

*Sevənlər-onlardır bəxtəvər  
Sevməyən insanı kim sevrə!*

Sevilmək insanı tək sevgilisinin gözündə deyil, öz gözündə də ucaldır.

### ***Gerçək həyatın uzantısı və ya xəyalın məhsulu***

əsl sevgi özünü sevdiyində tapmaqdır, mümkündür ki, bir az baş itirdikdən sonra.

*Eşq mülkünə ayaq basıb  
Baş itirmək nə asanmış...  
Dodaqların ləbi-dərya  
Vədlərin quru lisanmış.  
Oxa döndün, yoxa çıxdın  
Bir xəyal qanadlısanmış.  
Can almaqda tayın yoxdur  
Qız, nə istedadlısanmış!  
Şirinliyin, turşməzənlə  
Sən həyatdan dadlısanmış!*

Sevdiyinə səcdə etmək, onun qulu olmaq, gərək ki, fəxr etməli, öyünməli bir şey hesab olunmur. Hərçənd ki, özünü sevdiyinə həsr etmək böyük günah da deyil, dəlicəsinə sevən bu hissə necə qapılmasınə!. Qoy olsun - Nizami demişkən, qul olmaq lazımdırsa eşqin qulu olmaqdan yaxşısı yoxdur.

Sentimental sevgi xəyali sevgidir, xəyalda qurulan bir obraza bəslənən sevgidir. Yanındakı insanın həmin obraza çevrilməsi arzusu əsasən baş tutmur. Məcnun sindromu budur – Məcnun gerçək həyatda olan Leyliyə deyil, xəyalında surətini yaratdığı Leyli adlı varlığa aşıqdır, onun məcnunudur.

*Sözlərimin canı budur:  
Aşıqlər hissın quludur  
İstədiyın mən deyiləm  
Xəyalının məhsuludur.*

İnsan yalnız qeyri-bərabər, şərtsiz, mütləq sevgidə özünü unutmaq, özünü qurban vermək məqamına çata bilər. Ananın balasına sevgisi buna parlaq misaldır.

Sevgi ağılı itirmək deyil, ağılı bəsləmək, bəzəmək və gözəlləşdirməkdir. Sevgi insanı ucalda bilən, saflaşdırma bilən, zərifləşdirə bilən, qəlbləri isindirən, adilikdən çox yüksəkdə dayanan insani duyğudur, insan həyatının mənasıdır.

Sevgi ürəyi döyünən hər canlıya xas olan bir duyğudur. Gənclərin nəfəsi sevgi ilə gedib-gəlir, lakin sevgi yaş bilməz; xəyal var olan hər könüldə sevgi odu var.

*Sevgi - gəncliyin nəfəsi  
Xəyal - eşqin fəlsəfəsi!*

Sevgi gah sakit-sakit ləpələnen, gah da coşub-daşan dalğalı, fırtınalı bir dənizdir. Sevgi həm tərəddüd və şübhələr dəryasında batıb-çıxmaq, həm də xəyal dünyasında qanad açmaqdır. Sevgi tək gerçək həyatdan ibarət deyil, şirin xəyallarsız sevgi yoxdur. Sevgi gerçək həyatın uzantısıdır, gerçəkliyin xəyal dünyasında davamıdır.

*Bir məhəbbət yuxusu  
Həyatda olmayan anı yaşatdı,  
Yuxumu bürüyən çiçək qoxusu  
Yaralı sevdanı yaşatdı.*

*Doğrusu  
Röyadan ayılmaq qorxusu  
Yuxuma haram qatdı,  
Nə mən yatdım, nə də duyğularım yatdı –  
Bu özü də bir həyatdı...*

Xoşumuza gələn insanı həqiqi və xəyali aləmdə izləməyə, sevməyə başlayırıq. Zaman bu sevgini gücləndirib, “ağıllandırır” dostluğa da çevirə bilər, zəiflədib söndürə də bilər. İnsan bəzən sevgidə başını itirsə də, özünü başqasında tapsa da, xəyal dünyasında ilişib qalsa da, bütövlükdə sevgi həm də insanın özünü və başqalarını dərk etmə yoludur. ə xlaqi, əqli, ictimai və bioloji inkişafa təkan verə bilən ruhi qüvvədir sevgi.

### ***Gözəllik üstəgəl...***

Sevgi səmimi birliyə, canbir-qəlbbir ittifaqa aparan körpüdür, ayrı olanları bir etmək iqtidarındadır, tək olanı təklikdən xilas edir sevgi.

“Sevginin ictimailəşdirilməsi” bəzi filosof və ictimai xadimlərin qələmindən ayrılıb kağıza düşən “ictimai fikirdir”. ə slində isə sevgi ictimai həyatdan aralanmaq, ayrılmaq, iki şəxsdən ibarət özəl səadət ocağı qurmaq üçündür (ailə yaranarsa, bir qayda olaraq, sevgi evinin yeni sakinləri əmələ gəlir...).

İki qəlbın qovuşmasını müəyyən edən əlamətlər hansılardır? Yaranmaqda olan sevginin sevgililəri xoşbəxt edib-etməyəcəyi necə təyin edilir?

Gözəllik üstəgəl ürəyimizə yatan xasiyyət və xarakter – bəlkə budur ikini bir edənə! Zahiri gözəlliklə daxili aləm, bədənlə ruh bir-birinə qovuşursa insan sevir və özünü bütövün, sıx birləşmiş ikiliyin tam yarısı, bir kökdən qidalanan qoşa budaqdan biri hesab etməyə başlayır. Platona görə əsas iş gözəlliyi seyr etməkdir, eşq özü də gözəllikdir.

Gözəl olduğu üçün mü sevirik insanı, yoxsa sevdiyimiz üçün mü gözəl görünür insan? Bu iki fikir arasında ziddiyyət yoxdur, əslinə qalanda onlar bir-birini tamamlayır.

*Gözəllik- seyrinə dalmaq üçündür  
Məhəbbət- ürəkdə qalmaq üçündür.*

*Həyat hərəkətdir, gəlib-gedəndir  
ə məl- həyatdan bac almaq üçündür.*

Gözəllik anlayışı şəxsin aldığı tərbiyənin, mühit və mədəniyyətin, nəhayət fərdi duyğuların məcmusundan doğan dəyərdir, yüksək keyfiyyətdir. Fərdin gözəllik qavramı mühüm dərəcədə mühit və mədəniyyətin qəbul etdiyi gözəllik qəliblərinin təsiri altında formalaşır.

İnsan gözəlliyi, xüsusilə gözəl qadın modeli cəmiyyətin öz-özünə aşladığı (və ya başqa güclü bir cəmiyyətin bütün dünyaya aşladığı) zövqə uyğun təyin edilir. İctimai zövq və ya kollektiv zövq dəyişkəndir, tarixi inkişafın məhsuludur. Qədim zamanlardan günümüzə qədər gözəllərin tərifinə, vəsfinə həsr olunmuş poetik əsərlər, nəsr və dram əsərləri, heykəllər və rəsm əsərləri gözəlin xarici görünüşünə, hətta xasiyyətinə münasibətin tarix boyu necə dəyişdiyini açıq-aşkar göstərir. Bu dəyişməni təkamül adlandırmaq olmaz, bu, ancaq və ancaq dəyişkənlikdir.

Qloballaşma sanki gözəllik ölçülərindən və zövqlərdən də yan keçməyib, əksəriyyətin qəbul etdiyi (əksəriyyətə qəbul etdirilən) gözəl tipi mövcuddur; bu tip təbiətin seçimi deyil, bu tip əslində inşa olunur, yaradılır və ağla gələn bütün vasitələrlə təbliğ edilir.

Gözəllikdən fərqi olaraq sevgi tam təsvir oluna bilməyən, məntiqə tabe olmayan bir hadisədir; hərənin öz sevgisi var.

### ***Eşqdə kamillik gəzmə***

Sevgi ağılı deyil, qəlbin məhsuludur (bu, əlbəttə, bioloji deyil, şairənə ifadədir); sevgi ağılı başdan ala da bilər, püxtələşib başa ağıl da qoya bilər.

Sevgi həyatdır, həyat isə mükəmməl deyil, qovğalarla doludur; mükəmməl olmaq gerçək həyatda deyil, xəyalda mövcud olan ideala çatmaq deməkdir. Öz nöqsanlarını görməmək, başqasının nöqsanlarını isə böyütmək, sevgili kimi qəbul edilmiş insanı zor-xoş dəyişdirmək, onu yenidən tərbiyə etmək istəyi bu sevginin narahat günlər, aylar, illər keçirəcəyi ehtimalından xəbər verir.

*İtkisiz olmaz zəfər  
Yoxdur mütləq müzəffər  
Eşqdə kamillik gəzmə  
Sevgi yanlışlıq sevər.*

\*\*\*

*Can alan, naz satanlar  
O tay, bu tayda çoxdur  
Sevgidə nə desən var  
Sevgidə qayda yoxdur.*

Dava-dalaşsız sevgi yoxdur, küsmək və incimək sevgidən heç zaman əl çəkməyən, onun başına dolanan peyklərdir. Sevgililərin qurduğu ittifaqda özünütdəqiq və ya muxtariyyət davası, sözükeçərli olmaq və ya vəziyyətə hakim olmaq davası deyəsən heç vaxt tam kəsilmir.

*Təbiət insanla ittifaq qurmur  
Günəş istəyirsən, sulu qar yağır.  
Yar üçün özünü lap oda da vur-  
Yenə də başına tufanlar yağır.*

Mühüm işlərdə, ümumiyyətlə həyatda sevgililərin hər birinin öz planı ola bilər, bu iki planı daha geniş vahid planın tərkib hissəsinə çevirmək sülh və dostluq əldə etmənin yeganə üsuludur.

Sevgini oyun kimi qəbul edənlər də var; bu halda, təbii ki, qalib gələnlər, məğlub olan, geri çəkilən, başdan çıxaran, aldadan, aldananlar olacaq...

Sevdiyimiz insan bizi sevməyə də bilər, “bu da bir həyatdır”.

*Möcüzəyə bel bağlama  
Hər yetən yetməz ki kama...  
Hər sevdidi qismət olmur insana  
Ürəyində bəslədiyi sevgilər qalır ona...*

Bu, bəlli bir insandan daha çox dünyadan küskünlüyə səbəb olur.

Nəyə ümid bəsləmək, nədə təsəlli tapmaq Bir sevgini kama yetirməyən dünya yenə də insana sevgi bəxş etməkdən xali deyil. Sevgi həyatı bir anda dəyişdirə bilər möcüzədir.

*Ümid xəfif olsa belə, köüllərə şafəq saçar,  
Xoş əməllər bar gətirər, xoş niyyətlər çiçək açar.  
İnsanlara qanad verən sevgi adlı möcüzə var,  
Nəhayətsiz eşq, ehtiras, duyğu çələngidi dünya.*

Sevmək inanmaqdır, etibar etmək, ümid etməkdir. İnamı az olanın sevgisi də az olur.

Sevgi zərif, həssas və kövrək duyğudur - o, nəzakət, sabitqədəmlilik və ağayanaqlıqdan xoşlanır, kobudluğa, yalana, eləcə də kənar müdaxilələrə qarşı dözümsüzdür. Sevginin keşiyində durmağa, onu möhkəmləndirməyə, onu başqalarından və...sevgililərin özündən qorumağa ehtiyac var. Bu qoruma illər ötdükcə daha da etibarlı olmalıdır. Sevginin "ağılsız" olaraq uzun müddət yaşaması mümkün olmur. Sevgi get-gedə azalarsa, qarşılıqlı cəzb etmə qüvvəsi zəifləyərsə, heyranlıq duyğusu kütləşə bilər. Biganəlik sevginin dostu deyil.

*Səni sevdim gündən-günə daha dolğun, daha incə  
Düşünmədən, daşınmadan, bər-bəzəksiz, çox sadəcə.  
Səni sevdim yerə həsrət yağış kimi, leysan kimi  
Səni sevdim gözəlliyə heyran olan insan kimi  
Sadəcə çox sevdim səni  
Səni sevdim çox sadəcə.*

Sevginin yarandığı və alışımağa başladığı dövrdə heyranlıq duyğusu altında xoşbəxt olan sevgililər bir-birini ruhlandırmaq və razı salmaq, bir-birinə dayaq olmaq üçün hər cəmərdliyə, hətta qurban getməyə həvəsli görünürlər. Onların yarığərçək, yarıxəyali dünyası sevgi yağışı və ehtiras fırtınası altında keçir. Özlərini bir hesab etdikdən, xüsusilə ailə qurduqdan sonra hal-qəziyyə və vəziyyət dəyişə bilər. Yeni həyat həqiqətinin gözü açılır; indi sevgililər birləşməyə can atan fərdlər deyil, artıq birləşmiş, məsuliyyət altına girmiş durumda olan ikilikdir. Bu, Leyli və Məcnun, ə sli və Kərəm, Fərhad və Şirin eşqi, ehtirası deyil (vüsala yetişsəydilər, onlar da adi ailə həyatı yaşamalı olacaqdılar və... bu gözəl əfsanələr, dastanlar yaranmayacaqdı...). İndi qarşıda yeni, fərqli vəzifələr durur, parlaq sözlərin yetərsizliyi aydın olur, dolanmaq, yola getmək kimi maraqsız problemlər üzə çıxır, fədakarlıq, qayğıkeşlik, üzüyolalıq əhəmiyyət kəsb edir, ağıl hisslərlə ən azı bərabərləşir. Sevgini yaşadan, onu uzunömürlü edən sevginin "sadəcə"liyi onun insani, özünəməxsus olmasıdır.

*Mahnılarda anılmadım, dastanlarda yoxdur adıım;  
Kərəm ünlü aşıqların cərgəsində yer almadım,  
İçimdəki ağrıların atəşindən kül olmadım...  
Sadəcə, çox sevdim səni,  
Səni sevdim çox sadəcə!..*

*Məcnun olub dərdli eşqlə səhralara üz tutmadım,  
İnsanlardan uzaq düşüb ceyran-cüyür ovutmadım,  
Xəyallara səcə qılıb vüsalını unutmadım...  
Sadəcə, çox sevdim səni,  
Səni sevdim çox sadəcə!..*

*Fərhad olub dəryaları məcrasından döndərmədim,  
Xosrov kimi can yanğımı məhəbbətlə söndürmədim...  
Dünyanın naz-nemətini sənə bəxşiş göndərmədim...  
Sadəcə, çox sevdim səni,  
Səni sevdim çox sadəcə!..*

Uçmağa daha çox alışmış məxluq torpaq üstündə yeriməyə həvəsli görünür, səbəb bunun maraqsız görünməsi və geriləmə təsəvvürü yaratmasıdır. Sevgi yağışı və ehtiras fırtınası xəfifləyir və bunu, əvvəlki sevginin azalması əlaməti hesab edən sevgililər zaman-zaman məyusluq, pərişanlıq və süstlük havası içinə düşürlər.

Sevmək qabiliyyəti bəzi insanlarda güclü, digərlərində zəif ola bilər. Qabiliyyət və istedad həvəs və zəhmətlə cilalanır, tənbellik və duyğusuzluq istedadın düşmənidir. Sevgi diqqət tələb edir, sevgi öz-özünə yaşamır, sevnələr yaşadır onu. Zəhmət çəkilməyən sevgi qulluq edilməyən ağac kimi çiçəklənməz və ya xəstəlik tapar. Bir qəlbə yanan sevgi odu digər qəlbə də işıq saçmalı, onu da isindirməlidir.

Duyğusuzluq sevgi qıtlığından irəli gəlir; sevməyi bacarmayan insanın duyğuları donmuş, süst düşmüş haldadır.

*Çoxu nə istəyirə – Can rahatlığı!  
Bəs başqaları nəə – Söz azadlığı!  
Bəs sevgiə Onsuz puç deyilmi həyata  
Fəlakət deyilmi sevgi qıtlığıə*

Dünya və həyat təsəvvüredilməz dərəcədə mürəkkəbdir, bəşərin vicdanında (və vicdansızlığında) gözəllik və sevgi ilə yanaşı, təəssüf ki, faciələr və nifrət də yer tutur. Sevgi birləşdirici hissədir, ehtirasdır, nifrət, hərəslilik, paxıllıq isə özünü başqasından təcrid edən zərərli ehtirasdır.

*Nədir ölçü, nədir çəki dünyada?  
Sevgi hökm edəydi təki dünyada...*

Dünyada sevgi hökm etsəydi, yəqin ki, dünya cənnətə dönərdi.



Alovlı sevgi hissələrinin məhsulu olan gözəl sözlər əksər hallarda zamanın süzgəcindən keçmir, sevgi binası yarımçıq qalır.

*Sevgidən doğan sözlər də  
Bir zaman ölə bilərmiş;  
Açılmayır sirli pərdə  
Dünya nə qərribə yermişə!*

Həyatda rast gəlinən sevgilərin çox cüzi hissəsi nikaha aparır. Nəşələndirən və tez yox olmayan, qalıcı eşq nadir hadisədir. Evlilik insanları xoşbəxt də edə bilər, bədbəxt də. Xoşbəxt ailə sevgisi vürğunluqla ağılı izdivacıdır.

### ***Cazibə qüvvəsinin yandırıcı şirinliyi***

Gözün ondan ayrılmaq istəmirsə, içində bir titrəyiş əmələ gəlibsə, xəyalın və fikrin ona bağlı qalırsa, bu, vürğunluq əlamətidir.

*Günəş aya baxmasa  
Ay yerə nur saçarmı  
Qoşa qanad taxmasa  
Quşlar şövqlə uçarmı*

*Dünyanı eşq yaşadar  
Vürğunluqdan xoş nə varə!  
Kim deyər ki, sevdalar  
Gəldi-gedərdi, gülümə!*

Gözlərdən qopan və ruhu alışıdır qığılcımdan başlayır sevgi, “iki kafər bir müsəlman öldürür” (Saib Təbrizi). Sevgi dinc durmur, səsləyir, çağırır, gözlər “gəl, gəl” deyir.

*Ürək çırpınanda, göz çağıranda,  
Nəfəs bir olanda, dil lal olanda,  
Dodaq can atanda, sifət yananda  
Sol yanaq da gözəl, sağ da gözəldir!*

Yaxın olmaq, oxşamaq, əzizləmək və əzizlənmək istəyi baş qaldırır sevən ürəklərdə. Coşan hissə, həyəcan bir toxunma arzusu doğurur - əllərini əlinə almaq, saçlarını sığallamaq, saçlarını qoxulamaq, öpmək, qucaqlamaq, qovuşmaq, bir olmaq!

*Deyirəm: yaxın gəl! Sözümə baxmır  
Məni can evinə yaxın buraxmır  
Mən də hal əhliyəm, gözümü yumub  
Öpürəm, sağ olsun, başıma qaxmır.*

Müdrük filosof şəhvani hisslər haqqında ehtiyatla, aşiqin başına ağıl qoya-qoya yazır, nəsihət verir, nəfsi ağla tabe etməyi məsləhət görür, aşiqi düz yola çağırır. Şair isə nəsihət verməkdən, başa ağıl qoymaqdan uzaqdır; o, sevən qəlblərin, canın, cismin və ruhun ehtirası içində alışıb yandığı eşq dastanını yazır. Ağıl eşqin qarşısında tir-tir əsir, çaş-baş qalır. Əlbəttə, eşqdə risk də var, ağıldan uzaq düşmək yaxşı iş deyil, ağılsızlığa gətirib çıxara bilər...

Şəhvani hiss mənəvi ehtiyacdən doğmasa da, o, qeyri-ixtiyari duyğu olduğu üçün böyük danlaq hədəfi olmamalıdır.

Eşqin odunda qaynayan ehtirası qəti surətdə kobud hisslərlə qarışdırmaq olmaz, bu, müvazinəti itirmək deyil, quruculuq ehtirasıdır - gizlinin aşkarlanması, qəfil yaxınlığın həyəcanı, marağı var burda. Təbiətin səsindən, ruh və cismin harmoniyasından qaçmaq mümkün deyil. Bədən, ağıl və ruh həzz alır sevgidən. Yaşamaq eşqi sevgi ilə düz mütənasibdir.

*Sevgililər can eşidib, can desələr,  
Duyğuların şiddətindən titrəsələr,  
Könüllərə körpü salsa şən busələr  
Yaşamağa nə var ki!...*

*Nazlı canan canımıza qəsd etsə də,  
Ağlımızı başdan alıb, məst etsə də,  
Eşq var olsun, dünya tamam tərs getsə də  
Yaşamağa nə var ki!...*

Tək bir-birini deyil, dünyanı ağuşuna almaq istəyir sevib-sevilən, bir-birini cəzb edən, biri o birinin cazibə qüvvəsinə tab gətirməyən iki aşiq. Sevgi eşitmək və eşidilmək istəyir. Şəhvət sevgi adlı yolun nə sonu, nə əvvəlidir, yalnız bir hissəsidir, üstəlik - bəzi filosofların gözündən iraq - sevginin təbii və zərif tərkib hissəsidir. Onun astanasında insani həyə, utancaqlıq, ürək döyüntüsü, həyəcan, cazibə qüvvəsinin yandırıcı şirinliyi dayanır.

*Qüdrətdən pay versin Füzuli, Xəyyam  
Vəşfinə gücüm yox, özgədir əyyam  
Gözlərim söyləyir sənə sevgimi  
Neyləyim, dilimi bağlayıb həyam.*

ə sl sevgidən doğan bu qovuşmanın davamı iki fərdin birləşdiyi, güc aldığı mənalı həyatdır, o cümlədən ailə qurulmasıdır. Lakin kamına çatan insanlarda bəzən yeni ehtiras axtarışı, yenidən başqa bir ova çıxmaq istəyi baş qaldırır. Ata, ana, övlad, qardaş, bacı sevgisindən fərqli olaraq seçmə imkanından gen-bol qidalana bilən eşq aləmində “itmiş” və ya “gizlənmiş” tayını axtarmaq, tapıb-itirib yenidən axtarmaq da var; sirli və mürəkkəb dünyamızda “bu da bir həyatdı”.

*ə llərinlə saçlarını darama  
ə vəzində bir sığal çək yarama  
Məndən sonra nə istəsən sənindir  
Mən sağ ikən başqa yarı arama.*

### ***Ağlına sahib dur, sevgiyə can at***

Sevgi bu günü, bu anı yaşamaqdır. Sevginin təməli keçmişdə qoyulsa da, binası bu gün, bu an hörülməkdədir. Sevgini indi hiss etmək, duymaq, görmək, indi ona qucaq açmaq lazımdır.

*Ürək vurarmı qansız ə!  
Eşq yaşarmı gümansızə!  
Sevgiyə sığın, ay qız,  
Gəmi yoxdur limansız.*

Sabahı, gələcəyi düşünən insan bəzən bu anı, bu günü yaşamağı unudur. Səbəb, yəqin ki, bu günkü sevginin adiləşməsi, gözdən düşməsidir. Seçdiyi insanın özünü deyil, onun “mükəmməl” şəklini arzu edən, “bu arzuya yalnız gələcəkdə çatmaq olar” deyə düşünən şəxs bu yolla kamil sevgiyə qovuşacağı şübhəlidir.

Sevənin qəlbi indi döyünür, o, hal-hazırda həyəcanlıdır, o, məhz indi sevgi oduna isinməkdə və ya yanmaqdadır. Bu anın gözəlliyini yaşamaq - budur xoşbəxtliyin canı. “Hər gün bir yeni nəğmə,...” (Müşfiq) və ya “Dayan, ey dəqiqə!” (Goethe) –budur sevənlərin şüarı.

*Canımdan bezmişdim, düşmüşdüm xəstə  
Göylərdən süzüldü bir səs ahəstə  
Bəxtinə kor demə, sevgiyə tələs  
Canan can istəsə, de: gözüüm üstə!*

Sevgi yolundakı maneələr çox zaman keçilə biləndir; üstəlik bunların bir qismi, məsələn qısqanclıq, bəzən sevənin əsassız şübhələrindən qaynaqlanır. Sevib-sevilərkən insan daha yaradıcıdır. Böyük sevgi insanın ruhunu oynadır, ona güc verir və bu, qarşıya çıxan sədləri yox etmək üçün də kifayətdir.

*Bəzən dara düşür məxluqun canı  
Təki geniş olsun ruhun meydanı  
Ağlına sahib dur, sevgiyə can at  
Sevgi gənc saxlayır aqil insanı.*

Ömür boyu öz tayını-sevgilisini tapa bilməmək bəzən duyğular dünyasında gözübağlı yaşamaqdan və ya rastına çıxan insanlarla münasibət qura bilməməkdən irəli gəlir. Sonra bunların üzərinə ruh düşkünlüyü əlavə olunur. Ətrafa olan hörmət və maraqdır sevgiyə gətirib çıxaran yol...

*Gözümüzü tutur pərdə  
Ağı qaradan seçmirik.  
Eşq bizi gözləyən yerdə  
Yolu düzünə keçmirik.*

Sevgi insanın şövqünü artırır, onu yaşamağa çağırır. Ümitsizə ümid, yeriyanə qanad, bədənə ruh verir sevgi! Ayrılıq və həsrətdən sonra aşıqların yenidən bir-birinə qovuşması sevginin zirvə nöqtəsidir.

Sevgi ilə yaşamaq həyatdan həzz almaq deməkdir. Sevgi nəşədir, qəhqəhədir, toy-düyündür. Eyni zamanda sevgi çilğınlıqdır, həsrət, hicran, hıçqırıq və göz yaşlarıdır, depressiya, xəyanət və ürək dağıdır. Hiddət, qorxu, üzüntü, “qanın beyinə vurması”, özünü alçaldılmış sanmaq (aşığılanma) da yad deyil sevgi aləminə.

## *Sevginin kölgəsi*

Sevən hər insanda müəyyən dərəcədə qısqanclıq hissi var - az, çox və ya ifrat dərəcədə, xəfif və ya partlayıcı gücə malik...”Qısqanclıq sevginin kölgəsidir” deyirlər. “Qısqanclıq duyğuların ən şirini olan sevgidən qaynaqlanır və duyğuların ən acısıdır” deyirlər. Qısqanclıq onu doğuran eşqdən daha davamlı, daha dayanıqlı ehtirasa çevrilə bilər.

Şübhə və güvənsizlikdən yaranan və hissi sarsıntılarla, insanın özü üzərində nəzarətini itirməsi ilə müşahidə olunan, dəlilik dərəcəsinə qədər yüksələ bilən ruhi pozğunluqdur ifrat qısqanclıq. Davranış tərzinin, xasiyyətin və içində yaşadığımız mədəni mühitin qısqanclığın doğmasında böyük rola sahib olduğu şübhəsizdir.

Sevilmək hissindən sevmək hissindən daha üstün tutulması qısqanclığı doğuran əsas səbəblərdən biridir. Ümumiyyətlə, qısqanclıq sevənlərə xas olan yiyələnmə, sahiblik və mülkiyyət hissi ilə də bağlıdır. Təbiətən vasvası olmaq da qısqanclıq hissindən kök salmasına, yetişib böyüməsinə təsir göstərir. Qısqanclıq da sevginin özü kimi sanki “bizdən asılı olmayaraq” meydana çıxır. Lakin qısqanclığın sevgini qoruyan üzü də var. İlk nəzərdən paradoksal görünsə də, qısqanclıq hissi bəzən sevgini daha canlı edə bilir, “sevib-seçdiyini insandan bərk yapış, onu qoru və daha hərarətlə sev” deyir.

Qısqanclığın aradan qaldırılması mümkünsə, bu, yalnız sevgililərin birgə səyi nəticəsində ola bilər. “Yaş ötdükcə qısqanclıq azalır” fikri, müəyyən əsası olsa da, mütləq deyil.

*Dünəni yaşadım, dünəndə bitdi  
Uşaqlıq qayğıları dünəndə bitdi  
Qısqanclıq, çilgünlük dolu səhnələr  
Ömrümüzə payıza dönəndə bitdi.*

Sevginin canına darasmış və qanında cərəyan edən qısqanclıq virusu ədəbiyyatın aparıcı mövzularından biridir. Sevgidə rəqibi bildiren “əğyar” kəlməsi şərq poeziyasında ən çox işlənən sözlərdəndir.

## ***Bu dünyadakı cənnət***

Sevənlərin əsas dini sevgidir, bu dinin Allahı, peyğəmbəri,...sevimli insandır. Bir hədisə görə “dünya ləzzətlidir və onun ən böyük ləzzəti qadındır” deyirdi Məhəmməd peyğəmbər. Eşqin əzəmətini, böyüklüyünü göstərmək istəyən şair tam səmimi olaraq eşqi allah, peyğəmbər, din, cənnət, Məkkə və Mədinə səviyyəsinə qaldırır, eşqi ən müqəddəs, ən ali hiss kimi tərənnüm edir. Sevgilisinə qovuşmağı dindən üstün tutan aşiq dinini dəyişməkdən belə çəkinmir. Sevgi, musiqi, şərab - bunlar islam dünyasında, ərəb, fars və türkdilli poeziyada yüksək məqam tutmuş, təsirli poetik ifadə vasitəsinə çevrilmiş, ruhu və cismi sərxoş edib oynatmaq iqtidarında olmuşlar. Sevgini, yəni bu dünyadakı cənnəti, şair-aşiq o dünyadakı cənnətlə əvəz etmək istəmir, ondan üstün tutur.

Sevgisinə, sevgilisinə qarşı ciddi bir təhdid, təhlükə duyan aşiq bunu aradan qaldırmaq üçün hər şeyə hazırdır, Tanrıya yalvarır, Tanrıdan Tanrıya şikayət edir, Tanrıya qarşı poetik üsyan qaldırır.

*Qədərin cilvəsi müdhiş, güman yeri köndələndir  
ə lləri baş sığallayan, barmaqları göz dələndir.*

*Qədər bumu – canan xəstə, sevgilisi şikəstədirə!  
Tanrım, hanı mərhəmətin? - bax, anam namaz üstədir.*

*Tanrıya ağıl qoymuram, amma, vallah, olmaz bu cür...  
Ya hər ikimizi güldür, ya bizi birlikdə öldür!*

Bədən və ruh arasında münasibəti müxtəlif dinlər (və müxtəlif filosoflar) fərqli və özünəməxsus şəkildə izah və şərh etmişlər, eşqdə isə bu münasibətə heç bir məhdudiyət qoyulmur - dini ehkamlar unudulur, bədən və ruh bir-biri ilə bəhsə girir, bir-birinə həmdəm olur, bir-birinə qovuşur.

Sevgi dindən daha qədimdir. Sevgi təbiətdən daha davamlıdır. Ulduzlar yanıb-sönür, məhv olur, çaylar, dənizlər quruyur, kainat çox köklü dəyişmələrə məruz qalır, lakin sevgi bəşəriyyəti, bəşəriyyət isə sevgini vücuda gətirir və yaşadır.

*Günəşin də öz ömrü var  
Bir gün o da bitəcək.*

*Başqa bir günəş gələcək  
Hər dərdə o yetəcək.  
Yenə otlar göyərəcək  
Açılacaq gül-çiçək  
Bülbül yenə gül eşqiylə ötəcək;  
Bir oğlanla bir qız yenə  
Çiçəklərin arasında itəcək...*

### ***Səmimiliyin cazibəsi***

Sevgi poeziyası şairin istedad və qüdrətini göstərən əsas ölçülərdən biridir. İnsani duyğuların ilahi duyğularla birləşdiyi zirvədə yer alır əsl sevgi şeirləri. Şairin səmimi-qəlbdən gələn şeirləri içində sevgiyə həsr olunanlar başda durur.

Şair dövrün ideologiyasını vəsf edən şeirlərini, qismən də patriotik hissləri nümayiş etdirən poetik əsərlərini, təbii ki, birbaşa dinləyici, oxucu və... “böyüklər” üçün yazır, sanki sifariş qəbul etmiş kimi çalışır (sifariş olmasa da), sanki vəzifə borcunu yerinə yetirir. Burada bir özünü göstərmə, diqqət cəlb etmə ünsürü də var, “mən də ideoloji cəbhənin nümunəvi əskəriyəm və ya mən də patriotam”. Bəzən ürəkdən yazılsa da, bir sıra hallarda bu şeirlərin səmimiliyi şübhə doğurur, oxucu və dinləyicini cəlb etmək üçün lazım gələn duyğu və həyəcan daha çox pafos, səslənmə (bəzən səs-küy və ya gurultu), təmtəraq və təntənə üzərində qurulur.

Təbiət gözəlliklərinə və ya həyat-ölüm məsələlərinə həsr olunmuş şeirlərdə şair səslənmə və təntənəni sanki bir qədər azaldır, onları heyranlıqdan və mütəəssir olmaqdan doğan insani hisslərlə əvəz edir, bu isə şeirin səmimiyyətini, mehribanlıqını və lirik ruhunu artırır.

Sevgi hiss, həyəcanı bakirədir, şairin öz içində doğulur və orda da yaşayır, sevgili obrazından başqa heç bir xarici təsirə məruz qalmır. Bu təbii, insani, xəyal dolu və bir qədər də ilahi duyğular özünü oxucuya göstərmək, bəyəndirmək üçün yaranmayıb, onları ağılın və hesabın gözü yönəltmir, onların təbliğə ehtiyacı yoxdur. Sevgi şeirləri “mən də sevirəm” fikrini xalqa və ya hökumətə bəyan etmək üçün yazılmayıb, onlar sevginin və sevgidən od alan duyğuların ifadəsidir, buna görə də safdır, ürəkdən gəlir.

*Məhəbbətə həyat verən saf nəfəsdir  
ə n ulu səs qəlbimizdən qopan səsdir  
O, nə xülya, nə ötəri bir həvəsdir  
O, könüldən könullərə hopan səsdir,  
Odur qüdrət, odur şəfqət,  
Odur ruhun, xəyalların sərkərdəsi,  
Haqqın səsi, eşqin səsi, qəlbin səsi.*

Dünya ədəbiyyatı korifeylərinin, böyük şairlərin ən yaxşı, ən möhtəşəm əsərləri sevgiyə həsr olunub və ya orada sevgi motivləri mühüm rol oynayır. Korifeylər cərgəsinə düşməmiş istedadlı şairlər də məhz sevgi şeirləri ilə tanınıb seviliblər. Hətta xüsusi istedad sahibi olmayan bəzi şairlər də bir neçə gözəl sevgi şeiri yazmağa müyəssər olublar; bu, görünür ki, şairin içindəki həyəcan və ehtirasın müəyyən məqamda şahə qalxmasından, saflıq, təbiilik və səmimiliyin cazibəsindən doğur.

### ***Eşqin tərənnümü bitmir ki, bitmir***

Sevgi haqqında şairlər, yazıçılar, filosoflar, psixoloqlar, psixiatrlar, sosioloqlar, antropoloqlar, teoloqlar, həkimlər, tarixçilər, arxeoloqlar... yazmışlar.

Şairin bir sevgi şeiri, bir misrası filosofun sevgi mövzusunda yazdığı bir elmi əsərin, bir kitabın əsasında dayana bilər. Şairin eşq dolu misraları sevilir, əzbərlənir, sevgililərin dilində gəzir, filosofun əsəri yalnız bəzi sonrakı filosoflara lazım gələ bilər, sevənlərdən isə uzaq qalır.

Tədqiqatçılar, filosof və digər mütəfəkkirlər sevgi haqqında yazır, təhlilə aparır, fərziyyə və nəzəriyyələr qururlar. Şairlər isə şeirlərində sevginin özünü yaşayır, sevginin özünü danışdırırlar.

*Dünya nemətləri bizə tanışdır  
Sən eşqə qanad ver, ruhu danışdır.*

Şair sevgi aləmini, sevgiyə xas olan həyəcanı mübaligə, gözəl bən-zətmələr və fonetik zənginliklər vasitəsilə içdən ifadə edir, oxucunun qəlbini oxuyur və ehtizaza gətirir. Sevgi şeirləri sanki sevənlərin ürə-yindən keçənləri göstərən bir aynadır, bu aynada gözəllik, sevinc, nəşə, kədər və göz yaşları görünür...



*Bir sevgi və çarəsizlik duyğusu  
Mənə həyatı anlatdı,  
Həyatın çox imiş üzü,  
Qarası ağına tən,  
Gecələrlə ekiz imiş gündüzü;  
Qəlbimə hakim kəsilən  
Gah sevinc, gah intizar, gah fəryaddı –  
Bu da bir həyatdı...*

Sevgi poeziyası sevginin ən incə, ən lətif, ən qızgın və şiddətli tərəflərini, eşqin hər üzünü nümayiş etdirir, burada qadağan olunmuş üsul və mövzu yoxdur.

Sevgi duyğuları şeirə dönür, eşqə həsr olunmuş şeir sevgi duyğusu yaradır. Poeziya ruhun göylərə ucaldığı müstəsna halları sözlə ifadə edən ahəngdar bir hünərdir, sevgi də ruhun təntənəsidir - sevgi və poeziyanın birliyi məhz bu ruh yaxınlığında, ruh qohumluğundadır.

*Sevdi, ya sevmədi yar -  
Şerə dönür duyğular.  
Eşqin tək özündə yox  
Sözündə də nəşə var.*

Sevgi mövzusunda yaradılan əsərlərin çox böyük əksəriyyəti kişilərə məxsusdur; sevimli qadının vəsfi, onun ilahi gözəlliyi, şıltaqlığı, sadıqlığı və ya vəfasızlığı, aşıqə verdiyi sevinc və əzab ədəbiyyatda, xüsusilə poeziyada mərkəzi yer tutur. ə lbəttə, sevgi dolu kişilər, onların eşq fəlsəfəsi, qadınlarla sevgi macəraları da özünün rəngarəng təsvirini tapır. Sevgi kişi və qadını bir-birinə bağlayan tellərdir. Hərçənd ki, eşqin qurbanları içində qadınlar kişilərlə müqayisədə, yəqin ki, qat-qat çoxdur.

Şair öz qəlbinin döyüntüsü, həzin musiqisi altında şeir yazır, sanki bütün sevnələrin sevincinə şərik olur, göz yaşlarını silir, pıçıldılarını və hıçqırq səsini misralara köçürür, sevgi həsrətində olan və ya sevgi qanadlarında uçan qəlbləri oxşayır.

Sevgi şeirləri şairin xasiyyət və xarakterini də güzgü kimi özündə əks etdirir. Gözəli vəsf etməklə yanaşı şair, bəzən özü də fərqi nə varmadan, öz tələb və iddialarını da bəyan edir. Bir sıra şeirlər şairin sevgili-sindən qat-qat çox özünü sevdiyini, hətta özünə vurğunluğunu nümayiş

etdirir. Belə şair öz sevgi lirikasında əsasən sevgilisini qınamaqla məşğuldur. “Üzü dönük” sevgilisinin və ya ayrıldığı həyat yoldaşının ömrü boyu ona pərəstiş etməsini gözləyirmiş şair, bütün günahları məhz bu pərəstişin zəifləməsində, yoxa çıxmasında görür şair.

Poeziya sevgiyə xas olan ilahiliyi, incəliyi, hiss, həyəcan və ehtirası ifadə və tərənnüm edən ən güclü yaradıcı sənətdir. Şair eşqin və xəyalın qanadlarında uçur.

*Deyirlər ki bülbül gül eşqindədir  
Həyatı eşq dolu nəğməsindədir  
Bunu kim kəşf edib, ya kim uydurubə  
- Şairlər tayfası öz işindədir!*

Əsl poetik tapıntı şairin içində yaşayan duyğulardan ani od alıb sayrışan bəzəkli, ahəngdar fikir qəlpələridir. Şeirin binası qəlbi eşq dolu usta tərəfindən bu hissəciklərdən hörülür. Sevgi də belədir – məlahət və gözəllikdən doğan və ruhu canlandıran bir qığılcım, parıltı, şimşək və ondan qurulan birlik, işıqlı bir mülk.

*Bəxtim gülür ara-sıra  
Bir sevda qonur başıma,  
Bir fikir, bir neçə misra  
Hakim olur yaddaşıma.*

\*\*\*

*Söz ilmədir, şeir naxış  
Ustasına min-min alqış;  
Eşq dolu zərif düşüncə  
Dünyaya gəndən bir baxış -  
Şeirin ruhu budur mənəcə.*

Söz sənətinin zirvəsində insan sevgisinin, insan ehtirasının poetik təsviri dayanır. Poeziya insanların bilincaltında yatan hissələri oyatmaq iqtidarındadır, sevənlərə öz hissələrini oxumaq imkanı verir. Həyat dramının, insan ehtirasının nəqlində, səslənməsində poeziyanın (və musiqinin) əvəzi yoxdur.

Poeziya özü də, musiqi ilə bərabər, bir ehtirasdır və o, təbii olaraq, sevginin, ehtirasın zərif təsviri və tərənnümü üçün ən uyğun və ən gözəl vasitədir. Sevgi poeziyası lirikanın canıdır, lirikanın ali riyaziyyatıdır.

Öz növbəsində sevgidir poeziyanın yaradıcısı, sevən qəlbin musiqisidir poeziya.

Hər sevgi bir dünyadır, sevgilər dünyası sonsuz və nəhayətsizdir.

Poeziyanın təqribən beş min illik tarixindən xəbərimiz var; dünyanın ölüb getmiş və yaşayan çox dillərində çox saylı gözəl sevgi şeirləri, məhəbbət dastanları yazılmışdır. Bəşəriyyətin hər növ zehni, ruhi və fiziki fəaliyyətinin tarixi olduğu kimi eşqin də tarixi var və bu tarixin əsas yazılı qaynaqları bütün dövrlərin şair və yazıçılarının əsərlərindən ibarətdir. Lakin sevginin insanlara bəxş etdiyi hissələrin yalnız çox cüzi hissəsi öz poetik təsvirini tapa bilib. Sevginin nə olduğunu dərk etməyə çalışan, sevgi duyğularını qələmə alan, sevginin rəsmi yaradan və ahəngini duyan istedadlı insanlar tarixdə çox olub, bu gün də var. Nəhayətsiz sevgi dünyasının dərin guşələrində yaşayan fəvqəladə gözəllik ona valeh olan, onu təsvir etmək istəyən insan övladına meydan oxumaqda davam edir.

*Ürəyə düşən iz itmir ki, itmir  
Eşqin tərənnümü bitmir ki, bitmir  
Bəstəkar ya şair, alim ya rəssam  
Ömür həsr etsə də, yetmir ki, yetmir.*

Bəşəriyyət var olduqca, sevgi də, poeziya da var olacaq...

# Məmməd Səid Ordubadi

(1872-1950)

## Sənindir

Qəlbim də sənin, mən də sənin, can da sənindir,  
Yıxsan, dağıdıb, məhv edib, atsan da sənindir.  
Gündüzləri hicranına yox tabi-təvanım,  
Hicran gecəsində nə cəfa çəkmədi canım!

Sən gül, mənə, gül! Gül, bu həyatın özü gülsün,  
Bal şəhdi-ləbindən süzülüb şərə tökülsün.  
Aç zülfünü, qoy dan yeri çöhrəndə sökülsün,  
Qurban diləsən, can diləsən, can da sənindir.

## **Gülərəm gülsən**

**G**özlərim o qara gözə bənd oldu,  
Saçların boynuma bir kəmənd oldu.  
Ağlasan ağlaram, gülərəm gülsən,  
Ömrümün yazında tazə bir gülsən.

Sevirəm səni mən qorxma bir kəsdən,  
Gəl, səni qurtarım qara məhbəsdən.  
İnan sözlərimə, qorxma bir kəsdən,  
Ağlasan ağlaram, gülərəm gülsən.  
Ömrümün yazında tazə bir gülsən.

Dərdimi söylərəm divara, daşa,  
Hicran saatları yetmədi başa.  
Gəl gedək seyr edək biz qoşa-qoşa,  
Bülbül sevgimizə nəğmələr qoşa.  
Ağlasan ağlaram, gülərəm gülsən.  
Ömrümün yazında tazə bir gülsən.

# Hüseyn Cavid

(1882-1941)

## Görmədim

**B**ilmədim, uydum bu məcnun könlümün fəryadinə,  
Eşqə dil verdim, bələdən başqa bir şey görmədim.  
Ruhi-məcruhum<sup>1</sup> gözəllərdən vəfa bəklər yenə,  
Mən hənuz<sup>2</sup> əsla cəfadən başqa bir şey görmədim.

Görmədim əsla tikənsiz gül, qaranlıqsız işıq,  
Hər vüsali daima təqib edər bir ayrılıq,  
Söyləyirlər: “Daimi zövqü səadət var”, yazıq!  
Seyr edib boş iddiadən başqa bir şey görmədim.

Gördüyüm hər müztərib<sup>3</sup> simayə duydum mərhəmət,  
Yarə, həm əğyarə yar oldum da, sevdim bicəhət;  
Aşına zənn etdiyim hər üzde heyhat!.. Aqibət  
Boş təməllüqdən<sup>4</sup>, riyadən başqa bir şey görmədim.

Hər məhəbbət bir xəyanət, hər gülüş bir hiylədir.  
Hər səadət ruhu oxşar çox sönük bir şölədir.  
Bəlkə var səhvimə Fəqət gördüklərim hər böylədir...  
Görmədim, əsla bələdən başqa bir şey görmədim.

---

1. yaralanmış, yaralı (*ərəbcədən* = ə.)

2. hələ, hələ də (*farscadan* = f.)

3. iztirablı, əzab-əziyyət çəkmiş (ə.)

4. yaltaqlıq, ikiüzlülük (ə.)

## Get

**M**əni anlatma ki eşq, aləmi-sevda nə imiş?  
Bilirəm mən səni, get! Hər sözün əfsanə imiş.  
Get, gülüm, get gözəlim! Başqa bir aşiq ara, bul!  
Duydum artıq sənin eşqindəki mənə nə imiş!..  
Bivəfasan, mələk olsan belə uymam daha, get!  
Kim ki, uymuş sənə, könlüm kimi divanə imiş.  
Yetişir, get! Məni qəhr eyləmə, tərsa<sup>1</sup> qızı, get!  
Anladığ şəfqətli-ayini<sup>2</sup> məsiha<sup>3</sup> nə imiş!  
Səni bir sadədil, azadə mələk sanmış idim,  
Neyləyim!.. Ah... könül ruhuna biganə imiş.  
Səni təqdis<sup>4</sup> edərək bir daha sevməm əsla,  
Nə imiş sanki bu eşq!? Aşiqi-şeyda nə imiş!  
Aləmi-zövqü səfadən mənə bəhs etmə, saqın!<sup>5</sup>  
Bildik artıq bu cahan mülkü nə viranə imiş!..

---

1. xristian (f.)

2. din qanunları; üsul (ə.)

3. İsa peyğəmbərə verilən ləqəb (ə.)

4. müqəddəs, əziz saymaq, sitayiş etmək (ə.)

5. çəkin, əsla

## **Mənim tanrım**

**H**ər qulun cahanda bir pənahı var,  
Hər əhli-halın bir qibləgahı var,  
Hər kəsin bir eşqi, bir allahı var,  
Mənim tanrım gözəllikdir, sevgidir.

Gözəl sevimlidir, cəllad olsa da,  
Sevgi xoşdur, sonu fəryad olsa da,  
Uğrunda mənliyim bərbad olsa da,  
Son dildarım gözəllikdir, sevgidir.

Gözəlsiz bir gülşən zindanə bənzər,  
Sevgisiz bir başda əqrəblər gəzər,  
Nə görsəm, hankı bəzmə<sup>1</sup> etsəm güzər,  
Hər duyduğum gözəllikdir, sevgidir.

---

1. kef məclisi, eyş-işrət (*f.*)



## Gəlin

**O**f, nə yamandır o süzgün baxışlar,  
Ey ipək telləri zərəfşan<sup>1</sup> gəlin!..  
Hər kəs gülər, hər kəs səni alqışlar,  
Yalnız mənim halım pərişan, gəlin!

Getmə, dur, könüldə min həsrətim var,  
Söylənəcək dərdim, fəlakətim var,  
Səndən sənə gizli şikayətim var,  
Ey mələk ədalı, xuraman gəlin!

Nədir suçum, məndən uzaq qaçırsan,  
Yabançı ellərə şənlik saçırısan,  
Röya kimi süzülürsən, uçursan,  
Bilməzsən ki, bağrım olur qan, gəlin!

Nə söyləyim! Halım əyandır sana;  
Sən bir yana, bütün dünya bir yana.  
Sənsiz gülüstanlar zindandır mana,  
Ey cənnətdən bizə ərməğan gəlin!..

*“Azər” poemasından*

---

1. qızılsaçan, parlaq (f.)

### Kor ərəbin mahnısı

Nə eşq olaydı, nə aşiq, nə nazlı afət olaydı,  
Nə xəlq olaydı, nə xaliq, nə əşki<sup>1</sup>-həsrət olaydı.  
Nə dərd olaydı, nə dərman, nə sur<sup>2</sup> olaydı, nə matəm,  
Nə aşıyaneyi<sup>3</sup>-vüslət<sup>4</sup>, nə bari<sup>5</sup> -firqət<sup>6</sup> olaydı.  
Könüldə nuri-məhəbbət, gözümdə pərdeyi-zülmət...  
Nə nur olaydı, nə zülmət, nə böylə xilqət olaydı.  
Nədir bu xilqəti-bimərhmət, bu pərdəli hikmət?  
Bu zülmə qarşısı nölür bir də bir ədalət olaydı.  
Tükəndi taqətü səbrim, ədalət! Ah, ədalət!  
Nə öncə öylə səadət, nə böylə zillət olaydı.

*“Şeyx Sənan”dan*

- 
1. göz yaşı (*f.*)
  2. şadlıq, şənlik, ziyafət, toy (*f.*)
  3. tanış, dost; xəbərdar (*f.*)
  4. sevənin öz sevgilisinə qovuşması, çatması, birləşməsi (*ə.*)
  5. yük (*f.*), məhsul, meyvə, od ocaq
  6. ayrılıq (*ə.*)

***K***im ki, eşq atəşilə oldu hədə,   
Onu yandırmaz öylə atəşlər.   
Məni öldürsələr də, mən yaşaram,   
Tərk edib xəlqi xaliqə qoşaram.   
Əbədiyyət mənim məzarımdır,   
Çünki sultani-eşq yarımdır.   
Eşq üçün can nisar<sup>1</sup> edən ərlər   
Əbədi bir həyat içində gülər.   
Məni hər parça-parça doğrasalar,   
Ruhum ölməz, səmayi-eşqə uçar.   
Uçar ən möhtəşəm fəzalar aşar   
Yenə cənnətdə hər səninlə yaşar.

*“Şeyx Sənan”dan*

---

1. bəxşiş, hədiyyə, qurban (ə.)

**Y**andım, allah!.. Nədir bu işgəncə?

Həm nə dəhşətli, dadlı əyləncə!..

Atəşi-eşq bir səadət imiş,

Bu da bir başqa dürlü cənnət imiş.

Məndə yox iştika<sup>1</sup>, fəqət, ya rəbb!

Yoxmudur səndə mərhəmətə Ya rəbb!..

Gəliyor həp bu hiylələr səndən,

Məni bilməm neçin yaratdın sənə!

*“Şeyx Sənan”dan*

---

1. şikayət etmə, şikayətlənmə (ə.)

**Ə**y sevgili afət! Bu nə halət, nə qiyafət?  
Hardan bu lətafət?  
Dan yıldızı qoynunda böyütmüş səni guya,  
Yox bənzərin əsla!  
Bir busə dilər gözlər o süzgün baxışından,  
Aləm sənə heyran.  
Hər yosmanı<sup>1</sup> qısqandıracaq işvələrin var,  
Xoş cümlələrin var.

*“Xəyyam”dan*

---

1. gözəl, şən, bər-bəzəkli

**G**əldin də, neçin pənbə<sup>1</sup> buludlar kimi axdın?  
Bilməm, niyə getdin, niyə döndün, niyə baxdın?  
Şimşək kimi çaxdın da, neçin könlümü yaxdın?  
Bilməm, niyə getdin, niyə döndün, niyə baxdın?

Sərpildi alov ruhuma süzgün baxışından,  
Sarsıldı da həp mənliyim, ey afəti-dövrən.  
Gəl, gəl, olayım səndəki hər cülvəyə qurban.  
Bilməm, niyə getdin, niyə döndün, niyə baxdın?!

*“Xəyyam”dan*

---

1. pambıq; ağ ilə zəif qırmızı rəngin qarışmasından alınan açıq rəng, çəhrayı (*f.*)



# Əhməd Cavad

(1892-1937)

## Gözüm yoldadır

**A** dostlar, bir qumral tərənəm uçdu,  
Yollarda yolçum var, gözüm yoldadır.  
On beş gün ayrılıq, on beş il keçdi,  
Öldürdü intizar, gözüm yoldadır.

Hanı mənim arxam, qolum-qanadım,  
Hörmətim, izzətim, şöhrətim, adım,  
Qardaş bərabəri gözəl arvadım!  
Söyləyin, durnalar, gözüm yoldadır!

Getmişdi on günə, çıxdı on beşə,  
Neçin saldı məni belə təşvişə?  
Demədimmi saqın<sup>1</sup>, könlüm bir şüşə,  
Gec gələrsən, sınar, gözüm yoldadır.

O ki verdi sənə həm var-yoxunu,  
Qəlbinə sapladın hicran oxunu,  
Yastığından aldım gözəl qoxunu,  
Yastığın gül qoxar, gözüm yoldadır.

Ey vəfasız, sənün ürəyin daşdan,  
Neyçün söyləmədin, gülüm, bu başdan:  
“Yarı az sevirəm qohum-qardaşdan”.  
Qohumlu bəxtəvər, gözüm yoldadır.



## Qurban olduğum

**B**ir xeyli zamandır getdi gəlmədi,  
Əhdi-peymanına qurban olduğum.  
İstədi can verdim, qədir bilmədi  
O şirin canına qurban olduğum.

Dedim, ayrılığa yoxdur tavanım<sup>1</sup>,  
Ayrılıb getməsin sərv<sup>2</sup>-rəvanım<sup>3</sup>;  
Bir daha dönməzmi yosma tərlanım,  
O təmiz canına qurban olduğum?

Mən hey görə baxdım... göy mənə baxdı...  
Yollara baxmaqdan gözlərim axdı,  
Şimşək oldu, ancaq bir dəfə çaxdı,  
Baxdı qurbanına qurban olduğum.



---

1. güc; qüvvət, taqət (*f.*)

2. həmişə yaşıl ağac; boy buxunlu (*f.*)

3. ruh, həyat, diri, axan, axıb qədən (*f.*)

Könül vermək istər bir müjdə yenə  
Sevgili yurdumun gözəllərinə;  
Şərimə can verib göylərdən enə,  
Şöhrət və şanına qurban olduğum.

O mənim şərimin ruhu, rəvacı<sup>4</sup>,  
Bütün gözəllərin başının tacı,  
Bilməzdim ki, onsuz könlüm çox acı,  
O haqq divanına qurban olduğum.

Gözəlliklər yapma, duyğular cansız,  
Mənə tən eyləyir hər yetən qansız.  
Atılan oxlardan çıx gəl ziyansız,  
Namü<sup>5</sup> nişanına qurban olduğum.

---

4. axar, yarar (ə.)

5. ad-san, ünvan (f.)

## Şükriyyəmə üçün

**B**ir gülsən, dərmışəm gənclik bağından,  
Bir gülü, çiçəyi dərmərəm sənsiz!  
Kam aldım ömrümün oğlan çağından,  
Bir bağa, bağçaya girmərəm sənsiz.

Söylə yadımdamı Çakva, Batumi?  
Ovladın könlümü, çatdın ruhumu!  
Kamana dönmüşdü qəlbimin simi,  
Hurini, mələyi görmərəm sənsiz!

Nə çoxdur dünyada qənirsiz pəri!  
Gözümə görükməz daha heç biri!  
O qızıl saçları, ipək telləri  
Əl atıb birini hörmərəm sənsiz!

Məndən xoşbəxt varmı dünyada, deyin?  
Ey telli yavrusu Süleyman bəyin!  
Bəxtim tər lan imiş: yeyindən, yeyin!  
Heç kəsə bu bəxti vermərəm sənsiz!



Səninlə gəzərəm eldən-elə mən,  
Bataram, çıxaram seldən-selə mən.  
Düşsəm də ağıza, dildən-dilə mən,  
Yaşaya bilmərəm bir kərə sənsiz!

Sonatək göllərdə üzsən də mənsiz,  
Quş olub göylərdə üzsən də mənsiz;  
Sən Əsli qalsan da, dözsən də mənsiz,  
Alışıb yanaram mən Kərəm sənsiz!

Şükriyyə taleyim, şükür xudaya!  
Gördüyüm doğrumu, yoxsa pək rəya?!  
Dolub ürəyimə bu dadlı xülya,  
Şirin günlərimi sürməmə sənsiz!

Əvət, bu sevdanın səfası çoxdur,  
Sevdasız həyatın mənası yoxdur!  
Gözlərin yıldızdır, kirpiyin oxdur,  
Ürək qubar olar – can vərəm sənsiz!..

Şərimin sözsən, sözün – ahəngi!  
Üzündə bərq vurur güllərin rəngi!  
Xəyalın, camalın gözəl çələngi!  
İlham yetim qalar, ağıl – kəm sənsiz!

## Yuxuma gəlmişdin...

...*Y*uxuma gəlmişdin sən həzin-həzin,  
İşvəli, qəməzəli, nazlı nazənin.  
Sən coşğun bir bulaq, mən yazıq əzgin,  
Sən yanar bir dodaq, mən halsız, üzgün!

...Onbeşdən az idi, yaşım o zaman,  
Axırdı qəlbimə yaşım o zaman.  
Daşdan-daşa dəydi başım o zaman,  
Yazda başlamışdı qışım o zaman!

Sən sevda buludu, mən təşnə dodaq,  
Sən pək iyi bir sərvi, mən solğun yarpaq.  
Mən quru bir ağac, sən gül ağappaq,  
Sinəmə dəyirdi oxlar şaqhaşaq!

Canımda qalmayıb nə tab, nə təvan,  
Baxışın şimşəkdi, duruşun ceyran;  
Dodaqın lələdir, ətirin reyhan,  
Onsuz da qurbanam, mən sana qurban!

Sən canlı mələksən, mən quru şəkil,  
Bən sana tayammı, ay saçı sünbül?  
Bağrımın başında sızlayan bülbül,  
Deyir: çəkil yoldan, bu yoldan çəkil!

## **Olmaz**

**D**əymə, dəymə, könlüm sana aşıqdir,  
Aşıqın qəlbini sındırmaq olmaz!  
Mənim sözüm bir ilahi eşqidir,  
Kərəmi bu qədər yandırmaq olmaz!

Göydə şimşək kimi çaxdım, ölmədim,  
Özümü yandırıb-yaxdım, ölmədim!  
Yoluna, izinə baxdım, ölmədim,  
Məcnunu bir belə sındırmaq olmaz!

Yalvaram, yaxarram yola gəlməzsən,  
Axan göz yaşımı durub silməzsən!  
Nə söz anlamazsan, nə dil bilməzsən,  
Doğrudan uşağı qandırmaq olmaz!

Rüsvayi-cahanam Sənandan betər,  
Sən tərsa deyilsən, bu zülmün yetər!  
Sinəmdə bir bülbül göynəyib ötər,  
Nə fayda, sözümü andırmaq olmaz!

Qəm çəkər, qəm yeyər Cavad nə vaxtdan,  
Kəm oldum taledən, kəm düşdüm baxtdan!  
Qarşında qul ollam, düşməzsən taxtdan,  
Bu qanlı sevdanı dandırmaq olmaz!

## Surətpərəstəm

**B**ir şeir qoşmuşam dillərdə gəzir,  
Uçub oba-oba ellərdə gəzir.  
Könlüm Məcnun kimi çöllərdə gəzir,  
O mənim şərqimdir, o mənim bəstəm,  
Mən şeir aşiqi, mən sözpərəstəm!

Cananın buxağı dümağ ağ ola,  
Eşqi buludlarda, kefi çağ ola!  
Dərdi nazü-qəmzə, canı sağ ola,  
Mən çoxdan sərxoşam, mən çoxdan məstəm,  
Gözəllik vurğunu, gözəlpərəstəm!

Bir şəkil çəkmişəm, dünyada təkdi,  
Canlanıb ilk dağı sinəmə çəkdi.  
Burdan gəlib keçən o qız mələkdi,  
Mən söz ovçusuyam, söhbətpərəstəm!  
Mən üz dəlisiyəm, surətpərəstəm!



Mənim gördüyümü Vaqif görməyib,  
Mənim hördüyümü Vaqif hörməyib.  
Mənim dərdiyimi Vaqif dərməyib,  
İnci zərgəriyəm, naxışpərəstəm!  
Mən göz xəstəsiyəm, baxışpərəstəm!

Kim deyir “düz gəzir”, “əyilməzəm mən”!?  
Dosta dost, yada yad “deyilməzəm mən”!  
Demirəm, poladam, “yiyilməzəm mən”;  
Yarın qabağında lalam, şikəstəm,  
Məhəbbət əsiri, sevgipərəstəm!

Sinəmdə yer tutub gözəllər bir-bir,  
Sinəmdə bağ salıb, gəzərlər bir-bir  
Sinəmi tapdalar, əzərlər bir-bir,  
Çınaram, pəludam, sərv kimi şəstəm,  
Aşiqəm, məşuqla sevdapərəstəm!

Ömrümü etmişəm bu yolda fəda,  
Qoy gəlsin onlardan canıma qada!  
Neyləyim birisi çatmayır dada;  
Özümə yağıyam, özümə qəsdəm,  
Leylisiz Məcnunam, Leylipərəstəm!





Onun dodağında gülüş görürəm,  
Onun gözlərində öpüş görürəm.  
Onun yerində görüş görürəm;  
Onların önündə acızəm, pəstəm,  
Gülüş, öpüş, görüş, duruşpərəstəm!

...Bir gözəl sevmişdim altı yaşımdan...  
Şəkili getməyib hələ başımdan!  
O məndən utandı, mən göz yaşımdan...  
Fars demiş, əzəldən “nistəm<sup>1</sup> ki, nistəm”!  
Mən ürkək, mən dəli ceyranpərəstəm!

Sevgi işığında gözüm qamaşır,  
Xəyalım titrəyir, fikrim dolaşır.  
Tanrım o gözələ Cavad yaraşır;  
Bu ilahi ziya, qüdrətpərəstəm!  
Gözəl üz, gözəl göz, surətpərəstəm!  
Surətpərəsətəm!!!

---

1. yoxam, heç nəyəm (*f.*)

### **Bir bilən yox ki...**

**B**ir bilən yox ki, nə çəkər sənsiz,  
Sənin eşqinlə yaşayan könlüm?!  
Sən keçən yolda görərək bir iz,  
İzin üstündə ozana döndüm!

Çəkdiyim dərdi saza anladım,  
Dərdli barmaqla teli ağlatdım!  
“Bizə gəl!” dedin, bir addım atdım,  
Bir addım yolda min cənnət gördüm!

Bulaq üstündə yığışır qızlar,  
Geciksən bir az, ürəyim sızlar!  
Soruşdum, bulaq dedi: məndə var,  
Suda əksini axtarıb tapdım!

## Bir gün

**H**icranlar, ələmlər, tufanlar içrə  
Qısıq bir səs kimi öləcəyəm bən!  
Böylə göz yaşıyla keçən ömrümün  
Sonunda bir acı güləcəyəm bən!

Eşqimin nə imiş bilməm günahı?  
Yıxıldı qəlbimin istinadgahı.  
Nəsibim olsa da dünyanın ahı,  
Bir gün göz yaşımı siləcəyəm bən!

Yaxında didarın nəsib olmasa,  
Ümidsizlik bəni düşürməz yasa!  
Alaraq əlimə dəmirdən əsa  
Bir gün hüzuruna gələcəyəm bən!

Tutuldum tufana, sarıldım sana,  
Sən ey qırıq qələm, gəl bir tüğyana!  
Dözmək güc olarsa böylə hicrana,  
Səninlə dərdimi böləcəyəm bən!..

## **Bənzərdir**

**B**ayılırkən gözlərindən, qaşından,  
Sevirkən onu pək gənclik yaşından;  
Bənim çaldı ürəyimin başından,  
Bir yılan ki, göyərçinə bənzərdir!

İtirdim hədəfi, qırıldı yayım,  
Bu şikardan bənim yoxdur bir payım.  
Başqa tanrı göstər, ona tapayım,  
Sənin eşqin, çünki dinə bənzərdir!

Keçirdim dərd ilə çox qışı, yazı,  
Həsərlə bəklərkən o sərvinazı!  
Uzadı əlimə qırılmış sazı,  
Çaldım... nəğməm bir ölümə bənzərdir.

Hörürdüm saçını bir qəzəl kimi,  
Çıxırdın qarşıma bir gözəl kimi!  
Əski şair yazmış bir məsəl kimi  
Baxışların bir şahinə bənzərdir.

Bilməm ki, şəfəqsən, ruhsan, xülyasan?  
Həqiqətmi parlar, yoxsa röyasan?  
Saçında çiçəklər, sən Ofelyasan!  
Onun saçı səninkinə bənzərdir!

## Sevməsəydim səni mən?!

**İ**nanmadın sözümə,  
Bir gülmədin üzümə.  
İllər məni ucaltdı,  
İllər məni qocaltdı.  
Deyirəm öz-özümə:  
Keçərdinmi qəlbimdən,  
Sevməsəydim səni mən?!

Bağda çiçək dərəndə,  
Dosta töfhə verəndə;  
Hey düşürsən yadıma,  
Yanıram öz oduma!  
Bir gözəl gül görəndə,  
Keçərdinmi qəlbimdən,  
Sevməsəydim səni mən?!

Yaylağa çıxanda da,  
Dost əli sıxanda da;  
Yollar çənə bürünür,  
Dağdan duman sürünür!  
Bir qıza baxanda da,  
Keçərdinmi qəlbimdən,  
Sevməsəydim səni mən?!



Quşlar qanad çalanda,  
Çölə haray salanda;  
Yenə səni anıram,  
Andıqca da yanırım?  
Könlüm ilham alanda,  
Keçərdinmi qəlbimdən,  
Sevməsəydim səni mən?!

Gəzib çölü, çəmənini,”  
Ən gözəl bir nəğməni,  
Durub dinləyəndə mən  
Yadıma düşürsən sən.  
Rahət qoymursan məni!  
Keçərdinmi qəlbimdən,  
Sevməsəydim səni mən?!

Hər gün söküləndə dan,  
Oğrun-oğrun uzaqdan  
Gözlərimə baxırsan,  
Ürəyimə axırsan!  
Hər şeir yazan zaman:  
Keçərdinmi qəlbimdən,  
Sevməsəydim səni mən?!

*Gəncədən gəlirəm, yüküm üzümdü,  
Gəncənin əsgəri düzüm, düzümdü.  
Bir əmim qızı var, iki gözümdü,  
Özgəyə vermərəm, mən özüm allam,  
Şirin qadasını canıma sallam!*

*(Aşıq şeirindən)*

### **Gəncədən gəlirəm**

**G**əncədən gəlirəm, yüküm xurmadı,  
Gəncənin yolları burma, burmadı.  
Gəncədə bir qız var, teli durnadı,  
Günəşə sən çıxma, mən çıxım deyir!

Gəncədən gəlirəm, yüküm çiçəkdi,  
Gəncənin gülləri ləçək-ləçəkdi.  
Gəncədə bir qız var, adı Çiçəkdi,  
Quşlara sən uçma, mən uçum deyir!



Gəncədən gəlirəm, malım nə maldı,  
Gəncədən aldığım ipəkdi, şaldı.  
Gəncədə bir qız var, adı Maraldı,  
Ceyrana sən qaçma, mən qaçım deyir!

Gəncədən gəlirəm, yüküm xınadı,  
Könlüm dəli quşu ona qonadı.  
Gəncədə bir qız var, adı Sonadı,  
Sulara sən axma, mən axım deyir!

Gəncədən gəlirəm, sözə bənd olub,  
Gəncənin meyvəsi şəkər, qənd olub.  
Gəncədə bir qıza gözüm bənd olub,  
Cavada sən baxma, mən baxım deyir!



## Madonnaya

**M**ən doğrusu, bu boşluqda dolaşan  
Məfkurəsiz, sərsərinin biriyəm.  
Sən deyirsən – masallarda duyduğun,  
Eşitdiyin əfsanəvi pəriyəm.

Nə lüzum var dəlil, sübut bulmaya?  
Mən hazıram sənin qulun olmaya.

Heç deyildir gözlərin də bəşəri;  
İnandım ki, sən pərisən, sən pəri!  
Tök alınına o avara telləri,  
Qoy olayım, bundan betər sərsəri!

Ağlataraq əski, qırıq sazımı,  
Canlatayım bir az, sönük yazımı!

Bu doğrudur, sevda olur əzəli;  
Mən şairəm həyatımdan bezəli.  
Ancaq mən bu fırtınada üzəli,  
Görməmişəm sənin kimi gözəli!

Qoy başına gözəlliyin tacını!  
Könlümdən al qulluğunun bacını!

## **Gəlin**

**E**y süzgün gözləri səhər yıldızı,  
Pərişan telləri yasəmən gəlin!  
Gözəllər səcdəsi gətirdiyin din,  
Girdim sizin dinə bir də mən, gəlin!

Hər yetən naz etdi, qatlandım naza,  
Könül verdim hər boş söhbətə, saza!  
Sallan ki, can quşu çıxsın pərvaza,  
Pərişan olsun qoy hər görən, gəlin!

“Sənsizlikdir” bənim bitməyən dərdim!  
Bitməyən dərdimlə mən sənə gəldim!  
Gülən dodaqlardan mən bir gül dərdim,  
Saxlanmış qəlbimdə istərsən, gəlin!

Sığmaz ikən ruhum geniş torpağa,  
Gəlmiş hüzuruna bir qul olmağa!  
Gözəllik bir çiçək, məhkum solmağa,  
Soldurma boş yerə onu sən, gəlin!

## **And olsun**

**A**nd olsun dağların ağ suyu kimi  
O qırıq dalğalı gülüşlərinə;  
Vüsal vədə verən, ümid allahı  
Müxtəlif mənalı gülüşlərinə;

And olsun nazlanıb nazla əzilən,  
Telli ulduz kimi bəzən süzülən,  
Gahi rəhmət, gahi zülmət sezilən  
O qanlı-qadalı gülüşlərinə;

And olsun axşamlar nəşədən daşan,  
Ürkək ceyran kimi dağlardan aşan,  
Kəklik olub səkən, qan kimi coşan  
Dərbədər sevdalı gülüşlərinə;



And olsun səsinin ipəklərinə,  
Bu xəstə könlümün diləklərinə,  
Parlayıb can verən bəbəklərinə,  
İşvəli, ədalı gülüşlərinə;

And olsun könlümün dərdli çağında,  
Cilvələr yaradıb gül yanağında,  
“Al” deyən, “Öl!” deyən al dodağında  
Şəfəqli, şəfalı gülüşlərinə;

Mən sənə ömürlük bir qulam, gülüm,  
Sən əmr eyləyincə, nə imiş ölüm!  
İstərsən ağlayım, istərsən gülüm,  
Şərh eləyim halı gülüşlərinə!

## **Pərizadə**

**S**üzər yaşılbaşlı sonalar kimi,  
Oxur pərizadə ləzgi qızları!  
Dadmışlarmı nədir eşqin camını,  
Gəlmişlər fəryadə ləzgi qızları!

Bilməzlər ki, məndə bir qığılcım var,  
Bircə zərrəsindən yanar dünyalar!  
Etdilər könlümü yaxşı tarimar,  
Gəlməzlər ki, dadə ləzgi qızları!

Oynadaraq durur gözəl gözəli,  
Eşq anlayanların yorulmaz əli.  
Süzgün gözlərini yana süzəli  
Saldı məni oda ləzgi qızları!

## **Ümidimə**

**B**ənim bu gün cəhənnəmlik duman almış yollarımı,  
Bir əzrayıl pəncəsi ki, sarmış cansız qollarımı.  
Bir yolçuyam, səmum yeli doldurmuşdur gözlərimi,  
Bir qəribəm, yad ellərdə anlayan yox sözlərimi.

Barı sən gəl, ey gözəl qız,  
Ey ruhumda doğan ulduz,  
Göstər mənim qibləm hanı?

Bir zülmkar dəmir qəfəs... Boğulacaq ömrüm yazıq,  
Parçalandı dərddli könlüm, parçalandı sənsiz artıq.  
Günahkarın ah-zarını nə haqq dinlər, nə də insan,  
Yetişərsən fəryadıma, fəğanımı duymuş olsan!

Barı sən gəl, gözəl mələk,  
Gözlərimə bir qanad çək,  
Göstər mənə cənnət nerdə?

## Nədən yarandın

**S**ən qüdrətin aşıb coşan vaxtında  
Mələklərin gülüşündən yarandın!  
Səhər dilli bir firçanın əlilə  
Ahuların duruşundan yarandın!  
Ay işığı: gözəlliyin, qızlığın,  
Çiçəklərin öpüşündən yarandın!  
Sərinlətdin baxışınla könlümü,  
Buludların uçuşundan yarandın!  
Qaranlıqda boğularkən ümidim,  
Dan ulduzu yürüşündən yarandın!  
Masəvadan<sup>1</sup> uçmuş birər kölgənin  
Dan yeriyə görüşündən yarandın!  
Gözəllikçin təbiətlə qüdrətin  
Yavaşca bir sovuşundan yarandın!  
Qələm əldə ilhamını dinlərkən  
Sən qəlbimin vuruşundan yarandın!

---

1. müstəsna, başqa, özgə (ə.)

## Qitələr

**M**əhəbbət gələndə insan ömrünə,  
Sanırsan hər yerə ilk bahar gəlib,  
Məhəbbət gedəndə – lənət o günə,  
Sanırsan dünyaya boran, qar gəlib!

\*\*\*

**S**anki varlığımı salırlar bəndə,  
Sevən könüllərdə qəm ötüşəndə!  
Alışıb yanıram səməndər kimi  
Məhəbbət yanılıb oda düşəndə!

\*\*\*

**M**ənə nə lazımdır gündə bir gözəl,  
Onları dişimə çox vurmuşam mən.  
Dost, tanış çox dedi, bir sən də düzəl,  
Bu yolda özümü çox yormuşam mən,  
Onları dişimə çox vurmuşam mən!

\*\*\*

**N**ə çoxdur dünyada qədir bilməyən,  
Hər Leyli üzlüdə sədaqət olmaz!  
Nə çoxdur məhəbbət nədir bilməyən,  
Hər Şirin gözlüdə məhəbbət olmaz!  
Hər Leyli üzlüdə sədaqət olmaz!





**S**əndən dövlətlişi gələndə ona,  
Bir su qiymətinə satacaq səni!  
Səndən şöhrətlişi güləndə ona,  
Əlüstü bir yana atacaq səni,  
Bir su qiymətinə satacaq səni!

\*\*\*

**D**eyirlər, gözəllik gəldi-gedərdir,  
Gözəllik odur ki, duyanı olsun!  
Gözəllik odur ki!.. Yoxsa, hədərdir,  
Başını bu yolda qoyanı olsun!  
Gözəllik odur ki, duyanı olsun!!

Sevda yollarında ağlamayan kəs,  
Dünyanın zövqünü duya bilərmimi?  
Sevda yollarında çağlamayan kəs,  
Dağları, daşları oya bilərmimə  
Dünyanın zövqünü duya bilərmimi?!

\*\*\*

**D**ünyaya yas tutdum ürəyimdə mən,  
Axan göz yaşımı silən olmadı!  
Cahanı güldürüm diləyimdə mən,  
Özümün dərdimi bilən olmadı, –  
Axan göz yaşımı silən olmadı!!

# Əliğa Vahid

(1895-1965)

## Gözlərin

**S**evgilim, el bilir mən əhli-dərdəm,  
Səndən başqasını sevsəm namərdəm  
Qüssədən ölürəm neylim ki, hər dəm,  
Məni qoyub baxır yana gözlərin.

Kipriyin xəncərdir, qaşların kaman,  
Yıxdığın acizə verməzsən aman.  
Dedilər cəlladsan, etməzdim güman,  
Salacaqdır məni qana gözlərin.

Sənin əlindədir hər ixtiyarım,  
Zalım, öldür məni qəmdən qurtarım,  
Bəs kimə söyləyim, kimə yalvarım,  
Gətiribdir məni cana gözlərin.

Könlümü salacaq zülfün kəməndə,  
Həsətin qoymayıb can qalsın məndə,  
O gözlər var ikən nə qədər səndə,  
Alacaq könlümü sona gözlərin.

Vahidəm, sevgilim, mən də qanıram,  
Fitnəkar gözəli üzdən tanırım,  
Necə deyim sənə, qəmdən yanırım,  
Mənim tək od tutub yana gözlərin!

## Dəli Ceyran

Gözəlīm, aşıqini salma nəzərdən,  
Həsərətindən ölüərəm, gəl bizə hərdən.  
Sənə çoxdan vurulub bu dəli könlüm,  
Neyləyim ki, xəbərin yoxdu xəbərdən.  
Gəl mənə naz eləmə, ay dəli ceyran,  
O qara gözlərinə olmuşam heyran.

Bir dönüb baxmaq ilə canımı aldın,  
Məni Məcnun eyləyib çöllərə saldın.  
Mən inandım sənə, öz könlümü verdim,  
Məni atdın, gedib əğyar ilə qaldın.  
Gəl mənə naz eləmə, ay dəli ceyran,  
O qara gözlərinə olmuşam heyran.

Sən gəzirsən, gözəlīm, qeyrilə mənsiz,  
Yuxu getməz gözümə bir gecə sənsiz.  
Özün insaf elə, ey sevgili dilbər,  
Hansı bülbül yaşayar bağü çəmənsiz?  
Gəl mənə naz eləmə, ay dəli ceyran,  
O qara gözlərinə olmuşam heyran.

## Küsmüsən məndən

Əşitdim, sevgilim, küsmüsən məndən?  
Qaçırma bülbülü öz çəmənindən.  
Mənimplə düz dolan, küsərəm səndən,  
Məndə dostluq da var, biganəlik də.

Bir sənsən bu məcnun könlümə uyğun,  
Sənin camalına olmuşam vürğun,  
Hər Leyli eşqinə deyiləm Məcnun,  
Məndə kamal da var, divanəlik də.

Bütün bu dünyanı gəzdim, dolandım,  
Bir səni özümə vəfalı sandım,  
Sən gəzdin özgəylə, od tutub yandım,  
Məndə atəş də var, pərvanəlik də.

Əzəldən demişəm səninlə yaram,  
Yolunda ölsəm də, bil, bəxtiyaram,  
Dediyim sözümdə mən yenə varam,  
Məndə kəclik də var, mərdanəlik də.

Vahid, bu bir sözün min lələ dəyər,  
Mənə gərək deyil nə sərvət, nə zər!  
Təbim xəzinədir, sözlərim gövhər,  
Məndə gənclik də var, pıranəlik də.

## Sevgilim

Üzündə təzədir xalın,  
Əlində güllü dəsmalın,  
Can almaq isə xəyalın  
Ax, tez elə, tez elə, tez elə,  
Qaş-göz elə, göz elə, göz elə.  
Yolunda candan keçərəm, sevgilim,  
Ay əziz canına and içərəm, sevgilim!

Bülbüləm, boş dolanmaram,  
Cəh-cəhindən dayanmaram,  
Bundan sonra inanmaram  
Hər gözələ, gözələ, gözələ,  
Qaş-göz elə, göz elə, göz elə.  
Yolunda candan keçərəm, sevgilim,  
Ay əziz canına and içərəm, sevgilim!

Gül sənintək deyil göyçək,  
Eşitmişəm yalan-gerçək;  
Aran rəqiblə dəyəcək.  
Ax, tez elə, tez elə, tez elə,  
Qaş-göz elə, göz elə, göz elə.  
Yolunda candan keçərəm, sevgilim,  
Ay əziz canına and içərəm, sevgilim!

## Təxmis<sup>1</sup>

"Yansın dilim ağzımda, desəm, nazüvi az et,  
Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et".\*

Əvvəl baxışında məni heyran elədin sən.  
Bir incə gülüşlə ürəyim qan elədin sən,  
Sonra məni bir lütf ilə xəndan<sup>2</sup> elədin sən,  
Kafər qızı, axır məni Sənan elədin sən,  
"Yansın dilim ağzımda, desəm, nazüvi az et,  
Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et".

Xəlq eyləmiş öz keyfi gələndə səni tari,  
Öldür, bu bələdan məni qurtar, səni tari!  
Rəhm et mənə, biganəyə naz eyləmə bari,  
Alqış , elə bir aşiqə, var sən kimi yari,  
İnsaf elə, öz aşiqini məhrəmi-raz<sup>3</sup> et,  
"Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et".

Ayinəni heyrətdə qoyub əksi-cəmalın,  
Xurşidi<sup>4</sup> xəcalətdə qoyub arizi-alın<sup>5</sup>  
Aşiqləri həsrətdə qoyub zülf ilə xalın,  
Bəlkə, ola qismət bizə gülzari-vüsalın.  
Hərdən bu sınıq könlümü bir lütfə saz et,  
"Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et".



1. bir şairin bir beytinə üç misra əlavə edərək beş misrali şeir yazmaq (ə.)

\* Səməd Mənsurdan iqtibas olunub.

2. şad, şən (f.)

3. sirdaş (ə. + f.)

4. günəş (f.)

5. alyanaq (ə.)

Gördüm, gözəlīm, özgəyə sən naz eləyəndə,  
Az qaldı ki, ruhum uça, can qalmadı məndə.  
Bu nazü nəzakət var ikən bir belə səndə,  
Dərd əhli inan, düşməyə bilməz bu kəməndə,  
Daim bu gözəl xilqətə min razü niyaz<sup>6</sup> et,  
“Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et”.

Tiblis<sup>7</sup> şəhərin eyləmiş hər kimsə ki icad,  
Tari eləsin ruhini aləmdə görüm şad.  
Cənnət ki, deyirlər, edib icad onu Şəddad<sup>8</sup>,  
Burdan aparıb huriyü qılmanü pərizad<sup>9</sup>.  
Yarəb, bu pəri çöhrələri bəndənəvaz<sup>10</sup> et,  
“Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et”.

Dünya üzünə yaxşı gözəllər gəlib hərçənd,  
Olmaz sənə bir ölkədə nə misl, nə manənd<sup>11</sup>,  
Təbriz, Bakı, Tehran, Şəki, Şirvan, Quba, Dərdənd,  
Gəncə, Qarabağ, şəhri-Buxaravü Səmərqənd.  
İstərsən əgər, əzmi-rəhi-mülki-hicaz<sup>12</sup> et,  
“Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et”.

---

6. şükür, yalvarıb-yaxarmaq, dua etmək (*f.*)

7. Tiflis

8. Qədim Yəməndə sərtlik və zalımlığı ilə məşhur olan bir padşahın adı; zalım, kobud (*ə.*)

9. Pəridən doğulmuş gözəl qız və oğlan; gözəl uşaq (*f.*)

10. qulunu əzizləyən, quluna yaxşı baxan (*f.*)

11. bənzər, tay (*f.*)

12. Hicaz mülkünə, elinə yollan; rah=yol (*f.*)

Olma, gözəlim, surətinə bir belə məğrur!  
Mən etmişəm eşqimlə səni aləmə məşhur,  
Hicrində məni eyləmə qəm çəkməyə məcbur,  
Bir dəm hərəmi-vəslilə<sup>13</sup> et qəlbimi məsrur<sup>14</sup>.  
Dərgahə<sup>15</sup> məni qul deyə manəndi-Əyaz<sup>16</sup> et,  
“Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et”.

Vaiz, elə zənn eyləmə, həqqi danır aşiq,  
Nə Kəbə, nə bütxanə, nə məscid tanır aşiq,  
Lakin özünü həqq sevən insan sanır aşiq,  
Dünyada fəqət bircə məhəbbət qanır aşiq!  
Sən get hələ, ölmüslərə təklifi-nəməz et,  
“Naz et mənə, ey sevgili canan, mənə naz et”.

Vahid, demə, mən daimiyəm zövqü səfadə,  
Mənsuri<sup>17</sup> də yad etməliyik dari-fənədə<sup>18</sup>.  
Bu misrəyi-nazi o demiş bir belə sadə,  
Yarəb, sən ona rəhmətini eylə ziyadə.  
Qəbr içrə onun ruhini lütfünlə fəraz<sup>19</sup> et,  
“Naz et, mənə, ey sevgili canan, mənə naz et”.

---

13. gizli, xəlvət görüş (ə.)

14. şən, şad (ə.)

15. qapı önü; saray (f.)

16. ə yaz (Ayaz) kimi, ə yazı tay (f.)

17. Səməd Mənsur

18. fani dünyada (ə.)

19. yüksək, üca (f.)



**Səbr eylə, könül, möhnəti-hicranə, tələsmə,**  
Dərd əhli yetər səbrlə dərmanə, tələsmə.

Kam almayacaq ayrılığa bais olanlar,  
Aşiq yetəcək sevgili cananə, tələsmə.

Yusif də Züleyxanı məhəbbətlə sevirdi,  
Saldırdı Züleyxa onu zindanə, tələsmə.

Dünyayə vəfa eyləmə, çox ağlama, könlüm,  
Dünya nə vəfa qıldı Süleymanə, tələsmə.

Pərvanə əgər yansa da şəmin sitəmindən<sup>1</sup>,  
Şəmin də yaxar ömrünü pərvanə, tələsmə.

Zahid çalışır yıxmağa meyxanə binasın,  
Məscid qalacaq əksinə viranə, tələsmə.

Gül zövqünü çəkmək əbədi xarə<sup>2</sup> də qalmaz,  
Bülbül gələr əlbəttə gülüstanə, tələsmə.

Gündən-günə artır bu gözəl huriliqalər<sup>3</sup>,  
Dünya dönəcək cənnətü rizvanə<sup>4</sup>, tələsmə.

Vahid, içəcəksən, demə ki, tövbələr olsun,  
Cəlb eyləyər axır səni meyxanə, tələsmə..

---

1. zülm, əzab-əziyyət (*f.*)

2. tikan, yeyən-içən, həqir; çox bərk daş; (*f.*)

3. gözəl simalı, hüri üzlü (*ə.*)

4. cənnət gözətçisi və qapıçısı olan mələk, *məc.* behişt (*ə.*)

**Ə**vəfasız mənə bundan belə yar olma dedi,  
Sevmə hər bir gözəli, aşiqi-zar olma dedi.

Bir gözəl eşqinə ver könlünü, sabitqədəm ol,  
Çoşma dərya kimi, xəzri-gilavar olma dedi.

Bu qara zülflə yüzlərlə əsirəm vardır,  
Ehtiyat eylə, bu zəncirə düçar olma dedi.

Çəkmə, göz yaşı töküb gözlərimin həsrətini,  
Gecə-gündüz bu xəyal ilə xumar olma dedi.

Səni mən sevmirəm ardımca düşüb yalvarma,  
El içində düşün öz qədrini, xar olma dedi.

Vermərəm izn, səri-kuyimə<sup>1</sup> cənnət deyəsən,  
Boş təmənnə ilə bisəbrü qərar olma, dedi.

Əksi-rüxsarimə<sup>2</sup> aləm olub heyran, şair,  
Sən bu ayinəyə çox baxma, qubar<sup>3</sup> olma dedi.

Vahidəm, mən dedim, ey gül, qocalıq dövrü gəlir,  
Eşq zövqündən uzaqlaşma, kənar olma, dedi.

---

1. ətrafıma (*f.*)

2. üzümə, çöhrəmə (*f.*)

3. kədərli, qəmli, qüssəli (*ə.*)

**B**ilsən, gözəlim, sən nə qədər sevgili cansan!  
Zülm eyləmə, qoy söyləməsinlər can alansan.

Soldurma o gül çöhrəni, aldanma rəqibə,  
Öz qədrini bil ki, nə qədər indi cavansan.

Əğyarə inanma, gözəlim, qorxuram ondan,  
Çox sadəsən, hər söz ki deyirlər, inanansan.

Güldən də, çiçəkdən də, günəşdən də gözəlsən,  
Sən bağı-mələhət yetirən sərvə-rəvansan!

Gördüm, yenə min naz ilə biganəyə baxdın,  
Çox şübhəyə saldın məni, bildim nigaransan.

Gör bir nə gözəllikdə yetirmiş səni tale,  
Həsərət çəkir aləm sənə, məşhuri-cahansan.

Vahid, bu qədər səndə ki, var eşq-məhəbbət,  
Dünya qocalıb getsə, çətin sən qocalansan.

**D**edim: - Ey qönçədəhan<sup>1</sup>, könlümü qan eyləmişən,

Dedi: - Bica<sup>2</sup> yerə eşqimdə fəğan eyləmişən!

Dedim: - İnsaf elə, incitmə məni, aşıqinəm,

Dedi: - Get, sirrimi dünyaya əyan eyləmişən!

Dedim: - Ağlatma məni sərv boyun şövqində,

Dedi: - Göz yaşını bihudə<sup>3</sup> rəvan eyləmişən.

Dedim: - Axır, gözəlüm, bağı-baharım sənsən,

Dedi: - Sən ömrünü həsrətlə xəzan eyləmişən.

Dedim: - Az çəkməmişəm gözlərinin həsrətini,

Dedi: - Öz könlünü yersiz nigaran eyləmişən.

Dedim: - Eşqində əsirəm, mənə bəs xeyri nədir?

Dedi: - Əvvəldə bu sövdədə ziyan eyləmişən.

Dedim: - Eşq atəşi neylər mənə, qorxan deyiləm!

Dedi: - Biçarə, yanarsan, nə güman eyləmişən?!

Dedim: - Ey gül, mən əzəldən də gözəl aşıqiyəm,

Dedi: - Sən ruhini eşq ilə cavan eyləmişən.

Dedim: - Hər gün səri-kuyində<sup>4</sup> dolanmaqdır işim,

Dedi: - Vahid, nə gözəl yerdə məkan eyləmişən!

---

1. Açılmamış gül ağzı, qönçə kimi kiçik və yaraşlıq ağz (f.)

2. boş yerə, nahaq yerə (f.)

3. əbəs, faydasız (f.)

4. ətrafında (f.)

**K**önül, ol şuxə yaxınlaşma, onun əngəli var,  
Bivəfanın nə olur axırı, nə əvvəli var.

Məndən ayrılmaz idi, sevdiyim öz canımdı,  
Aramızda, görünür gizli rəqibin əli var.

Çox çətin tərک eləsin aşiqə zülm eyləməyi,  
Nə qədər indi cavandır, hələ gəlhagəli var.

Aşiqin naz ilə incitməsə, dincəlməz o gül,  
Bu gözəllər arasında nə qədər işvəli var!

Bir gözəl ki, atıb öz yarını əğyarı tuta,  
Qoru ondan özünü, axırı bir cəncəli var.

Bürüyüb Leyli məlahətli gözəllər vətəni,  
Demə Məcnun mənə, yüzlərcə mənimtək dəli var.

Vahid, ancaq bu vəfasızları məndən xəbər al,  
Xatirimdə onların gör neçə cür heykəli var.

**S**ənin gözəlliyin, ey gül, bütün məlahətdir,  
Bu hüsn səndə ikən ən böyük səadətdir.

Rəqibə gözlərinin mail olduğunu bilirəm,  
Mən arifəm, bir işarə mənə kifayətdir.

Qaşın, gözün, yerişin, kirpiyin, iki zülfün,  
Nə fitnədir bu yığıbsan, məgər qiyamətdir?

Heyf ki, qiymətini bilmədin, yanır ürəyim,  
Gözəl ki, bilmədi öz qiymətin, cinayətdir.

Deyim ki, gülmə, danışma, rəqibə naz etmə,  
Necə deyim, gözəlüm, səndə gülmək adətdir.

Rəqibin aşiqisən, könlüm inciyib səndən,  
Gülündən ayrı salan bülbülü rəqabətdir.

Nə eybi var, yenə öz aşiqinlə gülsən əgər,  
Gülürsən özgələrilə, bu ki xəyanətdir.

Şikayət eyləmə, Vahid, həmişə şükr eylə,  
Dayanmışıq hələlik, can ki var, səlamətdir.

**G**özəlim, gözlərinin söhbəti hər yanda olur,  
Bu məlahətli baxışlar quzu, ceyranda olur.

Bir əlac et mənə, istəkli təbibim sənsən,  
Aşiqin çarəsi öz sevdiyi cananda olur.

Bülbül istər gülü, tuti<sup>1</sup> şəkəri, mən də səni,  
Eşq sevdası bu üç aşiqi-nalanda<sup>2</sup> olur.

Nə təbiət görüb ömründə, nə dünya yetirib,  
O gözəllər ki, bizim Azərbaycanda olur.

Gül əgər bülbülü incitsə, vəfasız deməyin,  
Qızların taqsırı olmaz, günah oğlanda olur.

Bu gözəllik ki, sənin var, gözəlim, insafən,  
Nə mələkdə, nə pəridə, nə bir insanda olur.

Mübtəla<sup>3</sup> könlümə bilməm nə olub, hər gün itir,  
Axtarırkən yenə ol zülfi-pərişanda olur.

Vahidin bəlli deyil məskəni pərvanə kimi,  
Gah şamə dolanır, gah da gülüstanda olur.

---

1. tutu quşu (ə.)

2. nalə edən, ağlayan, inildəyən aşiq (f.)

3. düçar olmuş, dərdə tutulmuş, vurulmuş (ə.)

**G**özəl<sup>im</sup>, el duyar axır, mənə az qaş-göz elə!

Bir də aldanmaram, ölsəm, də vəfasız gözələ.

Alacaqsan, bilirəm, canımı min naz ilə,  
Çox gecikdirmə, gülüm, hər nə bilirsən, tez elə!

Çıx çəmən seyrinə, bülbüllər ölür dərdindən,  
Xəstə aşıqlərinin ruhini güldür, təzələ.

Naz ilə gül, bizim ellərdə də güllər gülsün,  
Solsun əğyarın açılmış gülü, dönsün xəzələ.

Bu gözəl ölkə yetirmiş bu məlahətdə səni,  
Hər pəriçün bu səadət, bunu bil, düşməz ələ.

İnciyib məndən, eşitdim o gözəllər gözəli,  
Aramız, bəlkə, bu günlərdə, güman var, düzələ.

Dəli ceyran kimi naz ilə o süzgün baxışın,  
Vahidin şövqünü artırdı bu şirin qəzələ.



**V**əfalsan, gözəlim, çəkdim imtahanə səni,  
Vəfadə tək yetirib gərdişi-zəmanə səni.

Bu etibar ola bilməz bir özgə dilbərdə,  
Mən indi bilmişəm öz könlümə yeganə səni.

Rəqiblər gözüne kirpiyin batır oxtək,  
Vəfadə göstərirəm hər zaman nişanə səni.

Qəribə cazibə vardır gözəlliyində sənin,  
Bərabər eyləmək olmaz bir özgə canə səni.

Sənə bəşər desələr – zülm ediblər haqqında,  
Təbiət aşiq olub, göndərib cahanə səni.

Bu arizudəyəm, ey gül, həmişə şad olasan,  
Zəmanə möhnəti döndərməsin xəzanə səni.

Sədaqətində dayandın, rəqibə sirt demədin,  
Elin şəmadəti<sup>1</sup> gərçi gətirdi canə səni.

Deyən demişdi mənə: sevgilin vəfasızdır,  
Salar o gül yenə, bir gün gələr ki, qanə səni.

Sənin sədaqətini Vahidə özüm demişəm,  
O da sevir, gözəlim, indi qaibanə səni.

---

1. Nahaqdan qınamaq, bədxahlıq, birinin kədərinə sevinmək (ə.)

**S**evdiyin yarın əlindən tutasan, cam alasan,  
Öpəsən ləblərin, o naz edə, sən tam alasan.

Mübtəlası<sup>1</sup> olasan bir gülərzüzlü gözəlin,  
Hər səhər küsdürəsən, könlünü axşam alasan.

Şairanə nə səadətli gözəl mənzərədir;  
Baxıb öz istədiyin dilbərə, bir kam alasan.

Şövqi-ləli yetər eşq əhlinə gülçöhrələrin,  
Nə gərək saqi əlindən meyi-külfam<sup>2</sup> alasan.

Ya verib can vətən uğrunda, hünər göstərəsən,  
Ya olub eşq əsiri, belə bir nam alasan.

Ovçu görmüş quşu səyyad çətinliklə tutar,  
Sadədil bir elə quş tap ki, onu ram alasan.

Bir gözəl varmı ki, naz eyləməyindən başqa  
Yerişindən, duruşundan baxıb ilham alasan.

Bəsdir, ey xəstə könül, hicr bələsın çəkdin,  
Sən gərək vəslə yetib, bir qədər aram olasan.

Vahid, ənam edəcək yarım öz aşıqlərinə,  
Bəlkə, bir lütfə gəlib, sən də bir ənam alasan.

---

1. Düşkün, əsir, vurğun, aşiq (ə.)

2. Gülrəngli, qızılqüləngli, qırmızı (f.)

**G**özəllər içrə sən, ey mahipərə<sup>1</sup>, bir dənəsən,  
Gözəllərin gözüsən, zülfü qarə, bir dənəsən.

Gülüzlü nazlı sənəmlər düşər qədəmlərinə,  
Bu çeşmi-məst ilə qılsan işarə, bir dənəsən.

Sən olmasan, məni hicran qəmi həlak eylər,  
Şikəstə könlümə aləmdə çarə bir dənəsən.

Zəmanə əhlinə məşhursan gözəllikdə,  
Bu sirr gizli deyil, aşikarə, bir dənəsən.

Rəqibi qoyma yaxın vəslinə, xəyanət edər,  
Ki, qorxuram, səni çəksin kənarə, bir dənəsən.

O zövqü dövləti-dünyayə vermərəm hərdən,  
Məni fəqirə də qılsan nəzarə, bir dənəsən.

Gözəl həyatını, Vahid, fənayə sərf etmə,  
Səni zəmanə yetirməz dübarə, bir dənəsən.

---

1. Ay parçası; gözəl

**B**ir gün, gözəlim, qəbrimin üstədən ötüşərsən,  
Dərdindən ölən aşiqini bir düşünərsən.

Etməz, mələk olsa, bu qədər naz ilə qəmzə,  
İnsaf elə bari, gözəlim, sən ki, bəşərsən.

Naz ilə gələrkən qədəmin qoy gözüm üstə,  
Qoyma quru yer üstünə, birdən sürüşərsən.

Biganə ilə gəzmə, dedim, qəlbinə dəydi;  
Cana, nə bilim, sən bu qədər dəymədüşərsən?

Əğyar yetir vəslinə, amma mənə dersən:  
Sən düşmə bu xülyalara, umsunma, şişərsən.

Bir salmadın öz aşiqini yadına, zalim!  
Əğyar ilə amma gedib hər gün öpüşərsən.

Əl çək, demə, ey dil<sup>1</sup>, mənə zülfündən o mahın<sup>2</sup>,  
Bir gün bu kəməndə sən özün də ilişərsən.

Rəhm eyləmədin Vahidə, zalim, dirilikdə,  
Öldükdə məzarilə gedərsən, görüşərsən.

---

1. Ürək, qəlb, könül (f.)

2. Ay (f.)

**G**özəlim, gül üzünə el-hamı heyrandı sənin,  
Fitnəkar, şux baxışın işvəli ceyrandı sənin.

Məni bimar<sup>1</sup> eləyən gözlərinin həsrətidir,  
Ləblərin xəstə olan könlümə dərmandı sənin.

Sən gülərkən sevinir, şad olur ellər də gülür,  
Məgər ol ləli-ləbin qönçeyi-xəndandı sənin?

Gözlərin qarət edib könlümü; canım qalmış,  
O da ki qaşlarının tağına qurbandı sənin.

Ərköyünsən, nə bilirsən elə öz aşıqinə,  
Hər nə hökm eyləsən, hökmün də firavandı sənin.

Bu məlahətlə əgər bilməsən öz qiymətini,  
Nazəninim, mələkim, şəninə<sup>2</sup> nöqsandı sənin.

Qırmızı alma kimi lələ yanağın qızarıb,  
Gül cəmalın, elə bil, bağı-gülüstandı sənin.

Nə könül doydu, nə göz gül üzünə baxmaqdan,  
Eylə ki, əksi-rüxün<sup>3</sup> diqqətəşayandı sənin.

Demə, Vahid, yanıram, eşq oduna tabım var,  
Çünki doğma vətənin Azərbaycandı sənin.

---

1. Xəstə, naxoş (f.)

2. Şan, şöhrət, ad-san (ə.)

3. Üz, çöhrə (f.) ə fsənəvi quş, simurq, zümrüd quşu; şahmatda top (ə.)

**G**östər, gözəlim, gül üzünü görsün, utansın,  
Pərvanə sorağında gəzib odlara yansın.

Bəsdir, bu qədər məst gözün fitnə törətdi,  
Baxma mənə çox naz ilə, qoy fitnə dayansın.

Zülfün acəb ahəstə yatıb tər sinən üstə,  
Tərpənsə xəta baş verəcək, qoyma oyansın.

Könlümdə nələr var, sənə neylim, demək olmur,  
Yox bir elə hal əhli deyim, dərdimi qansın.

Cənnət ki deyirlər, ona bir kimsə inanmır,  
Sən göstər o gül çöhrəni, qoy aləm inansın.

Bəxtim kimi biganələrin ömrü gödəlsin,  
Ey gül, təki aləmdə sənün zülfün uzansın.

Çoxdan o qara gözlərinin həsrətiyəm mən,  
Alsın, gözəlim, canımı, çox qoyma, yubansın.

Neylib sənə bilməm bu fələkətzədə könlüm,  
Biçarəni bir qoymadın, asudə dolansın.

Vahid, demə, eşqində cəfa çəkdim o şuxun,  
Tap bir elə aşıq ki, bu sövdədə qazansın

**K**imdə vardır, gözəlim, səndə olan şux məmələr!

Sənə dünyada məgər aşiq olan də qəm elər?

Bəsdir, öldürməyəcəksən, gözəlim, dünyanı,  
Hər üzü göycək olan da bu qədər çəm-xəm<sup>1</sup> elər?!

Qaş-göz atma mənə, biganə paxılıqdan ölüür,  
Az qalır, bağına girsin o əyilmiş qəmələr<sup>2</sup>.

İncimə, göz yaşım axsa, səni gördükdə, gülüm,  
Gül göründükdə bahar fəsli bulud şəbnəm<sup>3</sup> elər.

Nazü qəməzən, yerişin, şux baxışın aləmdir,  
Bir də zülfün üzə töksən, o da bir aləm elər!

Heyfsən, gəzmə, yaraşmaz sənə, biganə ilə,  
O açıb sirrini dünyaya, səni məhrəm<sup>4</sup> elər.

Vahidəm, ömrümü mən eşqlə sərf eyləmişəm,  
Eşq ya öldürərər axır məni, ya adəm elər.

---

1. Naz, qəmzə, işvə (f.)  
2. Kiçik xəncər  
3. Şeh (f.)  
4. Yaxın dost, qohum, sirdaş (ə.)

**Öyünmə çox, gözəlim, çox da gözlərin qaradır!**

Təbiətin işidir, gündə min gözəl yaradır.

Bu canı istə verim, özgə bir şeyim yoxdur,  
Mən aşiqəm, nəyim olsa, mənimki aşkaradır.

Səni görən kimi aləm mənə behiştə dönür,  
O gün ki, gül üzünü görməsəm, günüm qaradır.

Rəqibə vermə nişan, yaxşı saxla qoynunda,  
Mənim də eşqim o bir cüt dərilməmiş naradır.

Desəm qılınc qaşına, qorxuram dilim kəsilə,  
Sözün düzü, nə bilim, bəlkə əyri ayparadırə!

O yerdə ki, dəli könlüm səni gəzib soruşur,  
Özüm də bilməyirəm çox zaman, o yer haradırə

Rəqib tənəsi, Vahid, mənə toxundu o gün,  
Sızıldayır ürəyim, sanki ox dəyib, yaradır.



**G**özəlīm, gül üzünə aşıq olanlar çoxdur,  
Şəmtək atəşi-eşqində yananlar çoxdur.

Baxma min naz ilə, incitmə məni, qorxum odur  
Ki, düşər fitnə, bu eyhamı qananlar çoxdur.

Sanma, bir sənsən alan naz ilə can aşıqdən,  
Gündə yüz işvə ilə canım alanlar çoxdur.

Cənnətə, hürüyü qılmana inanmazdım əzəl,  
Gördüm, ey gül, səni bildim, inananlar çoxdur.

İndi get, sən özünə layiq olan bülbülü tap,  
Gəzmə hər kəslə, sədaqətli cavanlar çoxdur.

Başqa bir aşıqi vardır, desələr aşıqinin,  
Baxma, biganələr içrə bu yalanlar çoxdur.

Vahid, hər bir gülün ardınca düşüb yalvarma,  
Yurdumuzda canalan sevgili canlar çoxdur.

**Əy gül, səni hər kəs ki, sevib bəxtəvər oldu,**  
Eşqində bir ancaq mənim ömrüm hədəvər oldu.

Kim sevdi qara zülfünü, ağ günlərə çıxdı,  
Tale mənə yar olmadı, bir dərdi-sər oldu.

Mən ağladım öz halıma, biganə sevindi,  
Şükr eylə ki, mən qaldım, o məndən bətər oldu.

Kuyində<sup>1</sup> mənə zülm eləyəndən biri qalıb,  
Ahım odu yandırdı, hamı dərbədəvər oldu.

Yıxmaqdı məni məqsədi namərd rəqibin,  
Bar vermədi məqsudi, bütün bisəmər<sup>2</sup> oldu.

Ayrılmaz idik bir-birimizdən, aramızda,  
Göz dəydi bizə, bəlkə də, bir bədnəzər oldu.

Bir bilmədin öz xeyrini, biganəni tutdun,  
Mənsiz sənə, ey gül, nə qədər gör zərər olduə!

Ev yıxmağı, qan tökməyi zənn etmə hünərdir.  
Hər kim vətənin sevdi, o əhli-hünər oldu.

Vəhşiliyə, namərdliyə, nadanlığa nifrət!  
İnsanlığ ilə ömr eləyən bəxtəvər oldu.

Səndən sora, Vahid, ayıq ol, qoy deməsinlər,  
Dünyaya gəlib-getdi, hayıf, bixəbər oldu.

---

1. Məhəllə, küçə, ətraf (f.)

2. Səmərəsiz, faydasız, barsız (f., ə.)



# Cəfər Cabbarlı

(1899-1934)

## Yada düşdü

Gördüm üzünü, bağçada lələm yada düşdü,  
Əmdim ləbini bal kimi, ağızım dada düşdü.

Bir lələ yetişmişdi bu viranə çəməndə,  
Bad<sup>1</sup> əsdi, xəzən vurdu da, lələm bada düşdü.

Bir qönçə yetirdim, bəzədim, nazını çəkdim,  
Aldı fələk əldən onu, yarım yada düşdü.

Bənd oldu könül bir gülə, səs tutdu mahalı;  
Guya ki, bu dünyada qan oldu, qada düşdü.

Söz verdi, sözün tutmadı, and içdi, unuttu;  
Bəlkə, deyirəm, yar usanıb innada düşdüə

Bəxt onda ki, paylandı, biri çatmadı payə,  
Dünyada o bədbəxt də bizim bərbada<sup>2</sup> düşdü.

---

1. külək, yel (*f.*)

2. məhv, uçmuş, dağılmış (*f.*)

## **Tellər oynadı**

**B**ir mən idim, bir sən idin, bir də yamaclar...  
Meşə yolu, yarpaq dolu yaşıl ağaclar,  
Onda ki, ağ umuzlara<sup>1</sup> töküldü saçlar,  
Əsdi yarpaq, coşdu ırmaq, güllər oynadı,  
Ürəyimdə kaman kimi tellər oynadı.

Bir biz idik, bir düz idi, bir də al boya...  
Dağ başında uçan quşlar endilər çaya.  
Sən dedin ki: “Bütün dünya qoy dönsün toya!”  
Çaldı qaval, uzaq kənddə ellər oynadı,

---

1. çiyin

## **Məhəbbət əşarı<sup>1</sup>**

**B**ir lalərixəm<sup>2</sup>, eşqimə sultan ola bilsən,  
Məndən qaç uzaq, nəslimə mehman ola bilsən.

Ən odlu bir eşqin gülü al olmuş, unutma!  
Qismət sevənə hicr vüsəl olmuş, unutma!  
Aşiq qanı məşuqə həlal olmuş, unutma!  
Varsansa, buyur, eşqimə qurban ola bilsən.

Sən tifli-dəbistansan<sup>3</sup>, uzaqlaş, təpərin yox!  
Eşq aləmi bir başqa bələdir, xəbərin yox!  
Ağuşı-nəcibanədə aldanma, yerin yox!  
Gəl, Qeys ilə həmdərdi-biyaban ola bilsən.

Dün sev də, bu gün başla həmin hicrə şikayət,  
Məna ara, tap, eşqdə boş vəslə nə hacətə  
Hər aşiqə ümmid günü var olsa qiyamət,  
Gül onda da sən, vəslimə şayan<sup>4</sup> ola bilsən.



---

1. Seirlər (ə.)  
2. Lalə üzlü (f.)  
3. İptidai məktəb uşağı, cocuğu (ə.,f.)  
4. layiq, yaraşan, münasib (f.)

Bil, hicrdədir, eşqin əgər varsa səfası;  
Gün gəlsə yaxın, bir od olar nazlı ziyası;  
Eşqin verər ancaq sənə bir zövqi-əsası;  
Ömrüm boyu hicr ilə pərişan ola bilsən.

Sən badələr iftadəsi,<sup>5</sup> qanunkeşi-xilqət,<sup>6</sup>  
Mən bir yeni məfkurəli növzadi<sup>7</sup>-təbiət.  
Bir çoxları tək vəsl də mümkün sənə əlbət;  
Ancaq ki, bədənsiz quru bir can ola bilsən.

Mən şeirəm özüm, bir daha əsarə nə hacətə  
Mən canlı çiçəkkən, ölü gülzarə nə rəğbətə  
Mənsiz gülə, həm şairin əşarına lənət!  
Lənət sənə də, bəxtəvər insan ola bilsən.

---

5. düzgün (ə.)

6. Yaradış qanununa əməl edən, onun qoruyan (ə.,f.)

7. Yeni doğulmuş (f.). Burada: Təbiətin yeni yaratdığı insan

## Şərqi

**M**ən bir solmaz yarpağam ki, çiçəkləri bəzərim,  
Mən bir susmaz duyğuyam ki, ürəkləri gəzərim.  
Mən səninçin ömrüm boyu cəfalara dözərim,  
Sənsiz güllər açılmasın, axar çaylar dayansın,  
Oxu, bülbül, bəlkə yarım oyansın!...

Mən bir sönməz ulduzam ki, daim işıq saçaram,  
Mən bir oynaq bülbüləm ki, güldən-gülə uçaram,  
Mən bir saqlı<sup>1</sup> aləməm ki, sevgilərdir açaram.  
Sənsiz günəş görünməsin, qaralara boyansın,  
Oxu, bülbül, bəlkə yarım oyansın!...

Mən səninçin şəfəqlərdən süslü bir tac yaparım,  
Yol ver mənə, gül dərmişəm, sevdiiyincin aparım!  
Arar, arar, arar, arar, axır səni taparım;  
Sənsiz solsun göy yarpaqlar, axar sular bulansın,  
Oxu, bülbül, bəlkə yarım oyansın!....

*“Od gəlini” pyesindən*

---

1. gizli



**Q**ara gözlər haman yenə süzülür,  
Al dodaqlar ara-sıra büzülür,  
Gülüyor, ağlıyor, deyil bəlli,  
İnliyor, dinliyor, çətin həlli!  
İri, süzgün, qara kömür gözlər  
Bu üfüqlərdə, ax, nələr gözlərə!  
Keçmişin bu işıqlı ulduzunun,  
Allah, allah, bu gündoğuş qızının  
Nələr etmiş xəyalını məğşuş<sup>1</sup>,  
O ayıqdırmı, yoxsa bir bihuşə!  
Bu gözəllik, bu incəliklə mægər  
Görən olsa, ona deyərmi bəşərə  
Yox, saqın<sup>2</sup>, heç bu ad ona gəlməz,  
Onu kim görsə, canlı zənn edəməz;  
Deyəcəkdir, yəqin ona rəya,  
Pək dərin, şairanə bir xülya.

*“Qız Qalası” poemasından*

---

1. qarışıq, alt-üst (ə.)

2. çəkinmək

***D*oğru bir sevginin hüdudumu varə**

Yox, yox, ancaq sevən bunu anlar!  
Sevgi bir şey ki, çəkdirir zillət,  
Həp əzabından aldırır ləzzət.  
Sevgi bir od ki, yandırır ürəyi,  
Sevgi bir göz ki, yox onun bəbəyi.  
Kim ki sevdi, kim olduğun sormaz.  
Sevdiyindən o, başqa şey görməz.  
Eyləyir sevgi əqli tez fani,  
Veriyor bir həyati-ruhani.  
Onu dünya yığılsa qandırılmaz,  
Ya mələklər gələ ovunduramaz.  
Ona bir fərqi yox düyün, matəm,  
Sevəcəkdir dağılsa da aləm.  
Qorxmaz o, tanrıdan, şəriətdən,  
Alır onsuz da zövq zillətdən.  
Onda yox artıq hissi-heyvani,  
Arar ancaq ki, zövqi-ruhani.

***“Qız Qalası” poemasından***

**Baxıyor sanki bir mələk göydən,**  
Bir mələk görkəmində gerçəkdən.  
Saçları arxaya səpinmiş açıq,  
Baxıyor sanki fikri pək dağınıq.  
Baxıyor, san, gözəllərin şahı,  
Baxıyor, san, gözəllik allahı.  
Baxıyor sanki göydə bir ulduz,  
Baxıyor bir xəyali dilbər qız...  
Tac taxınmış çiçəkdən, otlardan,  
Sanki doğmuş bu ağ bulutlardan.  
Onu guya ki, bəsləmiş göylər,  
Bir çiçəkdir, toxunsalar, tökülər.  
Onu guya ki, şeirdən hörmüş  
Bir çəmənzar içində bülbüllər.  
Onu guya ki, nəğmədən toxumuş  
Nazlı bir qız, ziyalı bir dilbər.  
Onu guya ki, görməmiş keçmiş,  
Onda guya gülümsəyir ati<sup>1</sup>.  
Onu guya ki, süsləmiş, bəzəmiş  
Göylərin incə mənəviyyatı.  
Onu guya ki, sevgidən yaradıb  
İlk baharın gülümsəyən səhəri.  
Onu guya ki, bilmədən doğurub  
Gülüşündən görünməyən tanrı.  
Yox, burax, tanrı-manrı bilməm mən  
O, qadındır, gözəldir hər şeydən.  
Sadə bir qız, sevimli bir dilbər;  
Ona tapqın<sup>2</sup> dəniz, hava, quru, yer.

**“Qız Qalası” poemasından**

---

1. gələcək zaman, gələcək (ə.)

2. vurğun

# Osman Sarıvəlli

(1905-1990)

## **Dərdin alım**

Çiçəklərdən səni könlüm  
Dilər keçər, dərdin alım.  
Xəyalın tez-tez yanımdan  
Gülər, keçər, dərdin alım!

Dağ başını aldı duman,  
Körpə quzu anasından  
Azıb ayrı düşən zaman  
Mələr keçər, dərdin alım!

Demə: dünya bir qəfəsdə,  
Mahnıların quru səsi...  
Eşq, sevda bir həvəsdə,  
Gələ, keçər, dərdin alım.

Bahar çağ, səhər erkən  
Göy çəməndə gəzəndə sən,  
Bilirsənmi ürəyimdən  
Nələr keçər, dərdin alım!

## Qara geyinmə

Gözəlim, durdunmu gül yatağından,  
Könlümü zülfündə ara, geyinmə!  
Qoy hələ başına dönüm, dolanım,  
İpək saçlarımı dara, geyinmə!...

Zülfün qamətindən uzundur, uzun,  
Yalansa, əmr eylə boynum vurulsun!  
Ayna qabağında bir ayna dursun,  
Görünsün əndamın yara, geyinmə!

Qəlbimi, könlümü, sənə vermişəm,  
Hər zaman başına dönməkdir peşəm,  
Mən hələ bağçandan güllər dərmişəm,  
Əlim yetişməmiş nara, geyinmə!

Sənə şal yaraşır, ipək yaraşır,  
Görəndə sevincim başımdan aşır,  
Bəyaz qumaşlardan gözüm qamaşır  
Ara geyinsən də, ara geyinmə!



Bu könül sözümdür, dedim ürəkdən,  
Bil ki, xoşum gəlməz bəzək-düzəkdən!  
Geysən də al, yaşıl, abı ipəkdən,  
Üstü qara güllü xara, geyinmə!

Ey mələk, üzümə gülmə üzərdə,  
Bilirsən məna var bu pərdələrdə...  
Əgər geyinsən də xeyirdə, şərdə,  
Sən bizə gələndə qara geyinmə!

Sənə şal yaraşır, ipək yaraşır,  
Görəndə sevincim başımdan aşır,  
Bəyaz qumaşlardan gözüm qamaşır  
Ara geyinsən də, ara geyinmə!

Bu könül sözümdür, dedim ürəkdən,  
Bil ki, xoşum gəlməz bəzək-düzəkdən!  
Geysən də al, yaşıl, abı ipəkdən,  
Üstü qara güllü xara, geyinmə!

Ey mələk, üzümə gülmə üzərdə,  
Bilirsən məna var bu pərdələrdə...  
Əgər geyinsən də xeyirdə, şərdə,  
Sən bizə gələndə qara geyinmə!.

## **Olarmı?**

**E**y mələk, qınama, bir sualım var,  
Qəribəm, yanında qalım, olarmı  
Sədəfli sazımı basıb bağıma  
Qaşların eşqinə çalım, olarmı

Mən canandan, canan məndən ayrılıb,  
Ruh yaşarmı, de, bədənəndən ayrılıb  
Gecənin bu çağı səndən ayrılıb  
Çöllərə düşməyə halım olarmı

Ay niyə tutulur, söylə, ey nigar,  
Səni hicran boğur, yoxsa intizərə  
Bəlkə ürəyində bir dərdin də var,  
Mən sənin dərdini alım, olarmı

### **Sən olmadınmı?**

**G**özəlim, mən hara, aşıqlıq hara,  
Bu sazı çaldıran sən olmadınmı  
Öz gizli eşqimi, pünhan dərdimi  
Almə bildirən, sən olmadınmı

Alnında gah günəş, gah qara duman,  
Hərdən gülər üzlü, hərdən pərişan,  
Yaralı qəlbimi bəzən ağladan,  
Bəzən də güldürən, sən olmadınmı

Nizə kirpikləri “qana-qan” deyən,  
Qoşa hörüklərə “cüt ilan” deyən,  
Bir gündə min dəfə mənə can deyən,  
Min dəfə öldürən, sən olmadınmı



### **Qızlar mahnısı**

**E**y sevgilim, bu yerlərdə görünmə,  
Anam duyub, üstümüzə göz olur.  
Səni, məni istəməyən az deyil,  
Aralıqda söhbət olur, söz olur.

Meh əsdikə qızıl güllər öpüşür,  
Şən bülbüllər bağçamızda ötüşür,  
Səni görcək ürəyimə od düşür,  
Görməyəndə bağrım başı köz olur.

Ürəyimdə bir arzu var, bir dilək;  
Dolanıram bu dağlarda maraltək.  
Deyirlər ki, bizə nişan gələcək,  
Elin sözü əzəl-axır düz olur.

## **Sevdiyim**

**Y**aman yerdə suya düşür yelkənim  
Batır gəməm burulğana, sevdiyim!  
Qışqırıram, harayıma gələn yox  
Səsim çatmır heç bir yana, sevdiyim!

Qərq oluram, elə baxma kənardan,  
Kəmənd zülfün atıb, çıxar bu dardan.  
Ya xilas et məni qanlı sulardan,  
Ya özünü sal tufana, sevdiyim!

Nə bacıya, nə qardaşa söylədim,  
Nə həmdəmə, nə sirdaşa söylədim,  
Dərdimi torpağa, daşa söylədim,  
Heç demədim bir insana, sevdiyim!

Qanadlı rüzgardan, uçan küləkdən  
Əllərim qoynumda soruşuram mən...  
Bir insan varmı ki, səni ürəkdən  
Mənim tək anlaya, qana, sevdiyimə!

Eşit sorağımı yellər əsəndə –  
Nə olar, mən ölsəm gey də, bəzən də,  
Bir əlim torpaqda, bir əlim səndə  
Ayrılıram yana-yana, sevdiyim.



# Səməd Vurğun

(1906-1956)

## Məni

*a* dostlar, baxınız, bir xəstəyəm mən,  
Amandır, yetirin o yarə məni!  
Bu dərdlə qəflətən əgər ölürsəm,  
Siz allah, qoymayın məzarə məni!

Atın meyidimi, düşsün çöllərə,  
Qismət olsun nəşim axan sellərə,  
Aparsın qoy məni uzaq ellərə,  
Tanıtsın hər yerdə biçərə məni.

**Ç**?kdiyim ağırlar bir yana dursun,  
İnsafı, mürvəti sən atmadınmı.  
Mən sənə yar desəm dilim qurusun,  
Yarı, məhəbbəti sən satmadınmıə

Qırdın qanadımı, qırdın qolumu,  
İtirdim Kəbəmi, azdım yolumu.  
Tərən xəyalımı, laçın könlümü  
Aldadıb-aldadıb oynatmadınmıə

Vurğunun ahları yüksəlir göyə,  
Sormadın bu sirri, sormadın niyəə  
Dünyada bir şöhrət, bir altun deyə  
Şahmarın qoynunda sən yatmadınmıə

## Ləzgi qızı

**Ə**təyini çirməyərek  
Samur çaydan keçəndə sən,  
Xəfif-xəfif əsən külək  
Öpdü sənin gül üzündən...

Könül dedi: dayan bir az,  
O dilbərin seyrinə dal;  
Dedim tora yaxın durmaz  
Ovçu görmüş ürkək maral.

Açdı xəyal yelkənini  
Samur çayın baş bəndinə,  
Ürək dedi: bağla məni  
O gözlərin kəməndinə.

Gəlib çıxdın sən sahilə,  
Ayağını öpdü çəmən.  
Nə mən gəldim, nə sən dilə,  
Bu da keçdi ömrümüzdən..

Sən ömrünün gənc yaşında  
Addımını saya-saya  
Gəlib keçdin dağ başında  
Tüstülənən bir komaya.

Ürək qaldı yana-yana,  
İlk görüşdən ayrıldıq biz,-  
Sən o yana, mən bu yana.  
Qaldı ayaq izlərimiz...

## Sevirəm

**M**ən də bir insanam, mən də canlıyam,  
Mənim də qəlbimin arzuları var.  
Deyirlər arabilir dəliqanlıyam.  
Çox da deyilməsin dalımca əğyar!  
Mənim də qəlbimin arzuları var...

Mən səni sevmədim “o gözlər” deyə,  
Gözümdən od kimi yaşlar tökmədim;  
Mən sənə vermədim qızıl hədiyyə,  
Çünki yalvarmadım və diz çökmədim;  
Gözümdən od kimi yaşlar tökmədim.

Sən Xumar deyilsən, mən də ki, Sənan  
Bu günkü sevginin başqadır andı.  
Nə Məcnun, nə Leyli, nə də biyaban  
Qalmamış, onların adı yaşandı;  
Bu günkü sevginin başqadır andı.



Qoy bizə gülməsin nə dost, nə də yad,  
Ehtiyatlı danış, ehtiyatlı dur!..  
Nə qədər mən sağam, get dolan azad!  
Fəqət sevgilimdən xahişim budur:  
Ehtiyatlı danış, ehtiyatlı dur!..

Haydı, insanlara qaynayıb qarış,  
Qalma bu dünyada həyatdan iraq!  
İstəsən aləmi gəz qarış-qarış,  
Xain adamları tez görüb buraq<sup>1</sup>,  
Qalma bu dünyada həyatdan iraq!

Hüsnünü örtməsin nə pərdə, nə rəng –  
Ay kimi saf dolan, gün kimi açıq;  
Keçmişin üstünə qələm çəkərək,  
Vuruş meydanında vuruşmağa çıx,  
Ay kimi saf dolan, gün kimi açıq!

Bu son sözlərimi qulağında as!  
Dünyada hər günün bir hökmü vardır.  
Vaxtını almasın nə toy, nə də yas,  
Gurlayan səsinlə “irəli!” haykır;  
Dünyada hər günün bir hökmü vardır.

---

1. burax, tərk et



## Ala gözlər

**Y**enə qılıncını çəkdi üstümə  
Qurbanı olduğum o ala gözlər.  
Yenə cəllad olub durdu qəsdimə  
Qələm qaş altında piyala gözlər.

Başımdan getmişdi sevdanın qəmi,  
Xəyalım gəzirdi bütün aləmi.  
Bu dustaq könlümü, deyin yenəmi  
Çəkdiniz sorğuya, suala, gözlərə

Sevda yolçusuyam əzəl yaşımdan,  
Könlüm ayrı gəzir can sirdaşımdan;  
Dağıdır huşumu alır başımdan  
Süzülüb gedəndə xəyala gözlər.



Gərdənin<sup>1</sup> minadır<sup>2</sup>, boyun tamaşa,  
Ay da həsəd çəkir o qələm qaşa.  
Bir cüt ulduz kimi verib baş-başa  
Yanıb şölə salır camala gözlər.

Mənim sevgilimdir o gözəl pəri,  
Qoy üzə vurmasın keçən günləri,  
Mən qədir bilənəm əzəldən bəri,  
Sizinlə yetmişəm kəməla, gözlər.

Cahanda hər hökmü bir zaman verir,  
Dünən dövran sürən bu gün can verir.  
İllər xəstəsiyəm, yaram qan verir,  
Siz məni saldınız bu hala, gözlər.

---

1. boyun (f.)  
2. büllur (f.)

## Gülə-gülə

**M**aral çıxdı dağ döşünə  
Səhər vaxtı gülə-gülə,  
Sol əlilə sağ döşünə  
Bir gül taxdı gülə-gülə.

Bilərziyi ağ altundan,  
Yerə düşdü göy atından...  
Ala gözlər qaş altından  
Süzüb axdı gülə-gülə...

Dedim: “Ay qız, nədir adınə”  
Dedi: “Mənəm, gözün aydın!”  
Dedim: “Bizə dost olaydın!”  
Dönüb baxdı gülə-gülə.

Dedim: “Aydır, gündür üzünə!”  
Dedi: “Məni dindir özün!”  
Gəldi cavan ömrümüzün  
Tərən baxtı gülə-gülə.

Ay dolandı, il dolandı,  
Unuduldu eşqin andı.  
O verdiyi sözü dandı,  
Daşa çaxdı gülə-gülə.

***H*ər bağın, hər bağçanın bir bülbüli-şeydası var.**

Hər duyan qəlbin, əzizim, gizli bir sevdası var.

Ruhu oxşar, qəlbi oxşar incə bir canan səsi,  
Gah gülər, gah ağlayar, hər dəmdə bir mənası var.

Can alan hər nəğmənin mənası yalnız eşqdir,  
Göz görüb əl çatmayan ulduzlu bir dünyası var.

Dərdi-hicran günlərilə ömrü odlardan keçər,  
Hər könül bir karvandır ki, bir susuz səhrası var.

Böylə bir söz var ki, Vurğun indi bir Məcnun olub,  
Şerü-sənət adlanan nazəndə bir Leylası var.

**Ə**gər səndən dönər isəm, nəсібim ahu zar olsun!  
Baharım qar tökən qışlar, açılmaz bir diyar olsun!  
Çəmənzarım, bağım-bağçam saralsın, həpsi xar olsun!  
Məzarım od tutub yansın, bu eşqim aşikar olsun!

Sus, ey bülbül, kəs ey tufan, məramım istirahətdir,  
Bu yerlərdə payım yoxmuş, əlacım bir səyahətdir;  
Ölüm!.. Ey vah, o nemətdir, o bir şanlı səadətdir.  
Əgər vaxtsız ölər isəm rəqibim bəxtiyar olsun!

Fələkdən intiqam istər, qopub ruhumda tufanlar,  
Nə insafsız, nə vicdansız olurmuş, yarəb, insanlar!  
Yaz ey Vurğun, çağır qopsun bugün aləmdə tufanlar,  
Dağılsın mehvəri-aləm kökündən, tarimar olsun!

**Məhəbbət böyükdür əzəldən bəri,**

Həyat aşiqidir eşqi bilənlər.  
Anar həsrət ilə keçən günləri  
Sevib yaşayanlar, sevib ölənlər.

Məhəbbət dediyin təbiətdədir,  
Təbiət özü də məhəbbətdədir.  
Ey könül beşiyi - böyük məhəbbət!  
Sənin də qədrini bilməyənlər var.  
Varlığı daş kimi, kəsək kimi sərt,  
Bir insan eşqilə gülməyənlər var.

Nə çoxdur gördüyüm qoca dünyada  
Söz verib, söz alıb, söz unudanlar.  
Görəsən vicdanı salırmı yada  
Eşqin mənasını ucuz tutanlarə!

Varmı sevməyənin bir istiqbalı  
Həyat da sərsəmin üstünə gülər.  
Gün keçər, ağrar saç-saqqalı,  
Çöldə qurd-quş kimi yuvasız ölər.

Böyük yaranmışdır əzəldən insan,  
Məhəbbət adlanır şirin neməti.  
Eşqin meyvəsidir hər yeni dastan,  
Duyanlar yaradır şeri, sənəti.

***“Komsomol poeması”ndan***

**C**anan sığal vurub çıxır otaqdan,  
Nə gözəl yaraşır bu gediş ona.  
Könül arxasınca uçur budaqdan,  
Yollar da fəxr edir yarandığına.

Gəl, gəl, kəklik kimi qaqqıldaşaraq,  
Dəysin bir-birinə qaymaq dodaqlar.  
Getmə gözdən uzaq, könüldən iraq,  
Sənin də qəribə qəməzlərin var...

Yaxşı, özün söylə, bunda nə varmış,  
Ömürlük bir eşqin yolçusuyuq biz!  
Müqəddəs qoynunda çiçək açır qış...  
Ayrılmaz birləşən dost əllərimiz,  
Ömürlük bir eşqin yolçusuyuq biz...

*“Komsomol poeması”ndan*

**B**ir yaz sabahıdır, gəl çıxmaq yola  
Ceyran sürüsüylə düzə qaçanda.  
Nə xoşdur tutuşub gəzsək qol-qola  
Reyhanlar ətrini yola saçanda.  
Unutma, sevgilim, indi bahardır,  
Baharla gəncliyin bir qəlbi vardır.  
Odur, kölgəsi var iydəliklərin,  
Ərinmə, sevgilim, dur gedək, vaxtdır.  
Açaq sinəmizi biz, sərin-sərin,  
Yarpaqlar dil açıb danışacaqdır.

Ah, mən aşiqiyəm gözəl baharın,  
Baharda çağırır çiçək çiçəyi.  
Çəmən döşəyidir sevdalı yarın,  
Ona layla deyir səhər küləyi.  
Bahardır beşiyi şerin, sənətin,  
Gözüm hər bulaqdan su içməmişdir.  
Sənət söylədiyi ilk məhəbbətin  
Üstündən hələ də qış keçməmişdir.  
Eşqsiz yaşayan donuq bir insan  
İçini qurd yemiş boş bir ağacdır.  
Əsrlər dolanır, dəyişir zaman,  
Məhəbbət əbədi bir ehtiyacdır.

Qafil! Dolanma gəl eşqdən kənar,  
Ən böyük musiqi canan səsidir.  
Eşqin şirin-şirin şərbətləri var,  
Ömür məhəbbətin ilk meyvəsidir.

*“Komsomol poeması”ndan*



**Vaqif! Yenə də sən yadıma düşdün,**

Titrədi qəlbimin incə telləri.  
Sənin salamını çatdırır hər gün  
Bəxtiyar yurdumun səhər yelləri.  
Böyük bir eşq ilə yaşadın sən də,  
Şeirin sığal vurdu al yanaqlara;  
Gəlinlər kişilik duyduqca səndə,  
Bir istilik keçdi gül dodaqlara,  
Ümid bağlamadın göydə mələyə...  
Dedin ki, yer qızı ondan gözəldir  
Dedin ki, hurilər çatmaz köməyə,  
Meyvəsiz xəyallar ömür gödəldir.  
Bilirəm, doğrudan ən oğlu ərsən,  
Ömür keçirmədin nisyə dalınca...  
Əlindən şikarı buraxmadın sən  
Ölüm kölgəsini yerə salınca,  
Elin kəlağaylı gözəl gəlini  
Sındırıb süzəndə əlində dəsmal  
Uzatdın ona sən şair əlini,  
Dedin: loğmanı da bir yadına sal!  
Dalınca söyləndi bir şair dünən:  
«Vaqif zövq alırmış qız buxağından».  
Sən də öz vaxtında bu şairlərdən  
Bir bölük qovmusan öz otağından.  
Yaşamaz eşqsiz, ruhsuz sənətkar,  
Onun varlığı da quru sümükdür;  
Onun nə kölgəsi, nə meyvəsi var,  
Həyatın boynunda bir artıq yüküdür...

*“Komsomol poeması”ndan*

**Səndən nə gizlədim, qısqancam yaman.**

Sən məni sevsən də dünyalar qədər,  
Yanımda görməsəm səni bircə an  
Gözümün yuxusu çəkilib gedər...

Demirəm böyükdür bu təbiətim,  
Bəlkə də, bəlkə də bu bir azardır.  
Qəlbinə dəyməsin sözüm, söhbətim  
Səndə məhəbbət də, namus da vardır.

Sənin vəfana da inanıram mən,  
Ancaq, nə olsun ki, böyükdür şəhər...  
Özün də həddindən artıq gözəlsən...  
Didib parçalayar məni şübhələr...

*“Aygün” poemasından*

**A**y işığı, bulaq başı, göy çəmən,

Bir dünyamız, bir sən özün, bir də mən,  
Pərdə-pərdə gah ağlayan, gah gülən  
Nəfəsinlə oxu, gözəl, qoy səsin  
Ürəyimdə kaman kimi titrəsin...

Karvan-karvan göydən ulduzlar köçür,  
Öz bəxtinə hər kəs bir ölkər seçir.  
Qocalırıq... Ömür keçir, gün keçir,  
Oxu gözəl, oxu gözəl, qoy səsin  
Ürəyimdə kaman kimi titrəsin...

Can evimə sığışmayan arzular  
Bir dünyada neçə dünya arzular.  
Məhəbbətin nə ilki, nə sonu var,  
Oxu gözəl, oxu gözəl, qoy səsin  
Ürəyimdə kaman kimi titrəsin...

*“Aygün” poemasından*

**Ü**füqlər qızarır al güllər kimi,  
Günəş boy göstərir, açılır səhər.  
Yığışın qəlbimə bülbüllər kimi,  
Ey ilk xatirələr, ilk xatirələr!

Mən onu sevmişdim bir saf ürəklə,  
O mənim eşqimi duysaydı əgər...  
Girin pəncərəmdən əsən küləklə,  
Ey ilk xatirələr, ilk xatirələr!

İndi mən piyada, siz atlısınız.  
Qaldımı eşqimdən kiçik bir əsərə  
Nədəndir gah acı, gah dadlısınız,  
Ey ilk xatirələr, ilk xatirələrə!

*“Aygün” poeməsindən*

**B**əli, mən sevirəm... Haqqım var buna,  
Məhəbbət şərəfdir insan oğluna.  
Yalnız məhəbbətlə insan ucalar,  
Eşqsiz bir ürək vaxtsız qocalar.  
Fəqət sevməmişdim mən indiyə tək  
Hər qızda bir cürə ayıb görərək.  
İndisə xoşbəxtəm... Sevirəm sizi,  
Sizin şairanə xilqətinizi.  
Elə ki, simanız qarşımda durur,  
Ürəyim döyünüb şiddətlə vurur...  
Bəzən yuxum belə qaçır gözümdən.  
(Açıq bir fikirlə deyirəm bunu)  
Dünyada bir sizi sevməyimlə mən  
Bildim məhəbbətin nə olduğunu...  
Nə qədər şirindir bu ləziz nemət!  
Şərbət tək içilir bu yolda qəm də.  
İnsana yaraşır yalnız məhəbbət,  
Deyə bir səs ötür hər vaxt sinəmdə...



Eşidin qəlbimdən qopan bu səsi,  
Baxmayın üzümə biganələr tək.  
İçimdə yandıqca eşqin nəfəsi  
Ürəyim odlanır pərvanələr tək.  
Mən bir nəğməkaram, sizsə bəstəkar.  
Sənət rübabının qoşa simiyik.  
Bizim bir yolumuz, bir qayəmiz var,  
Bir canda biz iki ürək kimiyik.  
Var olsun birləşən ürəklərimiz,  
Solmasın əbədi bir bahar kimi.  
Sənət dünyasının göylərində biz  
Gəlin qoşa süzək qartallar kimi

*“Aygün” poemasından*

***M***ən indi bildim ki, ürəyim acdır...

Elə bil çörəyə, suya möhtacdır.  
Məhəbbət əbədi bir ehtiyacdır,  
Mənim də dünyada sevənim varmı

Doğrudur, insanlar mənə əl çalır,  
Ancaq sədətim yarımçıq qalır...  
Dağlar da eşq ilə qalxıb ucalır,  
Eşqsiz bir bahar, deyin, baharmı

Hanı saçlarımı oxşayan bir əl,  
Bir mehriban nəfəs, bir isti əmələ  
Gəl, ey məhəbbətin müjdəsi, tez gəl!  
Məni düşündürən bu arzularmı

*“Aygün” poemasından*

# Süleyman Rüstəm

(1906-1989)

## Qubalı qız

Şah dağından əsən yellər saçlarını darasın,  
Səni sevən Qudyalçayın sahilində arasın,  
Dilin ana torpağının meyvəsindən şirindir,  
Məhəbbətin ürəyimdə dəryalardan dəridir.

Sən ömrümün çiçəyisən Qubalı qız, Qubalı,  
Göyçəklərin göyçəyisən, Qubalı qız, Qubalı.

Nəfəsindən duyuram mən çiçəklərin ətrini,  
Bu dünyada mənim qədər bilən varmı qədriniə!  
Şöhrətini ulduzlara, aya, günə yazmışam  
Surətini məhəbbətlə ürəyimdən asmışam.

Sən ömrümün çiçəyisən, Qubalı qız, Qubalı,  
Ürəyimin ürəyisən Qubalı qız, Qubalı.

Xəzan bilməz ömrümüzün bu mənalı çağında  
Gül, həmişə bahar gülsün eşqimizin bağında.  
Canan desin gecə-gündüz mənim ürək tellərim,  
Ağ göyərçin əllərindən ayrılmasın əllərim.

Sən ömrümün çiçəyisən, Qubalı qız, Qubalı,  
Vətənimin bəzəyisən, Qubalı qız, Qubalı!



## Yadıma döəddö

**X**atirat dəftərim durur qarşımda,  
Dolaşır bir ölməz sevda başımda.  
Gözəl Qarabağda cavan yaşımda  
Bir gözəl seçdiyim yadıma düşdü.

Gəzdik Qarabağı qolum qolunda,  
Varımı, yoxumu görürdüm onda.  
Bu şair qəlbimlə onun yolunda  
Min dərdə düşdüyüm yadıma düşdü.

Könlümün arzusu diləyiədi o,  
Nazlı mələklərin mələyiədi o,  
Gözümdə göyçəklər göyçəyiədi o  
Buna and içdiyim yadıma düşdü.



O məndən xəbərsiz köçdü yaylağa,  
Bəxtimdən nigaran, soraq-sorağa –  
Qəlbimdə ilk yara, yar köçən dağa  
Yığışıb köçdüyüm yadıma düşdü.

Uçdu bir sonatək eşqin gölündən,  
Adı bu aşiqin düşməz dilindən.  
İsa bulağında onun əlindən  
Su alıb içdiyim yadıma düşdü.

Məndən uzaq gəzdi nədənsə, aman,  
Ayrılıq ölumdən yamanmış, yaman.  
Hər gün evlərinin lap qabağından  
Titrəyib keçdiyim yadıma düşdü.

## **Yandım**

*M*ən könlümə həmdəm səni sandım,  
Saymazyana keçdin göz önümdən  
Yandım, elə yandım, elə yandım!

Sahildə ayaq izlərimiz var,  
Sən eşqinə and içdin o yerdə,  
Hər kəlmənə qəlbimlə inandım.

Heyhat, niyə qəlbimdəki odlar  
Sönmür, yenə sönmür, yenə sönmürə!  
Gəl, sanma bu yanmaqdan usandım.

Saymazyana keçdin göz önümdən,  
Yandım, elə yandım, elə yandım!

## Ayrılıq

*H*icran daşı vurdun kürəyimdən,  
Atdın məni, atdın məni, atdın.  
Mən şəklini asdım ürəyimdən.

Fikrimdə, xəyalımdasan hər an,  
Sənsiz də sənin ətrini duydum  
Bağçamda gülümdən, çiçəyimdən.

Çıxdım yola vəslim həvəsilə,  
Hər yoldan ötəndən səni sordum,  
Əl çəkmədi hicran ətəyimdən.

Atdın məni, atdın, məni atdın,  
Mən şəklini asdım ürəyimdən.

### **Dil niyə verdin?**

**D**eyirsən: “Sevmirəm, çəkil yolumdan...”  
Bəs keçən il mənə dil niyə verdinə!  
İlk bahar çağında çıxıb qarşıma,  
Qızara-qızara gül niyə verdinə!

Gəl oxu eşqimin can kitabını,  
Qırma, ürəyimin qırma sapını.  
Bir zaman üzümə açıb qapını  
Güllü bağçanızdan yol niyə verdinə

Dindirəm bu yerdə indi hər kimi,  
Deyəcək dərdimin sənsən həkimi.  
Əgər sevmirdinsə, xatirə kimi  
İpək saçlarından tel niyə verdinə

## İlk məhəbbət

Sevib, sevilənlər çox gözəl bilir,  
Olmayıb vəfası ilk məhəbbətin.  
İzləyir aşıqi son mənzilədək,  
Şirin macərəsı ilk məhəbbətin.

Mənim dediklərim şikayət deyil,  
Ürəklər yandıran hekayət deyil,  
Həqiqi aşıqə kifayət deyil.  
Tükənməz cəfası ilk məhəbbətin.

Sevgisiz gül-çiçək bitməz, ey könül,  
İnsan muradına yetməz, ey könül.  
Nədəndir bilmirəm getməz, ey könül,  
Başımdan sevdası ilk məhəbbətinə!

Bu dərdə neyləsin loğmanın əliə  
Əlimə dəyməmiş cananın əli,  
Döydü qarımızı hicranın əli,  
Budurmu mənası ilk məhəbbətinə!

Mən onu sevmişəm bir ilk baharda.  
O məni tərək etdi boranda, qarda.  
Hər yara sağalıb, unudular da,  
Sağalmaz yarası ilk məhəbbətin!

## Gəl demə

**G**əl demə «Sevgilim unudub məni,  
Yurdumu, yuvamı aramaz oldu».  
Gəl demə, «Halıma ürəyi yanmır»,  
Demə, «xeyrə, şərə yaramaz oldu».

De görüm, kimdə var məndəki dözüüm,  
Səni addım-addım aradı gözüüm.  
Uzanan yolları daradı gözüüm,  
Məgər bu yollarda yaram az olduə!

Qınama uzaqdan-uzağa məni,  
Unuda bilərmə sevən-sevəniə  
Hər gün bu sahilədən səslədim səni,  
Səsimə səş verən tək Araz oldu.

## Qalsın

**S**evgilim, qoyma dilimdə nə şikayət qalsın,  
Nə də könlümdə-gözümdə acı həsrət qalsın.

Gəl vəfasız demə, bəsdir, səni candan sevənə,  
Qoymaram bir daha üstümdə bu töhmət qalsın.

Bir gözəlsən ki, gözəllər sənə dikmiş gözünü,  
Deyirəm, ölkədə haqqında bu söhbət qalsın.

Son verək gəl bu şikayətlərə; səndən, məndən  
Dərdə dözmək cavan aşıqlərə adət qalsın.

Varsa şübhən sözümə, onda buyur, al, gözəlim,  
Ürəyim qəbrə qədər səndə əmanət qalsın.

Gəl, Süleyman o qızılgül dodağından öpsün,  
Torpaq altında da ağzında bu ləzzət qalsın!



## Qoy sevməsin

**K**üsdü yar məndən nəhayət, sevməyir qoy sevməsin;  
Eyləməz könlüm şikayət, sevməyir qoy sevməsin.

Sanmasın canan onunçün gözlərim qan-yaş tökər,  
Tapmaram onsuz səadət, sevməyir qoy sevməsin.

Bir böyük aşiqdən öyrəndim, həyatda çox zaman  
Vəslə yaddır ilk məhəbbət, sevməyir qoy sevməsin.

Çatdırın, dostlar, vəfasız dilbərə son arzumu:  
Çəkməsin eldən xəcalət, sevməyir qoy sevməsin.

Şeirə verdim könlümü, şair Süleyman Rüstəməm,  
Bilmərəm bir özgə şöhrət, sevməyir qoy sevməsin!

### **Bilmədin sən qədrimi**

**B**ilmədin sən qədrimi, ey nazlı canan, bilmədin,  
Çəkdi min dərd, min cəfa hicrində bu can, bilmədin.

Bilmədin sənsizliyimdir qəlbimə odlar salan,  
Bağrıma dağlar çəkən hicranı hicran bilmədin.

Sevgi dünyasında mən heç vaxt vəfasız olmadım,  
Ömrümü verdim sənin uğrunda qurban, bilmədin.

Eşqimin təxtində fərman verdi hər gün ayrılıq,  
Can evimdə əsdi yellər, qopdu tufan, bilmədin.

Od tutub yandım Kərəmtək, yanmadın heç halıma,  
Bilmədin, sənsiz deyib-gülməz Süleyman, bilmədin.

## Nə deyim?!

Sevgilim, mən sənə canan deməyim, bəs nə deyimə  
Hüsnünü dərdimə dərman deməyim, bəs nə deyimə

ircə sözlə canıma sən təzədən can verdin,  
Gündə min yol sənə mən can deməyim, bəs nə deyimə

Küsmə məndən, səninem, bağıma dağ çəkmə, yetər,  
Etmə can mülkümü viran deməyim, bəs nə deyimə

Dikilib gözlərim həsrətlə vüsəlin yoluna,  
Olmasın ortada hicran, deməyim, bəs nə deyimə

Sən canımsan, ciyərimdən, gözəlimdən, gözəlim,  
Özümə bəxtəvər insan deməyim, bəs nə deyimə

Xoş təbəssümlə ayaq basdığım hər məclisə mən,  
Gəlib ilhama, gülüstan deməyim, bəs nə deyimə

Sevgilim, gül üzünü görmədiyim günlərdə,  
Oluram könlü pərişan, deməyim, bəs nə deyimə

Yox mənim başqa gözəllərdə bilirsən ki, gözüm,  
Sənə qurban bu Süleyman deməyim, bəs nə deyimə

### **Süleyman neyləsin?!**

**Q**ılsın hicrində bu könlüm pərişan, neyləsin  
Etməsin öz canını canana qurban, neyləsin.

Gəlməsə gül eşqinə sevdalı bülbül gülşənə,  
Solmasın şən nəğməsiz gülşən, gülüstan, neyləsinə

«Gəl-gəl, ey yar» söyləməkdən mən yoruldum, gəlmədin,  
Sən özün oldun səbəb hicrana, hicran neyləsinə!

Özgə bir gülüzlüyə versəm könül, ey bivəfa,  
Sən özündən küs, günahkarsan, Süleyman neyləsinə!

### **Nə dərdim...**

**C**anan üzümə bir kərə gülsəydi, nə dərdim,  
Qəlbiylə mənim qədrimi bilsəydi, nə dərdim.

Tutsaydı baharın gül əlindən, ətəyindən,  
Sevda bağımın seyrinə gəlsəydi, nə dərdim.

Aydın seçə bilsin deyə hər yaxşını pisdən  
Qəlbində olan güzgünü silsəydi, nə dərdim.

Birlikdə bu gülşəndə bizim əllərimizlə  
İlhamla qızılgüllər əkilsəydi, nə dərdim.

Olsaydı Süleyman kimi öz eşqinə sadıq,  
Hər gün adımız birgə çəkilsəydi, nə dərdim!

## Çağır

Sənə üz versə kədər, məclisə cananı çağır,  
Dodağı qönçəli, ol gözləri ceyranı çağır.

Eşqdir, hicridir aləmdə, vüsaldır məna  
Varsa şübhən, bunun isbatına dünyanı çağır.

Söndürə bilməyəcəksən yenə eşqin odunu  
İstəyirsən köməyə çayları, dəryanı çağır.

Sağalar mənə, vüsal ilə bu hicran yarası,  
Çəkmə zəhmət, nə təbib, nə də loğmanı çağır.

Səni qəmlər dənizi boğmağa eylərsə hücum,  
Özgə bir kimsəni yox tək cə Süleymanı çağır!

## Gəl

**S**evgilim, məclisə gəl, çünki məhəbbət dəmidir,  
Görkəmin incə, gözəl nazlı gəlin görkəmidir.

Gül, danış, rəqs elə, bu məclisə can gəlsin qoy  
Hər sözün, hər baxışın aşiqə can məlhəmidir.

Mən səninçün, vətənimçün keçərəm ömrümdən,  
Bu sözüm, sevgili yar, sözlərin ən möhkəmidir.

Bilirəm mən bu həyat dalğalı bir dəryadır,  
Eşqimiz hər qocaman dalğaya qalib gəmidir.

İç, Süleyman dilə gəl, çünki, piyalədəki mey,  
Bülbülün göz yaşdır, qönçə gülün şəbnəmidir.

## Deyirlər

**A**şiq olanın bağı dönər qanə, deyirlər,  
Atəşdə yanan aşiqə pərvanə deyirlər.

Dost-aşnanı öyrən, baxıb ətrafında, könlüm-  
Hər addımını, eybini cananə deyirlər...

Aç qəlbini cananına göstər ki, inansın,  
Bilsin, nə deyirlər ona, əfsanə deyirlər.

Ey nazlı nigar, sən mənim eşqim, həvəsimdən,  
Eşq atəşidir can verən insana-deyirlər.

Mən fəxr edirəm, çünki əleyhimdə nə varsa,  
Səntək gözələ, gözləri ceyrana deyirlər.

Məndən sənə, ey gül, nə deyirlərsə, inanma,  
Səndən də gəlib gündə Süleymana deyirlər.



## Xatirə

**H**ər kim ki, zəhər içsə gözəl yarın əlindən,  
Olmaz, bilirəm, zərrə peşiman əməlindən.

Bir ev ki məhəbbətdən uzaqdır-nəyə lazım,  
Heç kəs acımaz uçsa o bir gün təməlindən.

Könlüm quşu ilham alıb eylər yenə pərvaz,  
Bir zülfü pərişan, dodağı qönçə gəlindən.

Hicran məni yandırdı... gözəl eyibsiz olmaz,  
Cananı xəbərdir eləyin el məsəlindən.

Qəlbində yaran varsa da, fəxr eylə, Süleyman,  
Bir xatirədir səndə bu, Təbriz gözəlindən.

## Gözəllər gözəlinə

Əşqini qəlbinə bəxtim kimi yazmış öz əlim,  
Sən gözəllər gözəлиндən də gözəlsən, gözəlim!

Üzünü görmədiyim hər günümə gün demirəm,  
Küsmə, ünvanına bu sözləri küskün demirəm.  
Sənə Leyli, özümə yaxşı ki, Məcnun demirəm.  
Gəl gülüm, gəl çiçəyim, gəl ki mən ilhama gəlim,  
Sən gözəllər gözəлиндən də gözəlsən, gözəlim!

Səndən öyrəndi bahar, nəğmələrin nəğməsini,  
Yaydı dünyamıza xoş nəğmənin hər kəlməsini.  
Doymaram min kərə, hər gün mən eşitsəm səsini.  
Çəkirəm car, bunu bilsin vətənim, bilsin elim,  
Sən gözəllər gözəлиндən də gözəlsən, gözəlim!

Dikirəm gözlərimi hər zaman, hər an yoluna,  
De görüm, kim ötürübdür səni hicran yoluna,  
Hardasan, gəl bu vüsal adlı Süleyman yoluna,  
Gəl, gəl etsin yenə pərvaz gözəl arzum, əməlim,  
Sən gözəllər gözəлиндən də gözəlsən, gözəlim!

### **Sənsən, yoxsa mən?!**

**Ə**şqimin bağından uçdun xəbərsiz,  
De görüm vəfasız sənsən, yoxsa mənə!  
Mən bu ayrılığa dözüərəm yenə,  
De görüm vəfasız sənsən, yoxsa mənə!

Bir il də deyildi eşqimin yaşı,  
Mənə həmdəm oldu gözüümün yaşı.  
Vurdun ürəyimə ayrılıq daşı,  
De görüm vəfasız sənsən, yoxsa mənə!

Bəxtimin nəğməsi səndin dilimdə  
Səndin çiçəyim də, səndin gülüm də.  
Yansam səni anar mənim külüm də,  
De görüm vəfasız sənsən, yoxsa mənə!

### **Yazmışam adını**

**S**öyləmə, sevgilim, vəfasız mənə,  
Mən ki yad edirəm hər zaman səni.  
Qəlbimdən bircə an qopara bilməz  
Nə boran, nə tufan, nə hicran səni.

Deyirəm hüsnünü gülşəndə görüm,  
Könlümə həsrətin düşəndə görüm.  
Ömürlük anamız Vətəndə görüm  
Görməyim pərişan, bağıraqan səni.

Yazmışam adını günə, aya mən,  
Düşmüşəm eşq adlı bir sevdaya mən.  
Səninçün gəlmişəm bu dünyaya mən,  
Mənimçün yaradıb Yaradan səni!

## **Qurban adına**

**Q**urban adına  
Bir sal yadına  
Sənin oduna  
Yandım, bilmədin.

Yetər qüssə, qəm,  
Mən səni hərdəm  
Könlümə həmdəm  
Sandım, bilmədin.

Ellər gözəli,  
Məni sevəli  
Şux gözəlləri  
Dandım, bilmədin.

Ömrümün gülü  
Könlümün gülü  
Sevdiyim ili  
Andım, bilmədin.

Nədir bu hicranə  
Səni hər zaman  
Əziz, mehriban  
Sandım, bilmədin.

Gərək biləydin,  
Deyib güləydin.

## Sevən könül

Gözlərimə göründün  
Qönçələnmiş gül kimi  
Səsləndin incə-incə  
Sazımdakı tel kimi.

Öyün, sevgilim, öyün,  
Yaxındadır toy-düyün,  
Səni görməsəm bir<sup>1</sup> gün  
Günüm keçir il kimi.

Ömrümün xoş çağında,  
Saf eşqimin bağında,  
Adım gül dodağında  
Cəh-cəh vur bülbül kimi.

Qovub dərdi, hicranı  
Gülşən gördüm hər yanı,  
Dünyada xəşbəxt hanı  
Sevən bir könül kimiə!

Çal, ey sazım, gül, telim<sup>2</sup>,  
Gül sən də, ey sevgilim!  
Gülür azad, şən elim,  
Gül, sən də, ey sevgilim!

---

1. Bəzi nəşrlərdə “görmədim bir” əvəzinə “görmədiyim” gedib.  
2. Sonuncu dördlük mahnı variantında artırılıb.

### **Sədaqətim var**

**M**ən sevim, sən sevmə, qoy belə olsun -  
Sənə sev deməyə nə cürətim varə!  
Ürək özünüdür, özün bilərsən,  
Mənimsə əhdimə sədaqətim var.

Məntək sevən hanı səni dünyada,  
Başımdan getməyir mənim bu sevda.  
Ölsəm də açmaram sirrimi yada,  
Sənə, yar, səndən, yar, şikayətim var.

Yaxşı tanımırısan məni hələ sən,  
Yar, saldın aşiqi dildən-dilə sən.  
Neyləyim, mən belə, sənsə eləsən,  
Sənə, yar, səndən, yar, şikayətim var.

### **Sən eləsən, mən belə**

**S**ən gözdiyin yerləri gözlərimlə öpmüşəm,  
Ayağının altına şux çiçəklər səpmişəm.  
Sən bu məhəbbətimi yenə də az bilmisən,  
Mənim əzablarıma narın-narın gülmüsən.  
Sən eləsən, mən belə  
Mən beləyəm, sən elə.

Barışmağın bir həftə, küsməyin bir ay çəkir,  
Mənimsə aləmində havalar çox zay keçir.  
Sevirik bir-birini, bu nəzərə şübhə yox,  
Mən səni səndən də çox, sən məni məndən də çox.  
Sən eləsən, mən belə  
Mən beləyəm, sən elə.





# Məmməd Rəhim

(1907-1977)

## Qız, xalığın öləydi

Saldı qara gözlərin neçə aşiqi bəndə,  
Qız, xalığın öləydi səni xəlv eləyəndə,  
Kamına çatmayaydı,  
Səni yaradırdısa, məni yaratmayaydı.

Nə ad verim hüsnünə, dağlardakı qarmısanə  
Ömrə əsən sərini meh, zəhərli ruzgarmısanə  
Sənə mələkmi deyimə Görməmişəm mələyi.  
Sənmi dolandırırısan, söylə, çərxi-fələyiə  
Bu necə yaraşıqdı, bu nə sayaq bədəndiə  
Qız, vücudun nədəndiə  
Nəyə oxşadılbıdı yarananda bu qamətə  
Hardandı bu tərəvətə  
Sən bahar fəslisənmiə  
Leylimi, ə slisənmiə  
Yoxsa adın Şirindiə  
Şirinliyin ətirli şəkərdən də şirindi!  
Süsənbər, ağ yasəmən səndən təzə-tərmidirə  
Vücudun mərmərmidirə  
Sənə axar su deyimə Suyu dayandırarsan.  
Atəşmi adlandırımə Alovu yandırarsan.  
Saldı qara gözlərin neçə aşiqi bəndə,  
Qız, xalığın öləydi səni xəlv eləyəndə,  
Kamına çatmayaydı,  
Səni xəlv edirdisə, məni yaratmayaydı...

## **Bizim yerdə...**

**B**izim yerdə bu adətdir əzəldən,  
Hörmət olar sənətkara, sevgilim,  
Mən dönmərəm sənin kimi gözəldən  
Qaşlar qara, gözlər qara, sevgilim.

Siyah tellər gərdənində görünür,  
Könlüm kimi həsrətinlə sürünür.  
Can sarayı nəşələrə bürünür  
Sən çıxanda çəmənəzara, sevgilim.

Şimşad baxar, həsrət çəkər əlinə,  
ə ttar<sup>1</sup> aşiq mixəyinə, hilinə;  
Qənd heyrandır şirin-şəkər dilinə,  
Dağ çəkirsən dağda qara, sevgilim.

Qulac-qulac hörüklərin ilandır,  
İncimirəm, sal boynuma dolandır,  
Biz gedərik, qoca dünya qalandır,  
Rahim qurban nazlı yara, sevgilim.

---

1. ədviyyat, ətir satan adam (ə.)

## **Nəsən?**

**G**özəlim, başına dönür fələklər  
Sevgi dünyasında sultansan, nəsənə  
ə trin məst eləyir aşıqlərini,  
Yoxsa qızıl gülsən, reyhansan, nəsənə

Nədir bu gözəllik, nədir bu camalə  
Üzünü görəndə utanır hilal.  
Sən bu lətafətlə, a dərya kamal,  
Sirlər xəzinəsi ümmansan, nəsənə

Sakit sular kimi bəzən axırsan,  
Canlar yandırırısan, evlər yıxırısan,  
Bəzən tavuz kimi süzüb baxırısan,  
Yoxsa öz-özünə heyransan, nəsənə

Məcnunun Leylası neylər yanındaə  
Başqa lətafət var şirin canında.  
Eşqin bu varılmaz asimanında  
Belə ki, süzürsən, tərlansan, nəsənə

Sənsən gözəllərin başının tacı!  
Aşıqlər hüsnünün olmuş möhtacı,  
Rahimin dərdinin sənsən əlacı,  
Özüm də bilmirəm Loğmansan, nəsənə

## **Məni**

*Y*ar cövrü-cəfanı artırır nədən  
Gördükcə bu qədər mehriban məniə  
Axıdır qanımı, qorxu bilməyir,  
Deməyir ki, tutar nahaq qan məni.

Mən onu eşqimin sultanı sandım,  
Pərvanə tək hüsnün oduna yandım,  
Gecəli, gündüzlü mən onu andım.  
O, qoydu hər zaman nigaran məni.

Bir deyən olmadı zülmünü az et!  
Köçərəm dünyadan qalarsan həsrət.  
Mən ondan gözlədim mehri-məhəbbət,  
Etdi qəm mülkünə o, sultan məni.

Gətirir başıma yar qiyaməti,  
Rahimin hər dərdə var dəyanəti.  
Barı başa salın siz o afəti:  
Yetirməz bir daha bu dövran məni.

## Yalan ha deyil

**D**edim: – gəl çıxmayaq uca dağlara,  
Dedi: – qorxma-qorxma, duman ha deyil!  
Dedim: – kirpiklərin tökdü qanımı,  
Dedi ki, qaşlarım kaman ha deyil!

Dedim: – gül dərmişəm eşqin bağından,  
Dedi: – keçməmişəm Sənan dağından,  
Dedim: – şamamanı dərrəm tağından,  
Dedi ki, nə olub, talan ha deyil!

Dedim: – doymamışam şəhdü<sup>1</sup>-şəkərdən,  
Dedi: – var xəbərim bu son xəbərdən.  
Dedim: – işıqlıdır könlün səhərdən,  
Dedi: – başqa sayaq olan ha deyil...

Dedim: – sevdamızı el, mahal bilir.  
Dedi: – kim bu eşqi qeylü-qal bilirə  
Dedim: – dodağını Rahim bal bilir,  
Dedi ki, doğrudur, yalan ha deyil...

## **Yanağından**

**D**eyirlər alışıb yanır baxçada,  
Qızıl gül rəng alır al yanağından.  
Hüsnünə heyrandır aşiqin kimi,  
Əl çəkə bilməyir xal yanağından.

Səndən ayrı düşmək xeyli çətindir,  
Zalım, insafa gəl, bir məni dindir.  
Söylə yanağınımı baldan şirindir,  
Yoxsa ki, şirindir bal yanağından.

Sən güləndə açır bağçalarda gül,  
Gəlişindən alır ilhamı bülbül.  
Mənə əmr eləyir deyəsən könül  
Dur bunun bir öpüş al yanağından.

Qınama Rahimi, sevimli pəri!  
O, hüsnə aşiqdir əzəldən bəri.  
Yazdı dodaqları, qara gözləri,  
İndi də vurdu bir xal yanağından...

## **Qara gözlər**

**M**əndən ayrı gəzən yardan,  
Ürəyimi üzən yardan,  
Kəklik kimi süzən yardan  
Könül gəlmiş zara gözlər,  
Qara gözlər, qara gözlər.

Adım dildən-dilə düşdü,  
Sona vurdum, gölə düşdü,  
Məcnun kimi çölə düşdü  
Könül oldu yara, gözlər,  
Qara gözlər, qara gözlər.

Yarın nazlı baxışları,  
Şimşək kimi çaxışları,  
Sular kimi axışları  
Çəkdi məni dara, gözlər,  
Qara gözlər, qara gözlər.

İnsaf elə, mürvət elə,  
Dərmanımı şərbət elə,  
Bu dərd ilə, möhnət ilə  
Könül oldu para, gözlər,  
Qara gözlər, qara gözlər.

Dağlarda yel əsər, gedər,  
Söz qılıncdır kəsər, gedər,  
Hay deməmiş küsər, gedər  
Neyləmişəm yara, gözlərə  
Qara gözlər, qara gözlər...



## Ay gözəl

*Oğlan:* **A**y gözəl, gedək gəzməyə bağa!

Qoy bir az baxım o gül yanağa.

*Qız:* Yanaqlarımı neylərsən, oğlan,  
Dağlarda çiçək görməmişəm mi?

*Oğlan:* Ay qız, sevmişəm gül camalını,  
Bir insaf elə göstər xalını!

*Qız:* Oğlan, gəl burax xam xəyalını,  
Məgər hil, mixək görməmişəm mi?

*Oğlan:* Sən, bizim eldə bir nazlı dilbər,  
Səbrim qalmadı, qaşını göstər!

*Qız:* Oğlan, qaşımı neylərsən, məgər  
Gecələr hilal görməmişəm mi?

*Oğlan:* Xurma dodağın dərdlərə dərman,  
Onlardan mənə, bir busə, canan!

*Qız:* Dodaqlarımı neylərsən, oğlan,  
Məgər beçə bal görməmişəm mi?

## Heç səndən gözləməzdim

**T**ər çiçək bilib səni, bir yol baxmadım gülə,  
Dedim ki, mən səninlə çataram son mənzilə.  
Bilməyirəm şüursuz, ya qəsdən, bilə-bilə  
Qırdın əhdi-peymanı, heç səndən gözləməzdim.

Güman etməzdim əsla məni salarsan dara.  
Axı söylə, ay gözəl, hicran hara, mən hara  
Dırmandım həsrətinlə uca, qarlı dağlara,  
Yağdırdığın boranı heç səndən gözləməzdim.

Dənizlərdə inci yox, səni gəzdim üzərək  
Tək səni axtarmışam möhnətlərə dözərək.  
Sənsə öz aşiqindən uzaqlarda gəzərək  
Bir demədin yar hanı - Heç səndən gözləməzdim.

Dedim gülər sevgimin ədəbiyyat baharı  
Yağdı eşqin bağına uca dağların qarı.  
Nə gizlədim, doğrusu, mən bu sayaq rəftarı  
Ey eşqimin soltanı, heç səndən gözləməzdim.

Sənsiz ömrüm bənzəyər bir zavallı yetimə  
Dedim ki, son qoyarsan hicrimə, həsrətimə.  
Vəfasız çıxdın niyə təmiz məhəbbətimə -  
Ey Rahimin cananı, heç səndən gözləməzdim.

## **Dönür**

**H**üsünün kəbəsidir hilal qaşların,  
Aşıqlər qapında zəvvarə dönür.  
Qanunu belədir bu kainatın:  
Hilalın başına sitarə dönür.

Mən ki, çin oturdum, sözü çin dedim  
Cahana gəlmişəm səninçin dedim  
Şəhla gözlərinə göyərçin dedim  
Onlarsa çalmağa şəhmara dönür.

Bəlkə imtahandır, bu bir sınaqdır  
Qoy olsun, hazırım mən ki, havaqdır.  
Hər insan dünyaya beş gün qonaqdır  
Torpağdan yaranan qubara dönür.

Uymaram köçəri zövqü-səfayə  
Dözərəm eşq üçün hər bir cəfayə  
Rahiməm, sadıqəm əhdə, vəfayə  
Sözüm ağızlarda şüarə dönür.

## **B**izim Təbrizli qızlar

Nəzərdən gizli qızlar  
Böyük bir karxanada  
Nə müddətdir xanada  
Xalı toxuyurdular.  
İlmə vurub ilməyə  
Saatlar ötsün deyə  
Nəğmə oxuyurdular:

Oğlan gəlir ovlaqdan  
Qoy sovuşsun uzaqdan  
Yoxsa qara gözləri  
Öpər səni yanaqdan  
Yanağında iz qalar  
Qeybət olar, söz olar.  
Yad oğlunun öpdüyü  
Bir gözəli kim alarə!

Oğlan gəlir bulaqdan,  
Qoy sovuşsun uzaqdan.  
Qızlar, nə çıxar deyin  
Ürək yaralamaqdanə!  
Bizim eldə sevilər  
Ürəyi süsən qızlar  
Xoşlanılmaz hər yana  
Yel kimi əsən qızlar.

*“Xalçaçı qız”dan*



# Mikayıl Müşfiq

(1908-1938)

## Yadıma düşdü

*K*eçən günlərimi vərəqləyirkən  
Sevdaı dillərin yadıma düşdü.  
Xəyalın qarşında canlandı, birdən  
Göyərçin əllərin yadıma düşdü.

Deyildir eşq odu məni yandıran,  
Ruhumun şəhrini işıqlandıran,  
Pozğun şəfəqləri mənə andıran  
Ziyalı tellərin yadıma düşdü.

O gün də bir gündü, ey üzü dönmüş,  
Sandım içində bir qaplan döyünmüş.  
Bir anda köpürmüş, bir anda sönmüş  
Xırçın<sup>1</sup> əməllərin yadıma düşdü.

---

1. dəlisov, tərs, şiltaq, coşğun

## Eşqim

**A**nasız, babasız Ofelya kimi  
Saçları pərişan bir qızıdır eşqim.  
Qəlbimin buludlu səmalarında  
Titrəyən bir qərib ulduzdur eşqim!

Olmadan aşikar doğduğu yerdən,  
Böyük tanrı kimi düşmüş nəzərdən,  
Çöhrəsi gülməyən xarabalardan  
Daha qəmli, daha ıssızdır<sup>1</sup> eşqim!

Həyata baxmamış gülümsər kimi,  
Hər bir hadisədən bixəbər kimi,  
Yad əllərdə qalan yetimlər kimi,  
Başı bəlalıdır, yalnızdır eşqim!

---

1. ızsız

## Oxu

**O**xu, sevdiciyim, öz həvəsinlə!  
İlham qanadlanır sənin səsinlə.  
Nəğməndə oynasın sellərin səsi,  
Dan yerindən əsən yellərin səsi.  
Gülləri qoxlayan bir ruzgar kimi,  
Qumları oxşayan dalğalar kimi  
Titrəyən, çağlayan nəğməni olaydım,  
Ürəyindən qopan səs mən olaydım.  
Oxu! Qüvvət gəlsin şərə, sənətə,  
Könlümün quşunu gətir heyrətə!  
Nə qədər bənzəyir, vardım fərqi, nə,  
Ömrümün ahəngi sənin şərqi, nə.  
Ürək kövrəkləşir sən oxuyanda!  
Oxu! Sevdiciyim, öz həvəsinlə!  
İlham qanadlanır sənin səsinlə!



## **And olsun**

**Ş**airləri qanadında bəsləyən,  
İnsanların həyatını süsləyən  
İncə ruhlu mələklərə and olsun!

Boynundakı dalğa-dalğa tellərə,  
Qaşlarının altındakı sellərə,  
Qəlbindəki istəklərə and olsun!

Gül üzündə yeni-yeni açılmış,  
Xoş iyisi ürəyimə saçılmış  
Qoxladığım çiçəklərə and olsun!

Qumruların yatağını oxşayan,  
Pişik kimi ayağını oxşayan  
Salxım-salxım küləklərə and olsun!



Buludlardan ildırımlar çaxdıran,  
Göy üzündə çırağbanlar yaxdıran  
Ala gözlü şimşəklərə and olsun!

Həp səninlə görüşməkdir diləyim,  
Uğurunda gecə-gündüz çəkdiyim  
Zəhmətlərə, əməklərə and olsun!

Gəncliyimə qanad verən, ruh verən,  
Hər dəqiqə ayrı cülvə göstərən  
ə lirişməz<sup>1</sup> diləklərə and olsun!

Bu həyatın fərqi yoxdur dənizdən,  
İştə onun üzərində rəqs edən,  
Qanadlanan ürəklərə and olsun!

Sənsən mənim həyatımın mehvəri,  
Sənsən mənim gənc ömrümün rəhbəri,  
Tapındığım fələklərə and olsun!

## **Sənin gözlərin**

**N**ə gözəl süzülür qara gözlərin,  
ə cəba, onları süzmək vaxtımə  
Duruşun mənəli, baxışın dərin,  
Mən bu dərinlikdə buldum baxtımı.

Sənin gözlərinmi gənclik bağında,  
Yoxsa nərgizlərin sayrışıb oynarə  
Yoxsa çıxılmayan eşqin dağında  
Ömrümün dirilik çeşməsi qaynarə

O qara gözlərin deyil parlayan,  
Ulduzlar içində gecələrimdir!  
Bəlkə də ruhuma aydınlıq yayan  
Bir sərin, ziyalı yaz səhərimdir.



Qoy desin dünyanın el aşıqları  
Bu şövqü kim mənim ruhuma yaydı,  
Donardım, gözünün şən işıqları  
Qəlbimin camında qırılmasaydı.

Qara qış üstümə tökər qarını  
Nərgiz gözlərindən məni ayırsan.  
Mənim ümidimin qapılarını  
Neçin gah açırsan, gah qapayırsanə

Sənin gözlərinmi gənclik bağında,  
Yoxsa nərgizlərin sayrışıb oynar  
Yoxsa çıxılmayan eşqin dağında  
Ömrümün dirilik çeşməsi qaynarə

## **Bir də baxsan mənə**

**B**axışın qəlbimi incitmişdir;  
Bu baxışdan, bu duruşdan əl çək.  
Bir də baxsan mənə, iş bitmişdir;  
Bir də baxsan mənə, fikrim dönəcək.

Yenidən uyqusu qaçmış gecələr,  
Sevgilər, fırtınalar başlanacaq.  
Ayrılıqlar, qarışıq bilməcələr...  
Yanacaq sıtmalı ruhum, yanacaq!

Bu baxışdan, bu duruşdan əl çək!  
Yoxsa könlümdəki qızğın şimşək  
Üstünə od sovurar hər yerdən.

Orda dur, burda dayan, hey bəklə,  
Səni tale günəşim güdməklə  
Keçməsin qorxulu vadilərdən.

## **Şirin qız**

**Z**ərif ayaqların nə qədər incə,  
Gözəl əndamını onlar xəfifcə  
Necə aparmada bilməm, şirin qızə

Şikayətim vardır gül əllərindən,  
Onlar ürəyimi tutub dərindən  
Necə qoparmada bilməm, şirin qızə

Sənin mərhəmətli, dolğun gözlərin  
Mənim hisslərimi məndən də dərin  
Necə anlatmada bilməm, şirin qızə

Ölmüş hisslərimi gözəl rəftarın,  
Ruzgarlı, dalğalı sallanışların  
Necə canlatmada bilməm, şirin qızə

Üfüqdə günəşi necə saraltdı,  
Lalənin köksünü necə qaraltdı  
Yanı<sup>1</sup> yanaqların bilməm, şirin qızə

Mən bir çayır quşu, sən bir neylufər,  
Mənim öpüşümü necə rədd edər  
Gözəl dodaqların bilməm, şirin qızə

## **Sənin gülüşlərin**

**Q**arşımda nazlanıb yenə gülürsən,  
Bilsən gülüşlərin nəyə bənzəyirə  
Mən desəm artıqdır, özün bilirsən,  
Lalə yarpağında şəhə bənzəyir.

Sənin gülüşlərin bir ruzgar kimi  
ə sərkən arzumun gülü açılır.  
Gülsə dodaqların ulduzlar kimi  
Ruhuma bir sərin işıq saçılır.

Söylə, gözəllərin dodaqlarından  
Bu oynaq gülüşlər umulmuşmudurə  
Sənin hər qəhqəhən ay kənarından  
Keçən buludmudur, uçan quşmudurə



Sənin gülüşlərin yaz səhərindən  
Hissimə, fikrimə sanki rəng alır.  
Gül ki, şeirlərim gülüşlərindən  
Qırılmaq bilməyən bir ahəng alır.

Sən güldüyün zaman bu şad günümdə  
Açılır qarşımda, canlanır bahar,  
Bəzən baş ucumda, bəzən önümdə  
Şimşəklərim çaxar, sularım axar.

Cahan ki, solmayan bir bağça-bağdır,  
Burda rəvamıdır gülmədən ölmək!  
Yazıq o şəxsə ki, qaraqabaqdır,  
Nə qədər yaraşır insana gülmək!



## **Dəvət**

**B**u gecə nə qədər xoş gecədir,  
Bir qara qız kimi tellicədir.  
Yer işıq, göy işıq,  
Hər tərəf yaraşır.  
Sevgilim, dayanma, sahilə gəl,  
Seyr elə, gəl.  
Ulduzlar ətrafa nur səpələr,  
Bir bölük uşaqdır şən ləpələr,  
Onların əlində top kimi ay.  
Sevgilim, başında ağ kəlağay  
Sahilə gəl,  
Seyr elə, gəl.  
Bu fürsət əlinə düşməz bəlkə də,  
Hər tərəf kölgədə,  
Kölgələr işıldar,  
Yarpaqlar xışıldar.



Gəl, ipək saçını oxşayım,  
Səninlə bir an da yaşayım  
Zövqünü illərin,  
Dağınq tellərin  
Tökülsün üzümə,  
Qulaq as sözümə.  
Bu gecə nə qədər xoş gecədir,  
Bir qara qız kimi tellicədir.  
Yer işıq, göy işıq,  
Hər tərəf yaraşıq.  
Nəşələr sığmayır aləmə,  
O yanda bir gülüş, bu yanda bir nəğmə,  
Hər xəyal bir canlı qanatdır.  
Bunlar **■** cümləsi həyatd **■**!

## Yenə o bağ olaydı

**Y**enə o bağ olaydı, yenə yığışaraq siz  
O bağa köçəydiniz.  
Biz də muradımızca fələkdən kam alaydıq,  
Sizə qonşu olaydıq.  
Yenə o bağ olaydı, səni tez-tez görəydim,  
Qələmə söz verəydim.  
Hər gün bir yeni nəğmə, hər gün bir yeni ilham...  
Yazaydım səhər-axşam.  
Arzuya bax, sevgilim, tellərindən incəmiə  
Söylə ürəyincəmiə

Yenə o bağ olaydı, yenə sizə gələydik,  
Danışaydıq, güləydik.  
Ürkək baxışlarınla ruhumu dindirəydin,  
Məni sevindirəydin.  
Gizli söhbət açaydıq ruhun ehtiyacından,  
Qardaşından, bacından  
Çəkinərək çox zaman söhbəti dəyişəydin,  
Mənimlə əyişəydin.  
Yenə də bir vuraydı qəlbimiz gizli-gizli,  
Sən ey əsmər bənizli!



Bu yaz bir başqa yazdır, bu yaz daha da xoşdur,  
Vay o qəlbə ki, boşdur!  
Hər üfüqdə bir həvəs, hər bucaqda bir umud,  
İnsanlar daha məsud.  
Duyğular daha incə, fikirlər daha dərin,  
Ürəklər daha sərin.  
İnsanların vüqarı, tələbi daha yüksək.  
Yolumuzdan daş-kəsək  
Təmizlənmiş bir az da. Ellərin keyfi sazdır,  
Bu yaz bir başqa yazdır!

Yenə o bağ olaydı, yenə o qumlu sahil,  
Sular ötəydi dil-dil.  
Saçın kimi qıvrılan dalğalara dalaydım,  
Dalıb ilham alaydım.  
ə ndamını həvəslə qucaqlarkən dalğalar,  
Qəlbində qasırgalar,  
Fırtınalar coşaydı, qısqanlıqlar doğaydı,  
Məni hirsim boğaydı;  
Cumub alaydım səni dalğaların əlindən,  
Yarışaydım belindən,  
Xəyalımız üzəydi sevda dənizlərində,  
Ləpələr üzərində,  
İlhamımın yelkəni zərrin<sup>1</sup> saçın olaydı,  
Sular xırçın olaydı.



---

1. qızıl kimi, qızıldan düzəldilmiş (*f.*)

Bu nə gözəl şeirdir, bu nə gözəl mənzərə,  
Gəlin, baxın Xəzərə.  
Çıxalım Buzovnada kiçik qayalıqlara,  
Seyr edəlim bir ara...  
Gecələr sayrışarkən ulduzlar lalə kimi,  
İşıqlar jalə kimi  
Çilənib dağılarkən ətrafa damla-damla  
ə n yaxın bir adamlar  
Nə gözəldir dinləmək suların nəğməsinə,  
Təbiətin səsinə!  
Nə gözəldir dolaşmaq isti yay fəsiləri  
Bu sərin sahilləri!  
Nə gözəldir səhərlər bizim böyük ruhumuz,  
Aşib-daşan duyğumuz,  
Şəklindəki sulardan baxaraq ləzzət almaq,  
Bu mavi şeirə dalmaq,  
Dalğalar kimi qalxmaq, dalğalar kimi enmək,  
Bəzən hürküb çəkinmək.  
Hər dalğa bir kişnəyən bəyaz yallı at kimi,  
Bizim bu həyat kimi!



Yenə o bağ olaydı sevdalar ölkəsində,  
O söyüd kölgəsində,  
İnci qumlar üstündə yenə verib baş-başa,  
Yayı vuraydıq başa.  
Günlərimiz keçəydi qızğın fərəhlər kimi,  
Dolu qədəhlər kimi;  
Yarpaqlar arasından uzadaraq əlini,  
Oxşayaraq telini,  
Gecələr darayaydı saçlarımı ay, gözəl!  
Sən gözəlsən, ay gözələ  
ə llərində əllərim, gözlərində gözlərim...  
Asılaydı sözlərim  
Könlünün qulağından bir qızıl tana kimi,  
Günəş doğana kimi.

Bu yaz dostlarım bir az bəxtəvər olacaqlar,  
Can-ciyər olacaqlar.  
Bir az da uzaqlara açacaqlar yelkəni,  
Ruh yeni, həyat yeni...  
Çıxacaqlar – göyləri aşaraq dönə-dönə –  
Buludların fəvqünə.  
Uçacaqlar sabaha, uçacaqlar yarına,  
Efir boşluqlarına.  
Vaxtilə bir kölgə tək hür yaşamaq istəyən  
Bu insan oğlu bilsən  
Azadlıq ölkəsində daha şad olacaqdır,  
Dünya dad alacaqdır.



Yenə o bağ olaydı, yenə yığışaraq siz  
O bağa köçəydiniz.  
Biz də muradımızca fələkdən kam alaydıq,  
Sizə qonşu olaydıq.  
Yenə o bağ olaydı, səni tez-tez görəydim;  
Qələmə söz verəydim.  
Hər gün bir yeni nəğmə, hər gün bir yeni ilham...  
Yazaydım səhər-axşam.  
Arzuya bax, sevgilim, tellərindən incəmiə  
Söylə ürəyincəmiə

## Məhəbbət

**M**ən ki, bilməz idim nədir məhəbbət,  
Bu sirri sən mənə anlatmadınmıə  
Dünyaya sığmayan şair könlümü  
Köksümdən çıxarıb oynatmadınmıə

Mən ki, nəğmə deyib bənövşələrdən  
Peşəm zövq almaqdı bir şux dilbərdən,  
Məndən uzaq gəzib, dolanıb hərdən,  
Qəlbimi sıxmağa can atmadınmıə!

Min hicran könlümü alanda ələ,  
Zərrəcə halıma yanmadın belə.  
Müşfiqin qəlbini tez alıb ələ  
Onu rüyalardan oyatmadınmıə!



## **Ürək**

**S**ən onun eşqilə, məhəbbətilə  
Vurmadın ömrünü başa, ürəyim.  
Sevgi hədəfinə nişan alanda  
Dəydimi oxların daşa, ürəyimə!

Sevgi dəryasında ruhum bir ada,  
Fırtınam ziyada, dalğam ziyada,  
O ellər gözəli düşəndə yada,  
Az qalır xəyalım şaşa, ürəyimə!

Sən camı canandan ayrı tutmadın,  
Odur ki, vəfasız deyildir adın.  
O səni unutdu, sən unutmadın,  
Yaşa məhəbbətim, yaşa ürəyim!

## Maral

**D**olaşma sıldırım sal qayalıqda,  
Daşlar ayağını əzər, maralım!  
Gəl səni bəsləyim gözümün üstdə,  
Etmə aşiqindən həzər<sup>1</sup>, maralım!

Diksinə-diksinə qıya baxanda,  
Səksənmə aşiqi oda yaxanda,  
Çəşmeyi-çəşmindən nurlar axanda,  
Qaynar bulaqlara bənzər, maralım!

Səyyarə tutmuşdur hüsnündən soraq,  
Bədnəzər gözündən olasan iraq!  
Köksümdə gəl gizlən, getmə çox uzaq,  
Hicran dağlarını gəzər, maralım!

---

1. çəkinmək, ehtiyat etmək, uzaq olmaq (*f.*)

## **Küsmərəm!**

*M*ən şirin ləhcəli bir bülbüləm ki,  
Güllərdən küsərəm, səndən küsmərəm!  
Məni öz canından artıq istəyən  
Ellərdən küsərəm, səndən küsmərəm!

Gözlərin misaldır axan çaylardan  
Kirpiyin oxlardan, qaşın yaylardan.  
Qarşımıza gələn uzun aylardan,  
İllərdən küsərəm, səndən küsmərəm!

El içində bizə derlər Sayadlı  
Tərflan ovçusuyam, ruhum qanadlı.  
İlham pərisinin açdığı dadlı  
Dillərdən küsərəm, səndən küsmərəm!

## **Yaşa könül!**

**A**h, bu uzun sevda yolu  
Vurulurmu başa, könül!  
Nişan aldım, kaman atdım,  
Dəydi oxum daşa, könül!

Bir od düşdü buluduna,  
Yandı könül eşq oduna,  
Qaldın hicran umuduna,  
Ey qırılan şişə könül!

Tərlansan, göydən enməzsən,  
Bu torpaqda sevinməzsən,  
Mən dönərəm, sən dönməzsən,  
Yaşa könül, yaşa könül!

## Qurban olduğum

**B**ilməm məni neçin atmış, unutmuş  
Cövrü cəfasına<sup>1</sup> qurban olduğumə  
Yoxsa özgəsinə üzünü tutmuş  
Yeni sevdasına qurban olduğumə

Mən Dilbəri sordum gəlib-gedəndən;  
Dedilər barışmaz, küsmüşdür səndən.  
Mən iltifat etdim, o qaçdı məndən  
Qaçqın ədasına qurban olduğum!

O mənim sevgilim, o mənim sonam,  
Onsuz üzüm gülməz, açılmaz aynam.  
Bilməm<sup>2</sup> harda qaldı o nazlı durnam,  
O xoş sədasına qurban olduğumə.

Ayrılıq oduna könül dayanmaz  
Eşq oduna yanan bir daha yanmaz.  
Çəkdiyim nalədən neçin oyanmaz  
Şirin röyasına qurban olduğumə!

---

1. Bəzən bu ifadə əvəzinə “ə hdi-peymanına” sözü işlənilir.  
2. Bəzən bu söz “Deyin,” ilə əvəz edilir.

## Sənə qurban

**D**eyirsən yanında qalacağam mən  
Çox gözəl fikirdir, qal, sənə qurban.  
Nə zaman istəsən əziz canımı  
Qumral gözlərinlə al, sənə qurban.

Gəlmiş hüzuruna bir qara dağlı  
Bir qara qulundur qolları bağlı.  
Gəl çəkmə sinəmə<sup>1</sup> sən hicran dağlı  
Gümüş topuğunda xal, sənə qurban.

Ayrılıq oduna könül dayanmaz  
Eşq oduna yanan bir daha yanmaz.  
Çəkdiyim nalədən neçin oyanmaz  
Şirin röyasına qurban olduğumə!

---

1. Bəzən bu söz “könlümə” ilə əvəz edilir.

## **Qurban**

**B**u qədər baş vermə, səməndər, yaza  
Düşərsən ayağa, başına qurban!  
Yazığam, ömrümü vermə güdaza  
Qəmzəli gözünə, qaşına qurban!

Bir qara buludam uca göylərdə  
Bu qara baxtımla bizim ellərdə.  
Sən neçin ağlarsan mən duran yerdə!  
Nərgiz gözlərinin yaşına qurban.

Sinən büllur kimi, altında daş var  
Bilməzsən könlümdə nə iğtişaş var...  
Nə qədər ki, mənim gözümdə yaş var  
Olsun ürəyinin daşına qurban!

## **Söylə**

**G**ünlərim axışır bir uyqu kimi  
Dərədən-dərəyə axan sy kimi  
Dilbərim hərəcayı bir ahu kimi  
Hicran dağlarını aşarmı, söyləə

Sənsiz nə zövqü var bağın, baharın,  
Açan çiçəklərin, uçan quşlarınə!  
Sənsiz cənnət olsa kainat yarın  
Heç mənim ruhumu oxşarmı, söyləə!

Səninlə bağlayıb mən əhdi-peyman,  
Dedim qismətimiz olmasın hicran.  
Müşfiq quş olsa da, görəsən bir an  
Səndən uzaqlara uçarmı, söyləə!



## **Kimidir**

**S**evgilim əyninə yaşıl geyinmiş  
Sallanışı sərvə-çəmən kimidir.  
Bu bənzətmə bir az üzdən olsa da  
Tamamən görkəmi səmən kimidir.

Nə arzu eyləsən könlümdə vardır  
Eşqimin səhəri bir ilk bahardır  
Ona könül verən nə bəxtiyardır!-  
Fikrim, hissim təzə gülşən kimidir.

Müşfiqin ürəyi yanaqdan incə  
Titrəyir bir xəfif ruzgar əsincə.  
Məşuqun ayağı haraya dəysə  
Orası aşiqə vətən kimidir.

## Neçin gəlmədin?

Gözlədim yolunu həsrət içində  
Tükəndi taqətim, neçin gəlmədinə  
Şəhdi<sup>1</sup>-vüsalından üzüldü əlim  
Ey dilbər afətim, neçin gəlmədinə

ə limdəki qələm bir sədəfli saz  
Nə qədər səninçün coşar, yorulmaz!  
Aramızda olan zəncir qırılmaz  
Ey sözüm-söhbətim, neçin gəlmədinə

Gözlədim yolunu, hava qarardı  
Bu qaranlıq hava ruhumu sardı.  
Səndən qəmgin könül sevinc umardı  
Sən ey səadətim, neçin gəlmədinə

---

1. Bal, şirə, şan balı (ə.)

## Düşdü

**D**içəklər aşiqi bir bülbül kimi  
Gözüm bir bağbanın gülünə düşdü.  
Qəhrini çəkdiyim gülün surəti  
Sakit xəyalımın gölünə düşdü.

Orda-burda keçdi gənclik həyatım  
Hər yerdən kəsildi rəhi<sup>1</sup>-nicatım.  
Gör nə bədbaxtam ki, axırda adım  
Hər körpə uşağın dilinə düşdü.

Onunçün çırpındı qolum-qanadım,  
Onu yerdə deyil, göydə aradım.  
Gəncliyim, şərəfim, müqəddəratım  
Bir ürkək ceyranın əlinə düşdü.

---

1. *Rəh* və ya *rah* yol, üsul mənasındadır (*f.*)

## **İşidir**

**X**eyir, hörüklərin deyildir ilan,  
O əski şairlər söyləmiş yalan,  
Məni xəyal kimi ayağa salan  
O coşqun dalğalı telin işidir.

Bunu yaxşı bilir tanış yolçular,  
Nə sən günahkarsan, nə mən günahkar.  
Bu ovçu könlümə verməyə qərar  
O zərif qamətin, belin işidir.

Müşfiqəm, sözümdə tapılmaz yalan,  
Gözündür könlümü odlara salan,  
Qəlbimi ovlayıb, canımı alan  
O bülbül nəğməli dilin işidir.

## Əbədi sevgi

**H**əyatın içində bu qoca dünya  
Darğın sular kimi coşub çalxanır.  
Bir halda durmayır gördüyün əşya.  
Zaman bir dərədir axıb dolanır,  
Bəzən durulursa, bəzən bulanır.

Düşündüyüm zaman mən bu hikməti  
Bəyənmez oluram bəlkə xilqəti,  
Deyirəm kainat qoy belə olsun,  
Ancaq mənim sevgim bir halda dursun  
Sönməsin könlümün ilk məhəbbəti!

Xatırla, sevgilim, bir axşam çağı,  
Yandı gözlərində eşqin çırağı,  
Saçlarından ilham aldığım zaman,  
Sardı gözlərimi incə bir duman,  
Nə yüksəyi gördüm, nə də alçağı.

Bəzən xəfif-xəfif, bəzən əsəbi  
Günlər gəlib keçdi bir ruzgar kimi.  
Fəqət sənin sevgin könlümdə qaldı,  
Bir az da həsrətim artdı, çoxaldı,  
Getdikcə tutuşan alovlar kimi.

## Dilbər

**E**y gözəl Gəncənin gözəl dilbəri  
Nədir səndəki o mehriban ədəə  
O gündən bəridir nerdə bulunsam  
Gözümdə sən varsan, könlümdə sevda.

Sənin o pərişan gözəlliyindən  
Necə bəhs etməsin mənim lisanımə!  
Sən boynu bükülü bir bənövşəsən  
Sığmaz təsvirinə tərz-i-bəyanım.

Səni anlatmağa, ey bəyaz çiçək,  
Bir incə şairin xəyalı gərək.  
Bu çılğın eşqimi qınama, Dilbər,  
Məni ayrılıqla sınama, Dilbər.

Ah, o bulaq kimi qaynayan gözlər  
Gözəl təbiətin şeiriyyətimə!  
Sən ki, bilməyirsən, bilənlər bilər  
O gözlərə olan məhəbbətimi...

Nə qədər uçsan da ucalıqlara  
ə lbət qanadların bir gün yorula.  
Bir quşun olmasa qanadı, Dilbər,  
Necə keçər onun həyatı, Dilbərə!

## **Ona**

**K**önül oğurlayan bir adı vardır  
Mələk deyil, amma qanadı vardır.  
Siyah qaşlarının kölgəliyində  
Daima çırpınır iki göyərçin,  
Qonaraq könlümün budaqlarına  
Hər gün şeir oxur onlar mənimçün.  
İndi öz-özümə inanmışam mən  
Nə qədər bəxtiyar insanmışam mən!  
Saçları andırır zərri suları  
Tökülüb axdıqca umuzlarına.  
Oxşayır bədəni, bəyaz əndamı  
Kölgədə bəslənmiş qüzey qarına.  
Amandır, əsməsin tufan yelləri  
Solar eşqimizin qönçə gülləri.

## **Bəxtiyar oda**

**Ə**y altun şəfəqli bəxtiyar oda,  
De, nurlu qoynunda sən kim yaşarə  
Ellər dolaşarkən açıq havada  
Səni Dilbərinni nəfəsi oxşarə  
Nə olaydı bu dəm bir quş olaydım,  
Sənin pəncərəyə qonmuş olaydım...

Gözümü hüsnündən çəkə bilmirəm  
De, niyə salmışan məni bu halə!  
Sənsiz sevinmirəm, sənsiz gülmürəm  
Qəlbim elə coşur, derəm nə ola:  
Dönüb divarında bir daş olaydım,  
ə bədi sən ilə sirdaş olaydım.



## **Səninçün**

**Ç** gün ki, hicrana uğradı yolum  
Qırıldı qanadım, qırıldı qolum.  
Fələkdən bac verib-bac alan könlüm  
İndi uşaq kimi ağlar səninçün.

Gül gülü çağırır, çiçək çiçəyi  
Gülər aşıqlərin qönçə diləyi.  
Sən neçin yıxırsan bu şux ürəyiə  
Qəlbimin sevdası çağlar səninçün.

## **Sevgilər**

**S**evgi vardır ki, dodaqlarda açar güllərini,  
Sevgi vardır ki, bir az qar kimi, ruzgar kimidir.  
Sevgi vardır oxudur qəlbi də bülbüllərini,  
Böylə bir sevgi mənim ruhumu oxşar kimidir.

Sevgi vardır ki, uzaqdan bizə parlaq görünür,  
Ona yaxlaşmayalım çünki o zülmətlə dolu.  
Sevgi vardır ki, düşər yerlərə daim sürünür,  
Öylə bir sevgi də min dürlü xəyalətlə dolu.

Sevgi vardır ki, bahardan bizə güllər gətirir  
İçə zəqqum və zəhər, qoxlama, qəlbin qanayar.  
Sevgi vardır üzü xoş, daxili bir qorxulu yar.

Sevgi vardır bizə çox dadlı əməllər gətirir,  
Fəqət həpsində qaranlıq gecələr kölgəsi var.  
Sevgilərdə qarışıq bilməcələr kölgəsi var.

## **Qoşma**

**Q**adın, gözlərinin oynaq xəyalı  
Dönüyor qarşımda yenə cin kimi,  
Baxdıqca ruhumun qaynar mələli  
Sənin qəhqəhəli sevincin kimi.

Səndən əsrin kimi şəfqət uzaqmış  
Ruhuna zülmətin selləri axmış.  
Laçın gözlərindən odur ki, sarqmış  
Ürəyim bir yavru göyərçin kimi.

Ovçuluq əsrimi əsrin, ey qadınə!  
Söylə övladısan hanki səyyadınə  
Sən gözlərinləmi yoxsa övladın  
Göyərçin qəlbimi bir laçın kimiə!

## Sevği miniatürləri

**S**arı bülbül, o yerlərdən ötüşsən,  
Cəh-cəh vurub nigarıma yetişsən,  
Məndən salam söylə, salam, yarım,  
Soruş: neçin gəlməz mənim yanıma.  
Mən dəmirçi oçağıyam bəyəm ki,  
Üst-üstünnən atəş vurur canımaə!

**Ü**süzgün gözlərə əsir olalı,  
Silindi könlümün dərdi, məlalı.  
Ay nazlı Gəncənin nazlı maralı,  
Ovçuyam, ardınca qaçmaq istərəm,  
Sən aşan dağları aşmaq istərəm.

**S**evgilim, həyata məhəbbətlə bax.  
Bu sulu, torpaqlı dünya gözəldir.  
Yer gözəl, göy gözəl, təbiət gözəl,  
Asıman gözəldir, dərya gözəldir.  
Fəqət sənin eşqin, mənim xəyalım  
Bunların həpsindən daha gözəldir.

**D**eyirlər ki, Rafael vəcdə gəlib bayılmış  
Çağlayınca içində susan o incə tellər,  
Röya görürmüş kimi uyqusundan ayılmış,  
Yaratdığı şəkilə vurulmuşdu o rəssam,  
Öz böyük sənətinə özü qalmışdı heyran.  
İndi mən də sənincün şer yazmağa dursam  
Oluram zülfün kimi xəyalınla pərişan.



## **Sevirəm**

Bənövşə tək  
boynun bükərək  
o məhzun duruşlarını.

Sevirəm  
mənimlə göz-gözə gələndə  
şimşək baxışların vuruşlarını.

Sevirəm  
kirpik çala-çala  
məni süzərək  
Bir mahir ovçudan qorxmuş, ürkərək  
o ceyran ədalı baxışlarını.

**T**oxunub qarlara günəşin əli,  
Çağlarkən bir sabah sular nəşəli,  
Qopdu hər tərəfdən yaza alqışlar.

Sən də atsan mənə isti bir baxış,  
ə riyib qəlbimdə bu hicran, bu qış  
Sənə dəmət-dəmət güllər bağışlar.

**Q**açma, qaçma m?nd?n, boyunu göst?r,  
Könlüm ay üzünü hey görmək istər.  
Saçın gül suyunda yaxanmış mägərə  
ə trindən damağım, beynim mey çəkər.

**B**ilməni? hikmət var bu yolçuluqda,  
Hər zaman yolumda duman görünürə!  
Bir ümid ulduzum qalmış üfüqdə  
Onun da taleyi yaman görünür.

**M**əni sevda yolunun bir yolçusuyam,  
Bu yollar bir dərə, mən axar suyam,  
Çünki axar sular geriyə dönməz,  
Sevgi bir günəşdir, könüldə sönməz.

**B**üllur qollarını boynumdan aşır,  
Bu yaşıl çəmənlər bizə yaraşır.  
Qoy boynum önündə əyilsin, gözəl,  
Sən o gözəllərdən deyilsin, gözəl.

**B**ir yay aldım çıxmaq üçün şikarə,  
Tuş gəldim bir ahu gözlü nigarə.  
Nişan alıb ox atmağı, nə çarə,  
Daş ürəkli mələklərdən öyrəndim.

**G**örəsən bu dağ bizi qoynuna alacaqmı  
Ağaclar üstümüzə kölgəsin salacaqmı  
Qoşa gəzəcəyikmi bu döşdə, bu çəməndə  
Evə dönəcəyikmi günəş qürub edəndə

**X**ilqətin füsunlu<sup>1</sup> həyəcanları,  
Sevda məhəlləri, görüş anları,  
Can kimi sevməli, görməli qızlar,  
Gözləri binadan sürməli qızlar,  
Gənclər ki, ruhları dağlar qarından,  
Hissləri günəşin işıqlarından,  
Həsrətli gündüzlər, sonsuz xülyalar,  
İşıqlı gecələr, dadlı rüyalar,  
Göylərə sığmayan parlaq diləklər,  
Ulduzdan ulduza uçan mələklər,  
Bu ana torpaqdan uzaqlaşmalar,  
Göylərdə ətirli qucaqlaşmalar,  
Səhər yoldaşlara açılan yuxu,  
Dağlara, daşlara saçılan duyğu.  
Çoban bayatısı, Kərəm türküsi,  
Bir öpüş üstündə bağlanan küsü,  
Göz-gözə dəyəndə dəyişən hallar,  
Yaxıcı hicranlar, sərin vüsallar,  
Ələmdən, nəşədən axan göz yaşı,  
Soyuq yanaqları yaxan göz yaşı.  
İlk sevda cilvəsi, incə gülüşlər,  
Uzaq ulduz kimi qönçə gülüşlər,  
Yorğun maral kimi sakin baxışlar,  
Bir öpüşdən daha kəskin baxışlar.  
Dadlı əfsanələr, gerçək səhnələr,  
Səndə nələr yoxdur, nələr, ah, nələr!..  
Sən də açılmamış bir dəfinəsən,  
Açarı qeyb olan bir xəzinəsən.

*“Sındırılan Saz”dan*

---

1.ə fsunlu, ofsunlu, sehirlil, işvəli, nazlı

**C**amalını görən, aya dalarımı

Ulduzlar gözlərin kimi olarımı  
Gözlərin bəzənib süzməsin məni,  
Bu qədər süzülüb üzməsin məni.  
Qəm kəsib sinəmi budamaqdadır,  
Neçin gözəl yarım bu damaqdadırə

**H**ər gün and içdiyim əziz başındır,

İlk bahar dediyim dolğun yaşındır.  
Mədh etdiyim çinar boyundur sənin,  
Büllur axan sular soyundur sənin.  
Dan yeri söyləsəm, açıq yaxandır,  
Şəfəq - yanağında işıqlı qandır.  
Qönçə gül dediyim gül dodağındır,  
Yasəmən dediyim ağ buxağındır.  
Gözəlsən, gözəldir hər işin sənin.  
ə sən dan yelləri yerişin sənin.  
Mən səni sevmişəm dünyada yalnız,  
Sazımın telləri zülfündür, ay qız!

**D**ydi gözəl-gözəl qərib başını,

Süzdü gözlərinin büllur yaşını.  
Köksü dalğa kimi qalxıb enərək,  
İpək kirpikləri incilənərək,  
Sızladı ürəyi bir kaman kimi,  
Dağınq saçları bir duman kimi...

*“Sındırılan Saz”dan*



**M**ənim anladığım bir şey var, o da –  
Birdən titrətməyir ürəyi sevda.  
Bir dəfə görürsən xoşuna gedir,  
İkinci yol sənə təsadüf edir,  
Nəhayət bir yerdə tanış olursan;  
Məhrini qəlbinə salmış olursan.  
Gəzib dolanırsan söhbət edərək,  
Arabir gizlicə ülfət edərək,  
Deyirsən, gülürsən, yavuqlaşırısan,  
Söhbət arasında bəzən çaşırsan;  
Fikirlər uyuşur, hisslər uyuşur,  
Qanlar cingildəyir, arzular coşur;  
Ürəklər döyünür, başqa çarə yox.  
Kim deyir, dünyada aşqa çarə yoxə

**“Şöla”dan**

**E**şq olsun o titrək baxışlarında  
Açan çiçəklərə, açan güllərə.  
Eşq olsun bu coşqun gənc yaşlarında  
Açdığın səmimi şirin dillərə.  
Sənsən şeri mənə ilham edən, yar,  
And olsun tapdığım varlığa, Nigar!

Qələm coşdu, sözüm qaldı ürəkdə;  
Odur ki, şerimin dəyəri yoxdur.  
Oxuyan gülərək söyləyəcək də  
“Müşfiqdə şairlik əsəri yoxdur!”  
Xoş gündür çıxalım üz-üzə, Nigar!  
Sən nə söyləyirsən bu sözə, Nigarə

*“Nigar”dan*



# Rəsul Rza

(1910-1981)

## Ayrılmayaq

Xəyalın yanımda, sən uzaqdasan,  
Hicranın yolları ömür qədərdir.  
Bu yalnız axşamda yuvama baxsan:  
mənəm, xəyalındır, bir də kədərdir.

Gəl, ört pəncərəni, qalaq üz-üzə,  
bir sən ol, bir də mən, bir də gözlərin.  
Vüsal qərq olurkən hicran-dənizə  
ağ bir yelkən olsun o son sözlərin.

Bir sən ol, bir də mən, bir də dərdimiz.  
Ağlayaq doyunca, gülək doyunca.  
Baş-başa qaldıqca bu möhnətlə biz  
döysün qapıları külək doyunca.

Döysün, qoy açmayaq. Yorulsun külək.  
Qəmli hicran qalsın qapıda dustaq!  
Bir an vüsalınla çırpınsın ürək.  
Sonra... sonra yenə biz ayrılmayaq!

## Hicran

**A**yırlıq dediyin duzlu bir sudur,  
içdikcə köz kimi yandıracaqdır.  
Hicran saatları yetişdi, budur.  
Bu gün, qorxudurdu məni haçaqdır.

Daha bundan sonra çıxıb eyvana  
yoluma göz dikmə axşam çağları.  
Yollar ayrıcında baxıb dörd yana  
gözləmə hər səhər, hər gecəyarı.

Bəlkə də hər şeyi unudacaqsan:  
yuxudan oyanmış bir uşaq kimi.  
Ancaq hərdən məni yadına salsan,  
gec gəlib, tez gedən bir qonaq kimi,

Bil ki, sənsiz mənə dar gəlir cahan.  
Qəlbimdə, qınama, duyğumda varsan.  
Dünyanın pərişan bağında, canan,  
Mən nəğməli bülbül, sən bir baharsan.

Sənindir bu dövran, bu böyük ölkə,  
Qəm mizrabı vurma telə, sevgilim.  
Desəm, görüşərik; sən demə “bəlkə”...  
Cavab ver: – Elədir, elə sevgilim!..



Gecələr aya bax, ulduzlara bax,  
gözlərimiz orda birləşəcəkdir.  
Könlün aynasında, a ceyransayaq,  
eşqin qələmiylə şəklimi çəkdir.

Xatırında varımı, tez-tez küsüşüb  
deyərdin: – Danışma, dindirmə məni.  
İndi ədalar **n** yad **n**a düşüb  
yandırırımı səni, yaxırmı səniə

Hər səhər saç **n** kdarayan zaman,  
həsət gözlərinə bax **b** aynada.  
Bil ki, səni sevən, sənə inanan  
kөнül ilqarını pozmaz dünyada.

Bəlkə bir gün səndən üzüldü əlim.  
“Xoş keçdi az sürən bu ömrümüz” de.  
Ayrılıq dəmində, aman, gözəlim,  
qoy yadımda qalsın, bir yaxşı söz de!

Mənsiz bu dünyanın olsan qonağı,  
nə olar, sevgilim, sağ ol tək səni.  
Kim görsə boyasız solğun dodağı,  
Onsuz da biləcəm, sən mənimkisən.

## Qəribəsən

**S**evgilim, gözlərin düşür yadıma  
ulduzlu göylərə baxanda sənsiz.  
Namərd deməsinlər ancaq adıma  
ölüm nişanını taxanda sənsiz.

Yadıma düşəndə şirin sözlərin  
qəlbimdən od çıxır, başımdan duman.  
İnanıram yenə, gülər gözlərin,  
keçər bu ayrılıq, keçər bu hicran.

Hər zaman qəlbində saxla yerimi,  
qumrudan ayrılmış bir qəfəs kimi.  
Mən də unutmaram dediklərimi  
saxlayaram səni son nəfəs kimi.



Özün bir dünyasan, gülüşün həyat!  
Boğur varlığımı keçən xatirat.  
Qoy mən hicranınla qalım baş-başa.  
Sən qəm zəncirini qır, boynundan at.

Sən şad ol, sən əylən, sevin, gül barı,  
qoy mən ayrılığın çəkim yükünü.  
Ancaq darayanda ipək saçları  
ayır məndən ötrü bircə tükünü.

Onu göndər mənə, budur bir ricam,  
Qoy səndən uzaqda duyum iyini.  
Ürəyim darıxır yenə bu axşam,  
Yadıma saldıqca sən dediyini.

Ey doyunca deyib danışmamışdan  
yüz dəfə barışan, yüz dəfə küsən...  
Nə deyim mən sənə, a nazlı canan,  
doğrudan, görürəm çox qəribəsən.



## Sorğu

Qarşımda sənmişən, xəyalınmıdırə  
Sevdaı könlümün soltanı dostum!  
Gördüyüm røyamı, vüsəlınmıdırə  
Nıgaran qəlbımın cananı dostum!  
Sənmişən başımı oxşayan öylə  
Saçımda dolaşan əllərinmıdırə  
Xoş bir nəfəs kimi üzümdə, söylə  
dolaşan dağınıq tellərinmıdırə  
Söylə, bu gördüyüm həzin qaranlıq  
axşamdır, zil qara gözlərinmıdırə  
Xəyaldır oxşayan məni bir anlıq,  
sənin ümid dolu sözlərinmıdırə  
Kim duyardı sakit gözəlliyini  
dənizin fırtına, tufan olmasə  
Vüsəlın ləzzəti duyulardımı  
ayrılıq olmasa, hicran olmasə!

## Tək deyim

**B**ir an təbəssümünə  
gözlərimi verərdim;  
səni görməkçin onlar  
gərəyim olmasaydı.  
Bir günlük hicranına  
necə dözə bilərdim,  
məhəbbətinlə dolu  
ürəyim olmasaydı.  
Bu şair həssaslığı  
səndə ki var, deyirəm,  
arzumu bir baxışdan  
gərək duyub, biləydin.  
Dünyada nə acı söz,  
tikanlı söz var – olsun;  
bircə bu yox sözünü,  
lüğətindən siləydin.  
Demirəm ki, bu fikrim  
deyilməmiş, təzədir.  
İnsafsızca qısadır  
ömrümüzün möhləti.  
Sənin əllərindədir  
bircə göz qırpımında  
Səadətə döndərmək  
qəlbimdəki möhnəti.

## İnsaf da yaxşı şeydir

Ürəyimin sevinci  
sənin yadigarındır.  
Yuxumu qaçıran da  
sənin intizarındır.

Sən dərdimdən xəbərsiz,  
Sən nəşəli, kədərsiz.  
Görən deyir:  
Bu göyçək  
hansı bəxtəvərindirə  
El içində xar oldum.  
Dildən-dilə car oldum.  
Yar deməyə qorxuram,  
acəb bəxtiyar oldum!

Gözlərinin rəngini  
dağlarda axtarmışam.  
Saçlarının ətrini  
bağlarda axtarmışam.  
Mən gələndə gedirsən.  
Mən gedəndə gəlirsən.  
Elə bil sən baharsan,  
mən şaxtalı bir qışam.



Qərarımı kəsən yar!  
Söz deməmiş kəsən yar!  
Nə dedim ki, incidin!  
De! Bu mən, yar, bu sən, yar!

Fərhad olsaydım əgər  
qayaları yarardım.  
Məcnun olsaydım əgər  
min fəryad qoparardım.  
Dedim: - Sevirəm səni!  
Dedin: - Eh, gözüm aydın.  
Burda nitqim kəsildi.  
Burda sözüm qurtardı.  
Könlüm nəğməli neydir,  
dilim dolu gileydir.  
Öldürdü nazın məni,  
insaf da yaxşı şeydir!..

## Məktublar silsiləsindən

Sənsizləmiş gecələrdə  
sənli gecələr üçün  
darıxıram.  
Yığın-yığın adam içində  
bizə tənhalıq olan  
küçələr üçün  
darıxıram.  
Küsüb-barışdığımız  
günlər üçün  
darıxıram.  
Örپəyin saçağına  
vurduğum düşünlər üçün  
darıxıram.  
Darıxıram gülüşün üçün,  
qəmli gözlərin üçün.  
Qaşlarının kölgəsi üçün,  
ümidlərimin  
nigaran ölkəsi üçün  
darıxıram.  
Məktubunu gözləyib,  
yollara baxıb  
darıxıram.  
Verdiyın qərənfillərin ölüsünə  
baxıb-baxıb  
darıxıram.



Dünən hava sərin idi.  
Bu gün yer, göy alışıb-yanır.  
Könlüm, gözüm,  
sükutum, sözüm,  
barmaqlarımın başı,  
yanağımdakı göz yaşı,  
qəlbimin çırpınışı  
səni anır.

Gözlərindəki yumşaq kədər,  
görüş vədəli səhər.  
Sənə,  
ancaq sənə deməli sözlər,  
gəncliyimizin şahidi – şəhər,  
daha nələr, nələr üçün darıxıram.  
Darıxıram, sükutun,  
səsin üçün;  
Məhəbbət qoxulu nəfəsin üçün.  
“Danış! Danış”ın,  
“bəsdır, bəs”in üçün  
darıxıram.  
Saçlarının hər teli,  
gözlərinin könlümçə  
dili üçün  
darıxıram.  
Darıxıram bahar üçün, -  
sənə oxşarına görə.  
Darıxıram yasəmənələr üçün,  
saçın qoxulu  
salxımlarına görə.



Darırıram  
nəğmələrinin yadigarı –  
yarpaqlarının pıçılıtsı üçün.  
Darırıram  
gözlərini andıran  
ulduzların işılıtsı üçün,  
həyəcan selli addımlarının  
səsi üçün.  
Dodaqlarının gülüş töhfəsi üçün  
darırıram.  
Hər şey üçün darırıram.  
Hər şey ki, səni xatırladır.  
Nəfəs aldığıın hava,  
baxdığıın yer, göy,  
sığalladığıın çiçəklər üçün,  
əllərinə toxunan,  
dörd yanında yalmanan küləklər üçün  
darırıram.  
Birlikdə dinlədiyimiz  
nəğmələrinin bəmi, zili,  
sakit gölə düşən kölgəmizin  
xəyal-şəkli üçün  
darırıram.  
Fikrim, xəyalım, könlüm  
səndədir.  
Bütün aləm, yaxın, uzaq  
səndən parçadır,  
Sən dadır.  
Necə darıxmayım,  
birər darıxırdımsa  
sənsiz keçən gündüz, gecə,  
necə darıxmayım, necə!

## **Bəlkə yarım gələr oldu**

**S**arı bülbül gül başına dolandı,  
Yazıq könlüm həsrətinə qalandı.  
Səbr, taqət, nəyim vardı apardın –  
Bir demədin nə soyğun, nə talandıə!

ə smə külək, əsmə külək,  
O dağlarda bir az yuban.  
ə yil budaq, bəlkə yarım  
Gələr oldu bu yollardan.

Karvan bulud narın-narın səpələr,  
Gözəlləşər göy çəmənlər, təpələr,  
Aman günəş, qoyma soyuq damcılar  
Sevgilimin yanağından öpələr.

Dərələrdən ağır duman sürünür,  
Göy yamaclar ağ örpəyə bürünür.  
O aydımı çıxan qara buluddan,  
Yoxsa yarım gözlərimə görünürə!



### Qızıl üzük

**Ü**züyümün qaşığı firuzədənir,  
Könlüm açılmayır bu gün nədəndirə  
Yaman gündə dost əlindən bərk yapış,  
Dünyanın həvəsi keçib gedəndir.

Bizim bağlar, çöllər xoş bir tamaşa,  
Sonalar göllərdə gəzərlər qoşa.  
Necə çətin olsa ömrün yolları  
Birlikdə, yorulmaz vurariq başa.

Bulud gələr, çiskin çilər, çən eylər  
Yar yarından ayrı düşsə qəm eylər.  
Sevgilimdən necə qalım aralı!  
Bir baxışla qəlbə yüz məlhəm eylər.

## **Əhdimizə inan, yar**

**A**y işıqlı, göy ulduzlu olaydı,  
Könlüm evi çıraqbandır bu gecə.  
Nə bir çiçək, nə bir yarpaq solaydı,  
Nə inciyib yardan küsən olaydı.

Hər möhnətə dözərəm,  
Sına məni, sına, yar.  
Əhdə çıxsam vəfasız,  
Onda məni qına, yar.

Bizi bir gün ayrı görsə yağılar,  
Könlüm sənin həsrətindən dağılar.  
Gündə yüz yol sənə qurban olardım,  
Qorxuram ki, deyələr çox ağ olar.

Yar yolunda duman nədir, çən nədirə!  
Əllərinin hərərəti məndədir.  
Dünya, aləm bütün gözələ dönsə,  
Mənim könlüm, mənim gözüm səndədir.

## **S**evdi, sevildi.

Sağlam insana məxsus  
bir həvəslə.

Sevdi  
nə Fərhad,  
nə Məcnun,  
nə də Kərəm kimi.

Nə daş yondu,  
nə zəncir taxdı,  
nə də yandı  
dədə Kərəm kimi.

Sevdi qızın incə belini,  
yumşaq telini,  
qaydasında çəhrayı yanaqlarını;  
öpüş üçün  
mayalı xəmir kimi qabarmış  
dodaqlarını.

Sevdi xırda məmələrini.  
Qalxıb yatan sinəsinin mərmərini:  
Və məhəbbətin ən çılpaq sözlərinə  
açıq olan  
qulaqlarını.



Bənövşə nəfəsini sevdi.  
Yerişini, duruşunu, səsini sevdi.  
Yanmaq üçün sevmədi, yox.  
Zövqü, nəşəni danmaq üçün sevmədi, yox.  
Dişlərinin incisini sevdi.  
ə qlini, düşüncəsini sevdi.  
Söhbətini-sözünü sevdi.

Ehtiras dolu baxışını,  
vücudunun ipək paltara yaraşlıq verən  
naxışını,  
şirin vədlər dolu gözü sevdi.  
Sevdi və bildi ki,  
canlı – insan bir qadını sevir.  
İnsan ünsiyyətinin,  
insan mehrinin,  
insanı məst edən  
dadını sevir.  
Bəli bir insanı, bir qadını sevir.

*“Şeir vəznü və məhəbbət  
haqqında dastan”dan*



# **The Azerbaijani Love Poetry. Book One**

*Compiled and designed by Hamlet Isaxanli*

Researchers, philosophers and other thinkers write about love, make analyses, create hypotheses and theories. However, it is only poets who live through the very love itself in their poems, let this love speak itself. Poetic description of human love and passion stand at the peak of word art. And in its turn, it is love - creating poetry; and poesy is music of a tenderly loving and affectinate soul. Feelings of sensate love turn into poetry, and the poem dedicated to love begets a sensation of love.

The more mankind exists, the more love and poetry will exist...

Since its inception, a centuries-old prosperous Azerbaijani poetry has always been the top leading theme and even now there is no doubt that the firmly grasped, cherished and memorized, and esteemed samples of poetry should be dedicated to love. The poets, having lived through the reigning periods of the great and tiny rulers with different religious and political ideologies, able and unable to find common language with ruling houses, could serve and devote themselves to love, leaving a tremendous heritage to ensure the continuity of our literary treasure. Together with classics, our contemporary poets have also written love poems becoming popularly celebrated through person to person transmission, shaking human hearts and turning them into music. It was my long wish to select and collect these poems, introduce them to readers as a whole. I made a careful choice according to originality, their inherent poetical-artistic, and aesthetic values, meanings and ideas they convey.

I wish everyone a prosperous life full of love and poetry who will have the chance to “communicate” with this multi voluminous “Azerbaijani love poetry”.

*From Compiler*

© Khazar University Press, 2008  
All rights reserved.

# The Azerbaijani Love Poetry

Book One

Compiled and designed  
by Hamlet Isaxanli

11 Mehseti str., Baku, AZ1096.  
Azerbaijan

# Azərbaycan Sevgi Poeziyası

ISBN 978-9952-20-045-4



Tədqiqatçılar, filosof və digər mütəfəkkirlər sevgi haqqında yazır, təhlilə aparır, fərziyyə və nəzəriyyələr qururlar. Şairlər isə şeirlərində sevginin özünü yaşayır, sevginin özünü danışdırırlar. Söz sənətinin zirvəsində insan sevgisinin, insan ehtirasının poetik təsviri dayanır. Öz növbəsində sevgidir poeziyanın yaradıcısı, sevən qəlbın musiqisidir poeziya. Sevgi duyğuları şeirə dönür, eşqə həsr olunmuş şeir sevgi duyğusu yaradır.

Başəriyyət var olduqca, sevgi də, poeziya da var olacaq...

Coxəsrli zəngin Azərbaycan poeziyasının aparıcı mövzularından biri sevgidir və şübhəsiz ki, poeziyamızın ən çox oxunan, sevilən və əzbərlənən nümunələri sevgiyə həsr olunanlardır. Böyük-küçük hökmdarların, müxtəlif dini, siyasi ideologiyaların hakim olduğu zamanlarda yazıb-yaradan, sarayla dil tapan, ona xidmət edən və ya saraylarla əlaqəsi olmayan şairlərimiz könlünü eşq aləminə vermiş, ədəbiyyatımızı yaşadan şah əsərlər qoyub getmişlər. Klassiklərimizlə yanaşı çağdaş dövr şairlərimiz də ağızda gəzən, ürəkləri oynadan, musiqiyə dönən gözəl sevgi şeirləri yazmışlar. Bu şeirləri seçib, bir yerə toplayıb bütöv şəkildə oxuculara təqdim etmək çoxdankı arzum idi. Seçimimi tələsmədən, yüz ölçüb bir biçərək, şeirlərin bədii və estetik dəyəri, fikir yükü, orijinallığı kimi əlamətlərə dayanaraq etdim.

Çoxcildli "Azərbaycan sevgi poeziyası" ilə ünsiyyətdə olacaq hər kəsə sevgi və poeziya dolu həyat arzulayıram.

Hamlet İsaخانli

ISBN 978-9952-20-045-4



9 789952 200454